אלחסון-שחרית
קיבוצניק מוצר עבורך
כיריים גז בישול 2 להבות
הנחה 10%
רח' הבנאי 22 ת.ד. 1723
טל. 03-808869, חולון

דף ירוק

„כדאי לי בפנאי לי"
מרכז הרשת.
שפע חומרים וציוד למלאכות יד ואומנות חוגים והדרכה במקום
מכבדים המחאות של ארגוני הקניות
מבצע לקייטנות
פנאי לי בע"מ
דרך פ"ת 126 ת"א
טל. 258710, 250332

מוסף על המשמר בתנועה הקיבוצית מס' 220 ,30 ביוני 1987 ג' בתמוז תשמ"ז

בארזים נפלה שלהבת

גל עזיבות תשמ"ז: גם כמות גם איכות

גם אחרי 41 שנה (היום) לא השתחרר משק יגור מטראומת „השבת השחורה". במה שאלות עדיין תובעות מענה

בתחילה החליטו על מסיבות סיום נפרדות. אחר כך, בלחץ, נוצר קשר. כמעט „תרנגול כפרות" במוסף „שומריה". תשמ"ז

חוסר תקציב והבדלי השקפות מכבידים על פעילות ברית התנועה הקיבוצית. מעשים פעולה על אש קטנה

קראנו במכתבכם

[illegible]

קראתי את הכתבה המרתקת על מוטקה נבו ז"ל והגן שהוקם לזכרו במעוז-חיים, („שם הוורד", „הדף הירוק", 218) אולם, לא מצאתי סימן כלשהו לעבודת-גמר שנעשתה על מוטקה ונערכה בידי בני דודו.

דודו היה קשור מאד עם מוטקה כשנה וחצי לפני פטירתו הפתאומית, וביקש ממנו כי יעזור לו בעריכת עבודת-גמר בנושא הוורדים. לאחר פטירת מוטקה, הסב דודו את נושא העבודה, וקרא לה: „תרומתו של מוטקה לגידול הוורד בארץ". עבודתו זכתה להדים רבים בקרב ידידיו ומכריו. בעבודתו, ראיין דודו אישים ידועים בענף הוורדים, דוד גלעד, קרול רינג, דפנה הלביץ, שלמה גלעד ורבים אחרים.

מספר עותקים מוגבל עומד עדיין לרשותו ואשמח מאד אם תפרסמו זאת בגליונכם הקרוב.

מרים שניאור
בארות-יצחק

[illegible]

בין מודעות קיבוצים בעיתונות בנושא קליטת חבורות צעירים, מופיעות גם כאלה בהן מבטיחים קיבוצים מסויימים לנקלט, בתום חצי שנת התנסות, תמורה נאותה בירוקים, כאשר הכוונה אינה לירוק בעיניים. למועמד הפוטנציאלי מוסבר במודעה אילו ציפיות הוא יכול לממש עם הליכתו לקיבוץ. התקשרתי לקיבוץ כזה בעילום שם (ותסלח לי החברה שענתה לי) כדי ללמוד את התנאים המוצעים.

1) עובדים במפעל, 2) מדריכים-מקשרים מטעם הקיבוץ יש בעיקר בהתחלה בתהליך הקבלה, 3) בתום שישה חודשים מקבלים סכום כסף בדולרים, 4) מי שרוצה להשאר ולהיקלט כעבור תקופה זאת תישקל קליטתו במסגרת צעירי הקיבוץ. קליטה כזאת הופכת תוך חצי שנה לפליטה ובין הנפלטים רבים אשר הוטעו, כי כוונתם היתה כנה.

אני פונה לאותם הקיבוצים: אנא חדלו משיטה זאת, היא לא תועיל לכם ותזיק לכולנו. הציעו לפונים אליכם ערכים במקום דולרים. תנו להם ראשית כל צוות מדריכים-מקשרים מתאים, משפחות מאמצות, ימי לימוד על הרעיון הקיבוצי, גיבוש חברתי, טיולים, סמינר מרוכז בגבעת-חביבה.

שלבו אותם במקומות עבודה ע"י טיפול אישי, כל אחד לפי כישוריו ואפשרויות הקיבוץ. בנו תכנית פרספקטיבית לבעלי מקצוע שבהם, ותנו להם הרגשה שהם נחוצים ורצויים כשותפים ולא ככוח עבודה זמני.

עם גישה וטיפול כאלה תרגישו שנתתם להם תרומה נאותה אמיתית. מאידך הם יחושו שעם כל הבעיות של הקיבוץ ב-1987, יש לו מה להציע בתחום איכות חיים אחרת. הרי זה המניע העיקרי בגללו הם פונים אלינו.

יהודה ניר
להבות-חביבה

[illegible]

בראיון עם אבי עופר („רוב של אחר", „הדף הירוק", 218) נכלל משפט שמשך את תשומת לבי.

אבי עופר עשה (ועושה!) רבות למען השלום. פעולתו האחרונה היתה לנאום מעל הבמה בעצרת

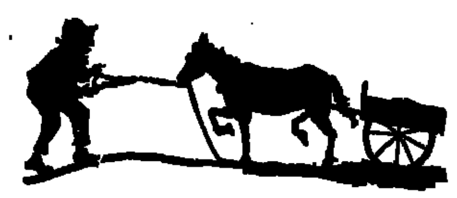

שנערכה לאחר ההפגנה נגד הכיבוש ב-6 ביוני האחרון בתל-אביב.

אך אבי עופר אמר (בראיון שפורסם, כאמור, 4 ימים לפני הופעתו בהפגנה) שעומדת להתקיים בככר מלכי-ישראל הפגנה של השמאל הקיצוני, של איזה „ועד למען... שאיני מוכן להשתתף בה".

נשאלת השאלה: מה קרה ב-4 הימים שעברו מאז הכריז אבי עופר מה שהכריז ועד להשתתפותו בהפגנה ש„אינו מוכן להשתתף בה"?

לדעתי, ההסבר הוא פשוט: אבי עופר ועוד כ-4 אלפים מפגינים, יהודים וערבים, הבינו שבמאבק למען שלום ישראלי-פלסטיני אין טעם לעסוק ב„ציד מכשפות" אנטי-שמאלי, והחליטו להשתתף בהפגנה של ה„ועד לציון 20 שנה לכיבוש" שנערכה ברחובותיה המרכזיים של תל-אביב.

מוטב לפעול יחד על מנת לנסות ולהוציא את העגלה מהבוץ (קרי: להוציא את ישראל מהשטחים הכבושים) מאשר לחפש את המבדיל בין המרכיבים השונים של מחנה השלום הישראלי.

אשר דווידי,
תל-אביב

[illegible]

נרגעו הרוחות שרגשו בקשר לגבעות השחורות של מאיר אגסי. כעת, נראה לי, שאפשר לגשת לבעיה בניחותא.

לא קראתי את הספר וגם לא אקרא אותו בעתיד. אבל מקבל אנוכי שכל העובדות המובאות בו נכונות. אם קרה מקרה בודד יוצא דופן והוא הפך מייצג הכלל, או אם ישנה הגזמה כלשהי בתיאורים, זו זכותו של הסופר — אידיאליזציה. לא הסיפור אשר כספר הוא שמעניין אותי.

לצערנו, רבים וטובים בין חברינו, במיוחד הכשרוניים בשטח האמנות, עזבו אותנו עקב התנאים הקשים אשר שררו בשנות ה-30, 40, 50, שלא איפשרו לספק להם סרנה לפעילותם. גם חוסר הערכה מספקת לאמן היו בין הגורמים לעזיבה, העבודה הפיזית עמדה אז בראש סולם הערכים שלנו.

היו ימים, בהם חלוצים, על-פי-רוב צעירים בגילאי ה-20, אידיאליסטים-קנאים, ואף תמימים, שלקחו על עצמם לבנות עולם חדש. ודרכם אצה להם. הם ייסרו את עצמם וייסרו את הזולת באכזריות בלתי מתפשרת, וכך הלכו לקראת הגשמת האידיאל. אכזריות ותמימות חפפו את דרכם!

מי יכול היה לעמוד בכל זה?! נשרו רבים, ונשארו כאלה, שצלקות רבות מעטרות אותם עד עצם היום הזה. היתה זאת מלחמה ללא פשרות בדרך להגשמת חלום, שספק אם ניתן היה להגשימו אחרת. וניצחנו!

בינתיים קמו מושכי-עט מבין עוזבי הקיבוץ אשר „מתגנדרים" בילדותם הקשה שעברה עליהם בראשית צעדיו של הקיבוץ. זאת כבר אופנה וגם סחורה טובה המבוקשת בשוק.

השאלה היא: מה עוצמת הטראומה האמיתית שעברו על האמנים עוזבי הקיבוץ?

ישנה משוררת שהטראומה שלה מתקופת שהותה בקיבוץ בימי ילדותה, דומה בעיניה לטראומה שעברו אנשים במחנות באירופה. זאת כבר שנאה פתולוגית.

כל קיבוץ והגבעה השחורה שלו. חשוב לבדוק באיזו מידה למדנו לקח, והאם קיימת עדיין, השמרנות השואפת להנציח אותן השיטות והנוהלים (במיוחד בבתי-הילדים) כפי שהיו בראשית דרכנו.

ואין לך, כמעט, קיבוץ שההיסטוריה שלו אינה מתחילה בגבעה כלשהי.

צבי ארזי
כפר-בלום

[illegible]

אני מוצא לנכון להגיב על שני נושאים שהועלו בכתבה „עוף קפוא" („הדף הירוק" 219) והנוגעים לפיטורי מ„עוף-קור":

א) בכתבה שלי (שצוטטה אצלכם בחלקה), לא הועלתה כל טענה על כך שאהר'לה או שער-הנגב, מנצלים את „עוף-קור" לטובת האיזור.

ההיפך הוא הנכון. כתבתי: „מוסכם על האוורים, שמנהל שער-הנגב מייצג את „עוף-קור" כלפי המוסדות". קביעה זו היתה מקובלת עלי ודעה זו מיוצגת גם בכתבה. מכאן ברור, שלא אני העליתי את הטענה הנ"ל והיא הועלתה כדי להכפיש את שמי.

ב) מנכ"ל המפעלים אומר: „גיורא זרק בוץ על המפעלים". אין בכתבתי אפילו פרט אחד אשר זורק בוץ על המפעלים, אלא ביקורת על דרכי ניהול לא הולמות.

גיורא גבעי
ניר-עם

[illegible]

בכתבה „סעיף 13, תקנון עזיבה" („הדף הירוק" 219), צוטטו דברים שנאמרו על ידי לעמירם כהן בנושא זכויות חברים במקרה של פירוק קיבוץ. כיוון שהנושא מסובך ומורכב ברצוני להבהיר נושא מסוים שהכתבה התייחסה אליו:

תקנות האגודות השיתופיות (פירוק) התשמ"ד 1984 מכירות בעדיפות למתן שכר עבודה לעובד (במיגבלות מסוימות), בעת פרעון חובות של אגודה שיתופית בפירוק. התקנות מתייחסות לשכר עבודה כמשמעותו בחוק הגנת השכר, ואין בטחון כלל ועיקר שיראו כחבר קיבוץ ובדמי העזיבה המגיעים לו כסכומים הנכללים במסגרת זו. וזאת עקב מעמדו המיוחד של חבר קיבוץ שאינו עובד רגיל מחד ואינו שותף במובן הרגיל של המלה, מאידך.

כיוון שהנושא טרם עמד למבחן ממשי, עפ"י מיטב ידיעתי (ואני מקווה שלעולם לא נעמוד בפני סיטואציה שכזאת), אין דרך לטפל בעניין, אלא ע"י עשייה ברמה הפוליטית חקיקתית, כדי להביא

למתן דין קדימה לדמי העזיבה המגיעים לחבר קיבוץ בתקנות הנ"ל. בהיעדר טיפול שכזה, נצטרך לקוות שהפרשנות המשפטית שתינתן לסעיף הנ"ל תהיה רחבה דיה על מנת לכלול בתוכה גם את חבר הקיבוץ, דבר שאינו בטוח, כאמור, כלל ועיקר.

אלי גולדשמידט.
גנוסר

[illegible]

חרף המרחק הגיאוגרפי ואופי המשטר השונה בשתי החברות, קיים דמיון רב בין הבעיות החברתיות-כלכליות בברית-המועצות לבין בעיות החברה הקיבוצית. כשם שנדרש שינוי בניהול הכלכלי של מפעלים בברית-המועצות, נדרש שינוי מהותי בדרך ניהול המשק הקיבוצי.

הקיבוץ בשנים האחרונות התרחב והסתעף בעוד הוא מנסה לשמור על ריכוזיות בניהול כל מפעליו. מצב זה יוצר ניהול כושל של מפעלים ואי בהירות בקשר שבין אחריות המנהל לבין דרך ניהול המפעל. המפעל בולם את כושר היצירה והפיתוח של עובדיו. גם הקיבוץ חייב לטפח את הגלסנוסט למען בריאותו. אני רואה בדרך החדשה של קשר בין ניהול לתוצאה, ויצירת שיוויון אמיתי קואופרטיבי בין העובדים, את הדרך הנכונה להתפתחות המפעלים בקיבוץ.

ישי נאור,
שער-העמקים

עורכים: ארנון לפיד ויעקב לזר
משתתפים: עמירם כהן, רונית יהל, סימה באר, עודד ליפשיץ, אהוד דור, זיוה שילה, דינה רמג' ושלמה גלזר
עיצוב גרפי: רחל רביד
מזכירת המערכת: רותי קדוש
צלמי המערכת: בועז לניר ומאיר פרטוש
מודעות: חיה קוטב
המערכת והמנהלה:
רח' חומה ומגדל 2, 67771, ת"א
טלפון: 03-378833
מען למכתבים: שק דואר נעול 61999
תוכן המודעות על אחריות המפרסם בלבד
זכויות הגרפיקה שמורות

סטריאו פלוס
כל מה שרצית בסטריאו
אולם התצוגה הגדול ביותר
המחירים הזולים ביותר
סטריאו פלוס
רח' אידלסון 7, קומה ב', פינת בן-יהודה 9, ת"א
טל' 03-656027

תצוגה מרהיבה
של סטריאו 1987
מבחר מערכות ורמקולים
מבחר קומפקט דיסק
מחירים נוחים
ואפשרות לתשלומים
JVC, ROTEL YAMAHA, ONKYO, MARANTZ, AIWA LUXMAN WHARFEDALE, PIONEER, JAMO, JBL, BOSE, TEHNICS, BEW, ADC, SANYO ואחרים...
מעבדת שירות תיקוני מערכות ורמקולים
סטריאו שירי
איתך לאורך שנים!
הרצל 59, חיפה, טל. 671273

עד כאן

צוות לעניין

„יקבי רמת הגולן" הם סיפור הצלחה ויינותיהם נמכרים במחיר מפולפל לאניני טעם. למנכ"ל המפעל, שמשון ולנר, חלק ראוי לציון בהצלחה הזו. מאז עזב את קיבוצו, לפני כארבע שנים, קודם לשנה שנתיים חופש ואחר כך סופית, רוצה שמשון שיציינו את תרומתו ליקבים כדרך הראויה. לא חשוב איך, העיקר שיתנו הרבה.

בתחילה רצה אחוזים במפעל, או שותפות בחנות היינות שבמפעל. זה לא כל כך הסתדר, אז לא נורא: אפשר לציין את התרומה בתגמולים כספיים סתם. לא שחלילה לא משלמים לו: גם היום הוא מקבל משהו כמו 1500 דולר לחודש, פלוס רכב והוצאות. אבל, מכיוון שדרש יותר — וזכותו לדרוש כרצונו — הקימו ישובי הגולן „צוות תיגמול לשמשון", שבראשו אהרון בן נון מעין-זיוון.

צילום: בועז לניר

איש יקר. שמשון ולנר

אחרי דיונים כבדי ראש מציע הצוות, שבו יושב גם המלווה מטעם התק"ם לישובי הגולן, דוב לינגה מאילת-השחר, הצעת תיגמול:

„לאחר נפילת הצעות קודמות ועל פי סיכום ההנהלה הגיע הצוות לסיכום הבא:

א. שמשון יקבל מענק חד פעמי בגובה של 12800 שקל עבור כל שנת עבודה ממועד תחילת עבודתו ועד היום.

ב. עבור כל שנת עבודה מעתה ואילך ישולם סכום של 16000 שקל. סכום זה ישולם עם סיום עבודתו כיקב או אחרי שנתיים הראשון מבין שניהם".

לזכותו של הצוות ייאמר שהנוהל הדמוקרטי נשמר, וההצעה עולה לדיון במשקים בימים אלה. השאלה היא מדוע ישובים במצוקה, הפונים השכם והערב לממשלה לסיוע, וכצדק, „מתגמלים" בנדיבות, עבור העבר והעתיד, מנהל שכיר. לא מעט חברים בקיבוצים רואים בכך התכופפות וכניעה.

— אהרון מעין-זיוון, למה לתגמל?

— ככה, החלטנו.

— יש עודף בכסף?

— לא, תיגמול זה אולי מונח לא טוב. מדובר בשינוי שכר ומימוש הבטחות מהעבר לשמשון שלא מולאו. חשבו על אחוזים, שותפות — ולא יצא.

— זה לא קצת חריג?

— אני אמצא לך בקלות רשימה של יועצים, מומחים ועורכי דין בתנועות ובאזורים, שיתגלגלו מצחוק כשיקראו על הסכומים עליהם מדובר. הם מקבלים המון כסף ובצורה מסווית: שעות נוספות, הטבות... אם יש משהו חריג, זה שאצלנו מחליטים בצורה דמוקרטית ונותנים בצורה גלויה. השכר הולם את הכישורים.

בדיונים בקיבוצי הגולן, יש רבים הטוענים שהסכום מוגזם והתיגמול, רטרואקטיבית, לשנים בהן היה לשמשון חוזה שכר מוסכם, פסול עקרונית. יש המנחשים שבסוף תהיה פשרה: תיגמול כן, אבל פחות כסף.

אחרים אומרים במרירות, שאם כבר לתגמל, לפי הכישורים והמאמץ, אז יש להם עוד הצעות, ולא רק לשכירים עוזבי קיבוץ: גם לחברי קיבוץ בתפקידים בכירים, כדי שלא יצטרכו לעזוב לפני שיתוגמלו.

עודד ליפשיץ

בקרוב

ערב של שיר

כשנכנסו נטע ר' חנן גולדמן (חורשים) למערכת, היה בנם הקטן, שיר, ישן בעגלתו, תשוש מחמת סידרת בדיקות מכאיבות שעבר בבית-החולים ו-פניו חמוצות.

כשנולד, לפני שנתיים וארבעה חודשים, נוכחה נטע, כי רפלקס המציצה והבליעה שלו אינו מתפקד כהלכה, שהוא מרבה להזיע ולישון והתפתחותו המוטורית איטית מהמקובל.

חצי שנה היתה נטע מתרוצצת, שיר בזרועותיה, בין מחלקות „בלינסון", לצורך מעקב ובדיקות שלא העלו, לא איבחון ולא שם למחלתו.

רק כשמלאה לשיר שנה, נקבע כוודאות שהוא לוקה ב„דיסאוטונומיה משפחתית".

חנן, שאינו רק אב לילד חולה אלא גם סטודנט לרפואה שנה רביעית, יודע על המחלה הנדירה הזאת כמעט כל מה שידוע עליה: „זוהי מחלה יהודית-אשכנזית-תורשתית, הפוגעת בחלק האוטונומי (הבלתי רצוני) והסנסורי (התחושתי) של מערכת העצבים. מתוך 30 יהודים-אשכנזים, נושא אחד גן פגום. הורים, ששניהם נושאי הגן הזה, 25% מילדיהם עלולים לחלות במחלה.

ילדים החולים בדיסאוטונומיה משפחתית, סובלים מהפרעות שונות בתיפקוד הגוף, ביניהן: חוסר רגישות לכאב ולטמפרטורה, היעדר דמעות, שגורם לחולים סבל רב עם כל גוף זר שנכנס לעין (גרגר חול וכו'), ליקויים בחוש הטעם, לחץ דם בלתי יציב, דלקות ריאה חוזרות, ועוד".

כששיר מתחיל להתנועע בעגלתו ופוקח עיניים תמהות על סביבותיו, אומרת האם נטע: „תיכף הוא יחזור לעצמו. בדרך-כלל הוא ילד מדליק ושמח. הפילפל של גן הילדים".

כשהוא גולש מן העגלה, חולפות כמה שניות עד שהוא מייצב את גופו הקטן והרזה מכפי גילו, ומתפנה לעפרונות שמציעה לו מישהי. אביו מביט בו בחום ואומר: „הוא כאילו מקרה קל, אבל לא בטוח שיישאר כזה. ע"פ הנסיון, מתגלים סימפטומים נוספים בגיל שלוש. או מתחילות הקאות מתמשכות, דלקות ריאה חוזרות ונשנות ופגיעות בכליות".

ככל הידוע, יש בארץ כ-70 חולים במחלה הזאת, שניים מהם, בתנועה הקיבוצית. עם כמה מהם נפגשו נטע וחנן. היו ביניהם צמודים לכסא גלגלים, היו עיוורים, היו שנפטרו. „חזרנו אבלים מהפגישות האלה", אומרת נטע ואילו חנן: „אני תמיד חושב שיכול היה להיות גרוע יותר. תודה לאל שמחלתו של שיר איננה בדרגה החמורה ביותר. שרק ימשיך ברמה הזאת".

הסיכוי שתימצא תרופה ל„דיס-אוטונומיה משפחתית" קטן ורחוק, כנראה, מאד.

קרוב ממנו בהרבה הסיכוי לאיתור הגן, גורם המחלה. איתור הגן יהווה בסיס לבדיקה טרום-לידתית, שתאפשר למשפחות כמו משפחת גולדמן להביא ילדים נוספים לעולם תוך בטחון שאינם לוקים במחלה וממילא, תקדם את הטיפול הרפואי.

שני מחקרים מתנהלים כיום בכיוון זה. האחד בארה"ב והשני במכון ויצמן.

זה כחצי שנה עוסקים נטע וחנן בגיוס תרומות שיקדמו את מחקרה של ד"ר אילנה גוזס במכון ויצמן. ממנה למדו כי סכום של כ-20 אלף שקל בשנה, יוכל להיות משמעותי לצורך זה.

צילום: בועז לניר

חנן שיר ונטע

ביום ראשון, 5.7, בשעה 21.15, באולם קיבוץ העוגן, יתקיים „ערב של שיר". שורה של אמנים (ביניהם שלישיית המעפיל ולהקת העוגן, שתמיד כיף להאזין להם) יופיעו בו בהתנדבות והתמורה תועבר לקרן לקידום המחקר.

15 שקלים חדשים יעלה כרטיס הכניסה.

נטע, חנן, האח אור ושיר החולה מודים לכם מראש.

א.ל.

מרכז הדרכה גבעת חביבה טל: 378944/7 (06)
אדם וחברה
"ממשקיף לשותף"
מסגרת: 4 חודשים דצמבר 87 — אפריל 88
תכנים:
* סוציאליזם רלוונטי;
* תנועת העבודה;
* כלי תקשורת;
* האתגר הציוני;
* עולם ערבי;
* כלכלה חברתית;
* חברה ישראלית לאן?
* קיבוץ: בית וורד?
מרכז הסמינר: מרטין בן-מורה
"כזה ראה וחדש"
מסגרת: יום וחצי בשבוע: מאוקטובר 87
תוכן: * גיבוש זהות יהודית חילונית
מנחים: * ארי אילון * זכריה גורן * מנחם בן-שלום
הסדנה משותפת עם המדור ללימודי יהדות
בדבר פרטים נוספים נא לפנות אל בתיה או שולי

סוף סוף גם בארץ!!!
Sherwood.
איכות וחידוש שאתה יכול להרשות לעצמך
מבצע קומפקט דיסק

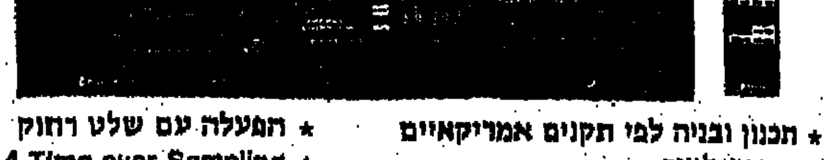

* תכנון ובניה לפי תקנים אמריקאיים
* 3 קרני לייזר
* 20 זכרונות
* הפעלה עם שלט רחוק
* 4-Time over Sampling
מכירה גם בהמחאות
אמנון סאונד אלקטרוניקס בע"מ
רח' בוגרשוב 42 ת"א ● טל' 03-295620

היום לפני 41 שנה. „השבת השחורה". הבריטים פושטים על 25 ישובים ומחפשים נשק חבוי. ביגור הם מוצאים והרבה. שם היה מחסן הנשק המרכזי של ההגנה והחברים לא ידעו. מדוע לא ידעו? כיצד נתגלה הנשק? שמא היתה הלשנה? ביגור, גם אחרי 41 שנה, מסתבר, לא אבד הכלח על השאלות האלה. אל תעירו ואל תעוררו.

משק יגור, טראומה

עייפים אך מרוצים - בריטים בחצר יגור

„ארבעים קיצים לא חיממו ולא קיררו את זכרו של קיץ 46', את טראומת 'השבת השחורה' ביגור", כתבו חברים בעלון יגור אשתקד, כשמלאו 40 שנה ל'שבת השחורה'.

השבוע ימלאו לה 41 שנה. טראומה? עדיין?

הנה במה דברים אמורים: מבין 25 הישובים בהם ערכו הבריטים חיפושי נשק בשבת, ה־29.6.46, היא 'השבת השחורה', היה יגור היחיד שבו הם באו על סיפוקם, מצאו את מה שחיפשו ואולי יותר, וגמלו לחברי הקיבוץ בהתאם („יגור נחרבת בית אחר בית", זעקו אז כותרות העיתונים). עד אותה 'שבת שחורה', לא ידעו חברי יגור כי קיבוצם הפך, מתחת לאפם של הבריטים, למחסן הנשק המרכזי של ההגנה. רק קומץ האחראים לביטחון בקיבוץ היו בסוד העניין ואלה נמנעו, מחמת זהירות, מלשתף בו חברים אחרים.

כשהקיצו, באותה שבת, לקול טרטור הקומפרסורים, ונוכחו כיצד בזה אחר זה חושפים הבריטים את עשרות הסליקים (31, ליתר דיוק) הבינו החברים לראשונה, איזה מחסן נשק־אדיר היה חפור מתחתם.

מקץ שבוע, משפינו הבריטים את כוחותיהם מהקיבוץ, החברים חזרו ממחנה המעצר והקיבוץ נכנס לתהליך של שיקום, החלו להישאל השאלות: איך קרה שדווקא כאן ורק כאן, הצליחו הבריטים? למה לא שותפו אחרים, נוספים, בסוד ובהחלטות? שמא היתה הלשנה? מדוע נקטו מי שנקטו בהתנגדות פאסיבית והלכו כ„צאן לטבח" אל המעצר?

מדיניות ההסברה הפנימית לגבי הפרשה הכאובה של יגור נקבעה כבר אז, גם אם לא פורמלית וכמוצהר, והיא נמשכת עד היום. פירושה המעשי: לא מדברים על 'השבת השחורה'. ואם מדברים — לא מעמיקים לחטט.

לכן גם לא זכו למענה אותם שני חברים, שבמשך שנה שלמה לאחר 'השבת השחורה', מדי שבת, באסיפת הקיבוץ, תבעו חזור ותבוע הסברים ותשובות.

גם אשתקד, לא נוצל התאריך העגול, מלאות 40 שנה ל'שבת השחורה', לחשיפה אמיצה, אחת ולתמיד, של הפרשה, ולהקזת המורסה האצורה בפצע הישן, והיות שמדובר בטראומה. אבל גם באירוע שאין לעבור עליו לסדר היום, התחבטו ביגור ארוכות, כיצד לציין את האירוע ההיסטורי מבלי להעניק לו ממד הרואי, שלא היה לו, אך גם תוך זהירות שלא לעורר דובים מרבצם.

שלושה אירועים נמצאו לבסוף ראויים לציון המאורע. ראשית, הוכנה תכנית וידיאו, שאיפשרה לחברים לשאול, טלפונית, צוות משיבים ולהיענות מעל גבי המסך, בפרשה.

שנית, הוצא עלון מיוחד ובו פרסום ראשון למחקר בנושא, של חבר הקיבוץ, יגאל טפר. שלישית, הועלתה הצגת ילדי־המקום, שהתבססה על מכתבים וזכרונות של ילדי יגור דאז.

שלושת האירועים, ככל שהיו זהירים ותואמים את מדיניותו הזהירה של יגור, הותירו את המארגנים אפסי כוחות ולוקקי פצעים.

האירוע הראשון, תכנית הווידיאו, עוררה עליה את כעסם של מי שסבורים שכבר עת לדבר בפרשה, ובגלוי. נגד מנחיה נטען כי מנעו מן הצופים העלאת „נקודות רגישות". התעלמו משאלות, עקפו מוקשים ושמרו בקפדנות, שלא להפר את מסורת השתיקה וההשתקה של יגור. אי־הנחת ביעבעה גם אל דפי העלון המקומי ובאחת התלקח בהם הוויכוח הישן, כשהוא סוחף עמו ותיקים, שהיו עדים להתרחשויות דאז וצעירים שלמדו עליהן, ולא מספיק, מסיפורים.

צבי סלע (74), האחרון שנותר מאותו קומץ יודעי ח"ן, הלא הם אנשי הביטחון שחפרו את הסליקים ולא שיתפו אחרים בסוד, כתב כדם ליבו: „יום העשרים ותשעה ביוני, ארבעים ושש, 'ההשבת השחורה'. רובץ עלינו ומעיק בכובד של אלפי טונות ואין אנו מצליחים לפרוק את כל כובד המשא, כי מה שקרה, לא היה צריך לקרות. החשיכה של 'השבת השחורה" רובצת עלינו, על שהפקרנו את נשק המגן ואת כוח המגן להתנגדות פאסיבית. חסרי אונים, אפילו ללא מקל, הולכנו כעדר, וכדי ביזיון וקצף, ישר אל המכלאות".

40 שנה, אפילו 41 שנה, וצבי סלע עודו מתגונן: „צר לי על הוויכוח הטפשי והקטנוני, ועל הרכילות המרושעת המסתובבת ביגור. נכון, היתה התנגשות ביני לבין מארגני האירועים של 40 השנה ל'השבת השחורה". מי שאז לא נולדו עדיין, לא מבינים ולא יכולים להבין את התנאים והמצב בהם פעלנו. הם מעיזים לצאת נגדי ונגד יצחק יגורי, ז"ל, בטענה, שהסליקים נבנו בטפשות. נכון, האחריות הבטחונית התחלקה בין ארבעה חברים בלבד, אבל היתה לכך סיבה. יש לזכור, כי בתוך חצר יגור היתה משטרה בריטית ובולשת שריחרחה לכל הכיוונים. הנושא היה חייב להיות חסוי ושמור בחוג מצומצם. במהלך שידור הווידיאו, לא יכולתי להתאפק. אמרתי שמדברים שטויות ומסיקים מסקנות מוטעות, אבל הפסיקו אותי. אין רגישות. החוקרים הצעירים טוענים, שהכל קרה בגלל צינורות האיוורור של הסליקים וכי הם היו יכולים לעבוד במעמקי האדמה ללא איוורור? להרכיב, לפרק, לשלוח נשק? הם לא מבינים כלום!"

וטפר שותק

אריק בשן, עורך עלון יגור, עמד אז נדהם מול גל הרשימות והתגובות שהציף, שלא כרגיל, את המערכת: „מדובר", הוא אומר, „במצוקה אמיתית, שמלווה את הקיבוץ מאז התרחשו הדברים. היו מי שהסתגרו בדלת אמות ופרשו מפעילות ציבורית והיו אפילו ששקעו בדכאון.

הנושא כל־כך טעון ברגשות, שאנשים ומשפחות מתקשים, גם לאחר 40 שנה, להתייחס לדברים באופן שקול. כל משפט מביא מיד לפרץ רגשות. אנשים, כנראה, לא קיבלו אז תשובות מספקות ועד היום אינם מסוגלים לסלוח ולשכוח. זוהי, מסתבר, תיבת פנדורה שנשארה מלאה, אפילו אחרי 40 שנה. וגם הציון המכובד במלאות 40 שנה לארוע, לא שיכך את הכאב".

גם יגאל טפר לא סייע במחקרו לפזר את הערפל העוטף את אירועי 'השבת השחורה' ביגור. הוא אמנם העלה בצורה מכובדת שאלות כבדות משקל, כמו מדוע הפכה יגור, דווקא, למחסן הנשק המרכזי של ההגנה ומדוע שתק לאורך שנים יצחק יגורי, ז"ל, שהיה מחסנאי הנשק הראשי בקיבוץ ושידו היתה בכל מה שנוגע לשאלות הביטחון. הוא גם הציע במחקר סיבה, כיצד אירע שנתגלה מה שנתגלה ביגור ופתחי האיוורור של הסליקים בכל הישובים כוסו בחביות. כשלמדו הבריטים את השיטה החוזרת הזאת, לא קשה היה להם לגלות את הסליקים כולם) ופסק כי לא היו מלשינים. כל זה ועד כאן, ותו לא.

„גזרתי על עצמי שתיקה בנושא". נאות טפר להוסיף ולומר, „איני רוצה לפתוח את התיבה מחדש. הנושא רגיש וחלק מהחברים חיים בינינו. יתעורר מחול שדים. ברשימתי, אכן, העליתי את השאלות, אולם נמנעתי ממסקנות. גם בשידור הווידיאו סירבתי להיכנס לפרטים מסויימים. לי הדברים ידועים. בארכיון יגור, בסליק שמיקומו ידוע רק למעטים, מוסתרות תעודות החושפות את האמת. לא אומר אותה ל'דף הירוק' דווקא".

— ולחברי יגור?

— „את מסקנותי אין בדעתי לפרסם לעולם!"

גם אם יאריך, איפוא, יגאל טפר עד 120, כן יהי רצון, גם אם ייאסף אל אבותיו, לא יתגלה הסוד.

חגיגת שוקולד

והיתה, כאמור, הצגת ילדים. את ההצגה המחיזה וביימה יונה טפר, הלא היא אשתו של בעל הסוד וסופרת ילדים בזכות עצמה. גם ההצגה התמימה הזאת הצליחה להוציא חברים משלוותם.

ברשימה בעלון המקומי, תחת הכותרת „שוקולד", מבקר החבר יעקב עציון בחריפות את המופע, שעולה ממנו, כך עציון, נסיון לשכתב את ההיסטוריה: „אין צורך היום להמתיק בשוקולד את ההיסטוריה, מתוך חשש שמא מישהו ייפגע מהפחתת חלקו בכל הקשור לפני, בזמן ולאחר 'השבת השחורה'. אין קל יותר מאשר להציג אותה כאירוע כללי ומרוחק, ללא קשר לאנשים ולשמות. חגיגת שוקולד לילדים. כמעט".

עציון אינו היחיד ביגור שחולק על מדיניות השתיקה וההשתקה. גם רבים מצעירי הקיבוץ תובעים תשובות והבהרות ואינם מסתפקים במה שידוע. כדרכם של צעירים, הם אומרים: „לנו זה לא היה קורה".

השמועות על בגידה והלשנה לא קנו להן מאמינים רבים ביגור. על־פי אותן שמועות, שנפוצו אז ביישוב העברי ונועדו, כנראה, לתרץ את יעילותם והצלחתם של הבריטים ביגור ולהסיר, אולי, מישהו מתחושת האשמה שרובצת. יתכן, על חברים מסויימים, השמועות האלה דיברו על שני חברים, עולים מצ'כוסלובקיה, אוטו פרוינר ופפרניק, שהיו אז בחופשת שחרור מן הצבא הצ'כי בו שירתו. נמצאו חברות שהעידו כי בעת החיפוש הגדול נראו השניים משוחחים עם החיילים הבריטיים ולאחר מכן שוחררו על ידם. השניים נעצרו ועברו חקירות קשות מטעם ההגנה. אך אלה לא העלו כל חשד. אפילו לא לבאורה, כי הלשינו או שיש יסוד כלשהו לשמועות על הלשנה.

פרוינר ופפרניק לא נשארו ביגור ולא היו בו חברים. שניהם עודם בחיים, כנראה, ומתגוררים בארץ. על פפרניק יודעים שנסע לצ'כיה ואחר ברח ממנה ושב לארץ. על פרוינר ידוע רק שהוא מתגורר בחיפה.

אבל פרוינדים יש לפחות עשרה בחיפה. אם לסמוך על ספר הטלפונים, ואוטו — כדי להציל מפיו איזה מידע, שאולי יעזור ליגור לעזור לעצמו — אף לא אחד.

ופפרניק? היחידי בשם זה שהעלינו בחיפושינו מתגורר בתל־אביב ואפילו נשמע קשיש דיו.

— „שלום, מדברים כאן מהעיתון של הקיבוצים...

— כן, בבקשה. מה רוצים?

— אנחנו עוסקים ב'השבת השחורה' ו...

— תעזוב אותי בשקט. אצלי שחור כל השבוע לא רק בשבת. שלום.

אלמנטרי, חברי יגור.

רונית יהל ■

צבי סלע (מימין) מהשותפים לסוד. בפתחו של סליק

שבת, 29 ביוני 1946

בשעות השחר של יום השבת, 29 ביוני, ובמשך 7 ימים תמימים, יצאה האימפריה הבריטית האדירה למלחמת חרמה נגד קיבוץ יגור.

הבריטים הניחו — ואין לומר שטעו — כי יגור, הגדול בקיבוצי הארץ, משמש בסיס חשוב של „ההגנה". בו שוהות ומתאמנות מחלקות פלמ"ח, ומעפילים ששוחררו על־ידי הפלמ"ח בכוח ממחנה עתלית. עשו דרכם לשם. ואולי יד ההלשנה היתה בדבר. שהצביעה על מחסני־הנשק הסודיים שבמקום...

... בארבע לפנות בוקר, הוקף הקיבוץ על־ידי כוח בריטי גדול. הבריטים, שלא הורשו להיכנס לקיבוץ, הסתערו עליו באלפי חיילים. החברים ניסו לבלמם בדרך סבילה. הבריטים הפעילו רימוני־גז והכניסו לקיבוץ מספר טנקים. חברים וחברות לא זזו ממקומם. פצצה פגעה בגבה של בחורה. הוחלפו מהלומות בקתות רובים ומכות נמרצות. הבריטים הפעילו להביורים. שהתיזו שמן מעורב במזוט. החברים נדחקו לחדר־האוכל. הקיבוץ נכבש.

החברים סירבו לעבור מסדר זיהוי. החל „הקרב על חדר־האוכל". שמן וגז מדמיע הוטחו על הכלואים בו. המצב היה נורא. רבים איבדו הכרתם ונפצעו. לאחר שנפרצו דלתות חדר־האוכל, הוצאו ממנו החברים, הועלו על משאיות ונלקחו למחנה המעצר. הקיבוץ נותר כמעט ללא גברים. חלק מהענפים החקלאיים נפגע. הטנקים פגעו בצינורות המים ולא היה מי שיטפל בבעלי החיים.

בעזרת מדחסים, קרחו הבריטים חורים במקומות רבים ומצאו את 31 הסליקים. החיפושים הקדחתניים אחרי נשקה של „ההגנה" ביגור נמשכו שבוע ימים ובמהלכם נמצאו נשק ותחמושת רבים: מרגמה (81 מ"מ), מרגמות 2 אינטש, מקלעים, 248 רובים, אקדחים, פצצות מרגמה, כדורי רובה, רימוני־יד, רימוני־רובה ועוד.

מבנים נהרסו, פינות־נוי, חדר־האוכל. הרס נורא בכל. מתנדבים וחברי קיבוצים מהסביבה נחלצו לעזרת החברות שנשארו. שבעה ימים היה קיבוץ יגור כבוש בידי כוחות הוד מלכותו, מלך בריטניה. המכה היתה קשה, הנזקים רבים, והעיקה בעיקר פרשת הנשק הרב שנתגלה והוחרם.

מרדכי נאור

בדימור מורידים מחירים!!!
● חדר שינה כולל: מיטה 140x190, ראש למיטה, 2 ארונות לילה, מזרן אורטופדי — 749.-
● מזנון 4 חלקים — 930.-
● פינת ישיבה סלוניה באיכות מעולה 1 + 2 + 3 — 1100.-
● פינת אוכל שולחן 80x160 + 6 כסאות מרופדים — 849.-
● מזרן פרדיין אקסטרה אורטופדי 140x190 — 315.-
● מזרן ממי אורטופדי 140x190 — 230.-
מבצע מיוחד — הובלה חינם לכל הארץ
הנחה מיוחדת לעולים חדשים
תשלומים לתקופה ארוכה באמצעות
„דימור"

עם ארקל על הדשא
מושבי פלסטיק במחיר מצחיק
קחו אותם איתכם לפיקניק עם המשפחה, למופעי פארק, לבריכת השחיה ולמגרשי הספורט. רכז קניות פזר את המושבים על מדשאות הבריכה, החברים יודו לך.
ספסלי-גן
דגמים חדישים בעיצוב מודרני. נוחים לישיבה ממושכת וניתנים להרכבה עצמית. יש לך פינת חמד בגן, בפארק או לאורך השדירה? יש לך צורך בספסלי ארקל.
מבצע מכירות
לרכזי קניות בהתיישבות העובדת
חדש: ספסלים ללא משענת מתאימים למלתחות ולמקלחות.
ארקל בית-זרע
ד.נ. עמק הירדן טל. 06-755331
תצוגה ומכירה: סוכנות ראשית, מוצרי תכן בעיים • תל-אביב, רח' הארבעה 6, טל. 263267 • ירושלים, אזור התעשיה תלפיות, טל. 718211 • חיפה, רח' גול 16 חוף שמן, טל. 674283 • באר שבע, רח' קרן קיימת 39, טל. 39123

קהילה עצובה היא הקהילה הקיבוצית בקיץ הזה וזו, הלא, רק ראשית הקיץ ושלהי דקייטא קשיא מקייטא.

קהילה עצובה, משום שמלבד צער העולם וצרת האומה ובנוסף עליהם, היא שבויה בקיץ הזה בעצב משל עצמה. מין עצב, שאף מחנה או קהילה או ציבור, בארץ הזאת ובארצות אחרות, אינם מועדים לו.

זר לא יבין זאת;

לא תל־אביבי, לא ירושלמי, לא חרותי. אפילו לא איש נהלל, לא יוכלו לרדת לחקר „צער עזיבת קיבוץ", שיש בו מצער הפרידה ומצער העריקה ומצער העקירה ומצער הנטישה, ועוד יותר.

מטבען של שמועות רעות, שהן מתמלאות מחולייתן ומתנפחות בתאוצתן לממדי היסטריה.

אבל גם מטבעו של עשן, שיש לו אש ומי שבוחרים להישאר שווי־נפש אל מול המיספרים (את אדמית עזבו בשנה־שנתיים האחרונות 55 חברים, את חולדה — 10 משפחות, את בחן — 8, את רמת־השופט — 7, את בית־גוברין 8. רשימה חלקית). ספק אם יוכלו להישאר שווי־נפש נוכח הנתונים הסטטיסטיים (ר' רשימה סמוכה) וודאי שלא יוכלו להישאר כאלה, כשיגיעו לידיעתם, כנראה כבר הגיעו, השמות (משפ' איתן — חמדיה, משפחות אליאסוף, פונדק, טלש — יזרעאל, משפחות גובר וזמיר (הבן) — מעגן־מיכאל, רשימה חלקית).

אין מדובר, איפוא, לא הפעם, בנפולת של נמושות. לא בחריגים אקסצנטריים, צעירים תאבי הרפתקאות או שוטי־כפר. לא אוהבי הקיר הם העוזבים את קיבוציהם בקיץ '87 אלא ארזים: מזכירים ומרכזי משק, מנהלי מפעלים ושליחי תנועה שנפלה בם שלהבת. רובם, במיטב שנותיהם, ארבעים פלוס־מינוס. הם ובני זוגם וילדיהם עמם.

לו עזבו בשנות החמישים והשישים, היו מסתירים פניהם, חומקים בחסות החשיכה, קרועים בנפשם וניתלים במאה אמתלות.

עכשיו הם עוזבים בגלוי. זקופי גב, שלמים עם עצמם. עצובים, יש להניח, אך גם מעודדים מן הידיעה כי אינם לבד. מאות עושים עכשיו כמותם (1600 בשנה זו בלבד, מעריך יהודה הראל) ואם לא עכשיו־עכשיו, מן הסתם, בעוד חודשיים־שלושה, כשיהיה עליהם לסדר את הילדים בגן־העירוני, בבית־הספר־הממלכתי, בגימנסיה.

אנשים מצויינים

למה הם עוזבים? ומדוע דווקא עכשיו, לפתע, בקיץ האחרון?

„התשובה מורכבת", סבור יואב בן־ישראל (יפעת), חבר ועדת המשק בתק"ם ומלווה משקי של קיבוצי בית־שאן וכן בית־העמק וראש־הנקרה: „מדובר בחבר'ה מעשיים, שהגיעו לגיל, סביבות הארבעים, שבו נוהגים אנשים בכל העולם לעשות חשבון נפש. עכשיו הם אומרים, אני רוצה לעשות לביתי. לא בטוח שאני רוצה לגמור את חיי בקיבוץ. תמיד האמנו בחוסננו הכלכלי. בא המשבר והראה כי לא לעולם חוסן, עירער את תחושת הביטחון והעמיד בספק את יכולתנו לפתור בעיות אישיות וחברתיות, שהן, בסופו של דבר, פונקציה של כסף ורמת־חיים.

אנחנו רואים איך בשעה שהשכר והרווחה בארץ עולים, אצלנו הם דווקא בירידה. הוצאות הקיום ותקציבי הפרט נמוכים משהיו ואם יש אור בקצה המנהרה, הוא רחוק.

הרגשתי היא, שאם לא נצליח להוכיח לעצמנו בטווח זמן סביר, שאנחנו מסוגלים לפתור בעיות סוציאליות ולהבטיח את קיומנו הכלכלי — יחריף המשבר מאד".

סוזי אבס, עם ותק של חודש כמזכירת קיבוץ משגב־עם, נתונה עתה בעיצומו של הטיפול בשלוש משפחות ובודד שעומדים „לרדת" בחודש הבא. „אחד הוא מרכז משק, שגומר את תפקידו אר־טו־טו. השני שימש כמשווק המפעל עד הימים האחרונים. אנשים מצויינים. חברים מרכזיים בקיבוץ. נוח היה יותר לו יכולנו לומר שעוזבים אנשי שוליים, אבל זה לא כך הפעם. כן, אין ספק. המצב הכלכלי השפיע. מקרה בית־אורן ותגובת מזכיר התק"ם בטלוויזיה, גרמו למשהו חמור במשגב־עם. הוותיקים זועזעו. וודאי שכועסים על העוזבים. על מי אם לא עליהם ייצאו הכעס והרוגז?"

ד.א. מזכיר של קיבוץ תק"מי קטן (130 חברים), אינו רואה במצב הכלכלי דווקא את הגורם לעזיבתם של שישית ממספר חבריו בשנתיים האחרונות: „הנה, משך שנים חלמנו על חדר־אוכל חדש וחיפשנו מפעל לקיבוץ ודווקא עכשיו, כשכל זה קם ונהיה ואנחנו בשיא, זה קורה. לא מובן לי מה פתאום. לזה לא הכינו אותנו. אולי אנשים פשוט נבהלו. אולי חושבים העוזבים שזוהי ההזדמנות האחרונה שלהם, לשנות כיוון, להתחיל משהו אחר".

כנראה שכך. זהו, מכל מקום, מה שדירבן את ע.ר. ובעלה לעזוב לפני כחודשיים את קיבוצה (מהתק"ם) „אנחנו בני 42, עשינו את חשבון הנפש שלנו והבנו שאם לא נחשוב על עצמנו עכשיו, אחר־כך יהיה מאוחר מדי. התקשינו להחליט. כשלון הקיבוץ הוא כשלון אישי שלנו. הרי אנחנו היינו הקיבוץ והוא היה בתוכנו. אבל החלטנו".

החליטו ונראו לאחרונה מסדרים דירה עממית בכפר־סבא.

שני סוגי משבר — זה הכלכלי וזה של „גיל הארבעים" הם כנראה, מגורמיו העיקריים של גל־העזיבות הפוקד הקיץ את התנועה הקיבוצית. לא רק השמועות גם הבדיקות בשטח, גם הנתונים שמספקות התנועות מעידים כי מדובר בגל ששונים לא ידענו כמותו, לא מבחינת הכמות, ודאי לא מבחינת האיכות.

כתבי „הדף הירוק" מדווחים

בארזים נפלה שלהבת

אולי מתוקף תפקידם ואחריותם ואולי רק משום קור רוחם מסרבים רכזי מחלקות החברה בתק"ם ובקבה"א לנקוט במונח „משבר". שריטה סינה (כפר־הנשיא) מבקשת להמעיט ומסתמכת על סקר עוזבים שערכה מחלקת החברה בתק"ם אשתקד, סקר שלא המציא סיבה לדאגה בהשוואה לשנה קודמת.

והשנה מה? „אנחנו שומעים על אנשים מרכזיים וחשובים שעוזבים. זה נכון. בקרוב נשלח שאלונים לקיבוצים" והמשך: „הבעיות הן בעיות שלנו, של הקיבוץ בשנות ה־90, והעזיבות, עם זה שהן פוגעות בכל אחד מאיתנו, אישית, צריכות להיתפס כביקורת על דרכנו. אם יש משבר, המשבר הוא ערכי שלנו ותובע מאיתנו לתת, או לפחות לתפש, תשובות ישרות ואמיצות. המסרים הכפולים שלנו, אותם גילויים של אי־יושר שהיו בתחום הכלכלי, החלטות בדבר הרכוש־הפרטי שנעקפו מתוך אשליה שנסתדר כבר איכשהו, כל אלה הביאו חברים למסקנה, שאם אלה הנורמות וזה הנוהג — אז למה לחיות דווקא בקיבוץ? אני", אומרת סריטה, „רואה את העזיבה כתהליך שמתבשל במשך שנתיים. לא עוזבים מהיום למחר. עד לפני שנתיים היה נדמה לנו שהעולם כולו שלנו, שהשמיים הם הגבול והכל פתוח ומותר. באה ההתמוטטות, שעוד לא יצאנו ממנה, וגילינו שאיננו עצמאיים כפי שחשבנו, וספק אם בכלל היינו. עכשיו מתקרב התהליך לשיאו ומוביל לתחושה של חוסר אונים, של איבוד דרך. הנחתו ביותר יתרחש, כנראה, בקיץ הבא".

כל זה, כאמור, אינו מבהיל את שריטה. היא אפילו רואה בעין יפה את התופעה החדשה של עזיבת חברים קשישים. „תופעה מרעננת, המעידה על חיות ואופטימיות".

יוסי עמיר (מזרע) גורס, כי טעות היא לצייר את המצב ע"פ נתוני העזיבות בלבד, מבלי להתייחס לתנועה הכוללת של האוכלוסיה, שהביאה גם נקלטים חדשים.

למחלקת החברה בקבה"א נתונים מעודכנים מאלה של התק"ם. מסקר אוכלוסין שערכה לגבי מחצית השנה הנוכחית, עליו השיבו עד כה כ־50 קיבוצים, עולה שאין גידול משמעותי במספרי העזיבות, להוציא כמה קיבוצים בהם, אכן, ניכרת החרפה.

„מה שכן", מודה עמיר, „גברה באחרונה הדרישה מצד חברים בגילאי הביניים, לצאת לשנת חופש כדי להתנסות בחיים בחוץ, מבלי להתנתק לחלוטין מן הבית. ישנה תנודה של צעירים ותחלופה גדולה של משפחות נקלטות, שכבר עברו את שלבי הקליטה הראשונים בקיבוץ".

כשריטה, מייחס גם עמיר את התופעה, לא משבר, כאמור, לקשיים הכלכליים, מהם נובע חוסר היכולת לפתור בעיות בתחום הצריכה, התקציבים, רמת־החיים. „בטווח הקצר, עדיין לא נראית בבירור היציאה מהקשיים הכלכליים האלה וכמה זמן אפשר לשוב ולהרגיע את החברים שנחוצים רק סבלנות ואורך רוח?"

עמיר יודע לספר על בדיקה כלכלית שנעשתה ב־45 קיבוצים והעלתה כי הם סובלים ממחסור בכוח אדם להפעלת המערכת הייצרנית. המחסור הזה הוא, כנראה, תוצאה של התאוששות כלכלית. דווקא.

וכמו בתק"ם, גם כאן, בקבה"א, רואה מחלקת החברה מתפקידה „להתמודד באופן תקיף ואמיץ עם שאלות אידיאולוגיות ועקרוניות", וכך תעשה.

ובאשר לעניינים טכניים, כמו דמי העזיבה: „כל עוזב יקבל את המגיע לו. התקנון קובע זאת במפורש. אף קיבוץ לא יוכל להתחמק מכך!" (סריטה).

לתשומת לבם של אלה, שהשאלה הזאת עמדה להם כמכשול...

צפרדע מבושלת

על פניו הטובות של אורי מרי (מעגן־מיכאל), איש המכון לייעוץ ארגוני־חברתי בתק"ם, לא ניכרים סימני הפתעה או דאגה, כשמביאים לידיעתו שמועות ונתונים על ממדי גל העזיבות הנוכחי. אדרבא, הוא עוד יכול להוסיף ולחרש כהנה וכהנה.

„המשבר עמוק ואינני תולה אותו דווקא במשבר הכלכלי. נכון הוא שזה החריף את המצב והעלה את התופעה על פני השטח. מדובר בתהליך שהתפתח משך שנים מתחת לפני השטח ועתה פרץ. הנפגעות הראשונות, מדרך הטבע, הן החוליות החלשות בשרשרת, ישובים צעירים, לא מבוססים, משקי המשבר הכלכלי, אליהם מצטרפים קיבוצים ותיקים, המושכים בעיות יסודיות לאורך שנים רבות".

בסיס „התופעה" ע"פ מרי, הוא אי מודעות רבת־שנים למצב הקיים: חיי הקיבוץ תקועים, כהגדרתו, ולהמחשה הוא מביא משל מתחום הגסטרונומיה: — „שמים צפרדע במים קרים. אחר כך, לאט לאט, מעלים את הטמפרטורה והצפרדע אפילו לא תחוש בשינויים עד שתתבשל. כך הקיבוץ: מתנהל שנים תוך קשיים הולכים וגדלים, עוד תחום ועוד תחום נכנסים למצב של תקיעות, ועוד ועוד אנשים צוברים תסכולים וחוסר שביעות רצון".

בעבודה, למשל, קיים חוסר התאמה בין צרכי הקיבוץ לרצון האנשים. מכאן נובעת המוטיבציה הירודה. עובדים כי מוכרחים, אבל לא יותר מזה. האסיפה (השיחה) מאבדת את הכבוד והייחוס שהיו לה בעבר, בחינוך היעדים לא הושגו והבנים, רבים מהם, עוזבים. החברים אינם מרוצים. מקטרים על המדרכות ובחדרים. מדי פעם יוצא מישהו נגד המצב, בוועדה כלשהי או באסיפה, ומנסה להביא לשינוי־מה. אלא שלאחר כמה נסיונות, שנתגלו כנסיונות שווא, הוא שב ומסתגר. קיימת תחושה שקיים פער גדל והולך בין המוצהר לבין הנעשה ביומיום והתסכול הולך ומצטבר.

המצב המתואר לעיל, לא יוכל להימשך עד אין קץ. בכלל מצב קיים, גם לו סף סיבולת, ובנקודה מסויימת ייפרץ הסכר ואז יתחולל „המאורע המאיץ", אירוע דרמאטי עד טראומטי, ממנו אי אפשר יהיה עוד להתעלם. הצפרדע חשה שהיא מתבשלת. הקיבוץ הסתבך! פרשת בלאס, שהעבירה טלטלה קשה בתנועה הקיבוצית, יכולה להיחשב כאירוע טראומטי מן הסוג הנ"ל — כך גם המשבר הכלכלי החריף העובר על מספר קיבוצים, כך גם עזיבה המונית של משפחות מרכזיות תוך זמן קצר.

כזה הוא המצב, נכון לעכשיו, ברבים מקיבוצי התנועה.

כעת מבינים האנשים שהישן, ששימש אותם זמן רב, אינו מתפקד עוד כנדרש. הכרחית פרידה. פרידה מן העבר, מן המיתוסים היקרים, המתמוססים עתה לנגד עינינו. פרידה מן הישן, המוכר והנוח לעתים קרובות, שרוצים עוד להמשיך ולאחוז בו, מחשש מפני העתיד הלא ברור, המאיים באי וראותו.

התקופה והשלב הזה, הנוכחיים, הם בלתי נמנעים. בלי הפרידה מהישן לא ייפתח הלב לחדש ובלא השינוי המתחייב מרחפת על כולנו — סכנת התדרדרות.

לכן מתעוררים עתה מחפשי דרך ונתיבים חדשים לקיבוץ. לכן נשמעים יותר ויותר דיבורים על קיבוץ שונה, שבו בולטת הנטייה להעמיד את האדם בראש סדר העדיפויות, תוך מתן יתר אוטונומיה לפרט.

— האחרים, אלה שדרכם מובילה העירה?

— אלה הם מחפשי טובת עצמם בלבד. הם עוזבים את הקיבוץ לאחר נסיונות כושלים מייאשים לשינוי. רובם היו דמויות מרכזיות בקיבוצם. בעלי השכלה ובעלי מקצוע, תכונות הנוחות ביותר למחפשי פרנסה מחוץ לגדר. מאפיינים נוספים: הם בני 40 פלוס־מינוס. עדיין צעירים דיים לשינויים וחידושים. משתלבים היטב בזה שהפסיכולוגיה מגדירה כ„משבר גיל ה־40". שלהם חשבון נפש נוקב עם חייהם האישיים ומשמעות חייהם בקיבוץ.

— ניתן לעצור בעדם?

— שינוי קטן, פה ושם, לא יעזור עוד. נדרש שינוי בסיסי רדיקאלי. טיפול שייראה, אולי, קיים, ברמת הערכים והעקרונות.

בדיקת יעודו וחזונו של הקיבוץ אינם דבר שניתן עוד לדחותו. שאם יידחה עלול הקיבוץ [illegible], להישאר בלא משאבים כלכליים ואנושיים לקיומו.

עם זאת, אני מאמין שכשם שידע הקיבוץ בעבר ידע גם הפעם להתמודד עם המשבר ולחולל את השינוי הבסיסי הנדרש. הקיבוץ הוא חפץ חיים, מה גם שאין לו ברירה. ■

אפילו מעגן־מיכאל

[illegible]

קיבוצים בלחץ

להלן מידגם מקרי של קיבוצים ונתוני העזיבה שלהם בשנתיים האחרונות. הרשימה כוללת קיבוצים בהם בעיית העזיבה בולטת במיוחד והיא רשימה חלקית.

אדמית

בשנים 86־87 עזבו את אדמית 50 איש ונותרו בו כ־80 חברים. מדובר בדמויות מרכזיות, ביניהן מרכז המשק, מזכירים (המזכיר האחרון עזב לפני חצי שנה) ובעלי תפקידים אחרים. בתי הילדים מתרוקנים וישנה הרגשת משבר קשה.

מצבו הכלכלי של אדמית טוב יחסית. ישנו שיפור ברמת החיים והחלה בנייה ללינה משפחתית במטרה להקל את הלחץ בנושא זה.

בחן

8 משפחות בגילאי הביניים עזבו את בחן בשנה האחרונה, מתוך 229 החברים במקום.

בית־אלפא

450 חברים. בקיץ עוזבות 5 משפחות. כשגיל העוזבים נע בסביבות ה־40. מדובר במשפחות עם ילדים וכחברים מרכזיים בקיבוץ: מנהל ייצור במפעל, מנהלים במפעלים, מורה, כימאית במפעל.

שלושת המפעלים בקיבוץ נתונים במשבר כלכלי קשה.

בית־גוברין

127 חברים. בשנת 86 עזבו 3 משפחות ושני בודדים. בשנת '87 — 5 משפחות ומשפחה נוספת יצאה ל„שנת חופש". מדובר במשפחות ותיקות. העוזבים הם חברים מרכזיים בקיבוץ: מרכז רפת, מרכז בניין, מנהל ייצור במפעל, מרכז המוסך.

קיימת בקיבוץ תחושה כבדה שהרשימה עדיין לא נגמרה וכל רגע צפויה מכה נוספת. פחד נוסף הוא מפני „שבירת מחסום ה־100 כלפי מטה".

הקיבוץ המצוי ברשימת ה־19 פנה לוועדת חברה בתק"ם בבקשה לקבל עזרה בתשלום פיצויי עזיבה למשפחות.

חולדה

בחולדה היום 218 חברים. 11 משפחות עזבו במרוצת השנתיים האחרונות, כשרוב העוזבים בגילאי 30. הקיבוץ נמצא ב„רשימת ה־19" והוא מסובך כלכלית בשל השקעה כבדה בתעשייה.

חמדיה

303 חברים. בשנה האחרונה עזבו 5 משפחות מרכזיות. גיל העוזבים 40־35. הקיבוץ נמצא ב„רשימת ה־36".

יזרעאל

305 חברים. בשנתיים האחרונות עזיבה של 15 משפחות. בקיץ הזה בלבד עוזבות 5 משפחות, אנשים מרכזיים — מזכיר קיבוץ לשעבר, ראש שולחן העלייה הקיבוצי בניו־יורק לשעבר ואחרים. הקיבוץ במשבר כלכלי קשה („רשימת ה־19") וקיימת בעיה של תשלום דמי עזיבה.

מחניים

קיבוץ בן 35, 200 חברים. בשנתיים האחרונות עזבו 12־14 משפחות, כ־40 נפש. ב־20 השנים האחרונות כמעט ולא היו עזיבות ולכן הזעזוע בקיבוץ גדול. אנשי מחניים מציינים כי קיים קשר בין המצב הכלכלי לבין גל העזיבות, אם כי לא קשר ישיר.

מעגן־מיכאל

קיבוץ גדול ומבוסס, 480 חברים. בשנה האחרונה עזבו אותו 8 משפחות (אחת ב„שנת חופש"). העוזבים רובם ככולם אנשים מרכזיים בקיבוץ, ביניהם מרכז המדרגה, מרכז משק לשעבר. גיל העוזבים בסביבות 40. המצב הכלכלי־חברתי במעגן מיכאל „מצוין".

משגב־עם

קיבוץ קטן, 117 חברים. בעוד כחודש מתעתדים לעזוב 3 משפחות ובודד, יחד כ־12 נפשות. כאשר עזיבות מלוות את המשק במחזוריות משך שנים. העוזבים הפעם הם שני מרכזי משק, אחד שגמר את תפקידו לאחרונה ואחר ששימש כמשווק המפעל עד לימים האחרונים. הרקע לעזיבה, המצב הכלכלי („רשימת ה־19").

ניר־עוז

180 חברים ומועמדים. בשנה האחרונה עזיבה של 4 משפחות ו־5 בודדים. שכבת הגיל 30־45, והסיבה המוצהרת קשורה בהיעדר לינה משפחתית. אין מדובר באנשים מאוד מרכזיים בקיבוץ. היתה אווירת משבר. כיום ישנה רגיעה והתארגנות לקליטה.

רמת־השופט

כ־400 חברים. ב־87' עזבו 7 משפחות ומהן 3 ל„שנת חופש"). מנהל מפעל, מהנדס, מורה בכירה. כל העוזבים בגילאי ביניים והרקע — בעיות חברתיות ואישיות. אין משבר כלכלי־חברתי חמור בקיבוץ.

רשפים

320 חברים. משנת 86' עזבו 12 זוגות. רוב העוזבים בגילאי 30+. עזבו בעלי תפקידים כמו מהנדס כימיה של המפעל ומרכז ה. עבודה.

הפן הסטטיסטי

המסקנה היחידה האפשרית (והמפתיעה) העולה מניתוח המדוקדק של החומר הסטטיסטי, שפורסם ע"י מחלקות המידע בשתי התנועות הקיבוציות היא, שלא ניתן להסיק מסקנה משמעותית על ממדי העזיבות בתנועות בשנה האחרונה ובוודאי לא לקבל תשובה לשאלה: „האם", כפי שהשמועות והתחושה אומרות, „המצב הוא „משברי" ממש?"

נתוני המחלקה לסטטיסטיקה של הקבה"א, כפי שפורסמו בחוברת שהוציאה לאחרונה („נתונים דמוגרפיים של הקבה"א לשנת 1986), מעידים על גידול דווקא בהשוואה ל־1985 (שהיתה כמעט שנת קיפאון בקבה"א מבחינה דמוגרפית).

ב־1986 מנה הקבה"א 41,784 נפש לעומת 41,381 ב־1985 (גידול של 1%).

ב־1986 מנה הקבה"א 25,301 חברים ומועמדים לעומת 24,712 (גידול של 2.3%).

מקורות הגידול היו: ילדי קיבוץ — 893; ילדי חוץ — 318; גרעינים מהארץ — 474; גרעיני חו"ל — 39; בודדים — 534; אחרים — 194.

אלא, שהדיווחים המגיעים מקיבוצים רבים מציירים תמונה פחות ורודה: ב־1986, בצורה ניתנת, וכמחצית הראשונה של 1987, בצורה יותר בולטת, מדווחים מזכירי קיבוצים על עזיבה משמעותית של משפחות בגילאי הביניים (30־50), מה שהסוציולוגיה הקיבוצית מכנה „הגיל הפורמטיבי". מדובר על 3־4 משפחות עוזבות (וחלקן ל„שנת חופש") בממוצע לקיבוץ, וזאת בנוסף לעזיבה „הרגילה" של בני קיבוץ, גרעינים ונקלטים אחרים.

בחשבון זהיר מעריכים בקבה"א את מספרם של עוזבים אלו (ב־1986), ב־600־700 חברים ומספר זה נמצא בהתאמה לתוצאות שנתקבלו מבדיקת מרגם מקרי של קיבוצים.

אגב, התופעה חוצה את כל הקיבוצים: מהוותיקים ביותר ועד הצעירים שבהם (מלבד הצעירים ביותר).

נתון נוסף העשוי לאשר את המגמה הוא המימצא בדבר גידול אוכלוסיית הילדים בקבה"א ב־1986. בשנה זו נוספו 57 ילדים בלבד (עלייה של 0.4%); ב־1985 היו 13,154 ילדים בקבה"א לעומת 13,211 ב־1986.

„יש כאן סימן", אומר חבר הבקיא בנושא, „המצביע על עזיבת משפחות בגיל הפוריות ואין לראות בנתון זה מקריות בלבד".

מימצא אחר מראה, שאחוז העזיבות בקרב הגרעינים התנועתיים והלא־תנועתיים, עלה בשנים האחרונות בצורה משמעותית וה„סרוויבל" הקיבוצי שלהם ירד מ־23 אחוז ל־13 אחוז.

במזכירות הקבה"א רואים את ההערכה, שמשבר דמוגרפי הולך ומתהווה ומצביעים על שיפור ניכר ב־1986 בהשוואה ל־1985 ודווקא בסעיף „חברים ומועמדים".

ואכן, ב־1985 גדל הקבה"א ב־151 חברים ומועמדים (0.6%), אבל המספר הזה קטן בהרבה בהשוואה ל־1986 (גידול של 589 חברים, שהם 2.3%).

הפסימיסטים (המפוכחים?) לא מתרשמים מנתונים כביכול־אופטימיים אלה ומציעים להתבונן בתמונה ב„מבט רב שנים".

מאז 1981, הם אומרים, חלה ירידה הדרגתית בשיעור גידולו של הקבה"א: ב־81' — 3%; 82' — 2.9%; 83' — 2.4%; 84' — 2.4%; 85' — 1%; 86' — 1%.

כאמור, עפ"י הנתונים שפורסמו, אי אפשר להסיק כמה מהיוצאים בשנת 86' את הקבה"א הם חברים ומועמדים. כן ניתן לומר, שבסך הכל עזבו את התנועה בשנה זו 2,854 נפש (חברים, ילדים, גרעינים, חברות נוער, „תושבים" ונפטרים).

המספר הזה מתפלג כלהלן: עזבו לקיבוץ אחר (של הקבה"א) — 287; לתק"ם — 114; נפטרו — 154; עזבו אל מחוץ לתנועה הקיבוצית — 2,299.

(המשך בעמ' הבא)

כמעיין המתייבש

... אבל חמור מגאות העזיבות — שפל הקליטה.

שתי מחלקות הקליטה, זו של הקבה"א וזו של התק"ם, מדווחות בדאגה על ירידה דרמאטית במספר הפונים להיקלט בקיבוצים. נתונים שבידיהן מאשרים כי הביקוש (מצד הקיבוצים) גדול בהרבה מן ההיצע (של נקלטים) ואין הקומץ משביע את הארי.

שרית דורקס, התק"ם (צובא), אומרת כי אמנם נכון הוא שאשתקד, כשהתעורר המשבר הכלכלי ועלה במלוא חריפותו על שולחן התנועה, העבירו המחלקות הכלכליות „מסר" לעצור את הקליטה. המסר, שהורגש גם במרתונים־הכלכליים שקיימה התנועה, גרם בילבול מסוים, שהרי זמן מה קודם לכן, הניפה ועידת התק"ם, באחת מהחלטותיה, את אתגר הגידול וההתרחבות הדמוגרפיים. מכל מקום, ב־87', ע"פ דורקס, שבה ועולה שוועת הקיבוצים לנקלטים והיא רמה כשהיתה טרם המשבר ואולי אף יותר.

סקר שערכה המחלקה בתחילת תשמ"ז גילה גם שאין בעיות דיור בקיבוצים ושקיים, ברבים מהם, ביקוש גדול לבעלי מקצועות שונים.

הבשורה שע"פ חיים ברנשטיין מהקבה"א (עין־המפרץ) דומה: התמונה בכללותה קשה. המחלקה אינה מסוגלת לענות על הדרישה לכוח אדם, לא של הקיבוצים הוותיקים, לא כל שכן, של ההתיישבות הצעירה. „אם פעם חשבנו שהמשבר הכלכלי בארץ יעודד אנשים לברוח אל האופציה הקיבוצית", אומר ברנשטיין „מסתבר עתה שהמשבר של הקיבוץ מרתיע".

עד כמה מרתיע?

שרה דורקס מעריכה כי מספר הפניות לתק"ם בארבעת החודשים הראשונים של '87 ירד בכ־30% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. אם בארבעת החודשים הראשונים של 86' עמד מספר הפניות על 209 בודדים ו־204 משפחות, הרי בתקופה המקבילה השנה הוא ירד ל־115 בודדים ו־140 משפחות. חמור מכך: אם ב־86' חלה ירידה של שליש במספר הנקלטים ב־170 מקיבוצי התק"ם, הרי ב־87' ניכרת מגמה של ירידה נוספת.

„לא פשוט", אומרת דורקס, „לשכנע משפחה ללכת לקיבוץ שמצבו הכלכלי והחברתי קשה. אנחנו איננו מייפים את התמונה ולא מרככים את הקריטריונים. בעיקר אני מודאגת ממצבם של הקיבוצים החלשים וההתיישבות הצעירה. הם אמנם מקבלים גרעיני נח"ל, אבל אנחנו יודעים שגם באחוזי ההגשמה חלה ירידה משמעותית".

חיים ברנשטיין: „היתה תקופה גדולה, תנופה גדולה בגיוס צעירים למסגרת „המכונות". היום, למרות מסע הפרסום הרחב, הגל הזה נגמר. אנשים אומרים: קיבוץ זה אולי דבר יפה, אבל עסק כלכלי כושל, למה להם להכניס ראש בריא למיטה חולה?"

[illegible]

בארזים נפלה שלהבת

(המשך מעמ' קודם)

„התחושה" ו„השמועות" הביאו את מחלקת החברה בקבה"א, שאין לה עדיין נתונים בדוקים, לשגר בימים אלה שאלון דמוגרפי מיוחד לקיבוצים. לאחר שיסוכמו מימצאיו ייערך במחלקה דיון יסודי בנושא וייקבעו דרכי פעולה.

„אני משוכנע", אומר יובל דניאלי, פעיל במחלקה, „שיש להקים במהירות רשות דמוגרפית, שתעורר חשיבה רעננה ותדע לשאול את הסטטיסטיקאים את השאלות הנכונות. כעת מפוזר הנושא בכל מיני מחלקות וכשצריך תשובה לשאלה, מה, בעצם, קרה מבחינת העזיבות ב־86' — אנו מתקשים לקבל אותה".

גם לאופטימיסטים בקבה"א יש נתון משלהם, על־פיו מספר החברים והמועמדים, בממוצע לקיבוץ, גדל ב־86' לעומת השנתיים הקודמות (273 ב־84'; 274 ב־85'; 287 ב־86'...).

הנתונים הקשורים בתק"ם, כפי שרוכזו ע"י „מחלקת המידע" של התנועה בחוברת צנומה („אוכלוסיית התק"ם, 31.12.86"), גם הם אינם מאפשרים לגלות באופן ישיר את שיעורי העזיבה בתנועה זו, ב־86'. אך התמונה לגבי שנה זו מעודדת פחות מזו שבקבה"א.

שיעור גידול האוכלוסיה בתק"ם, שעמד בחמש השנים האחרונות על 3% לשנה בקירוב, נבלם, ובסעיף „חברים ומועמדים" גדל התק"ם (רק קיבוצים) ב־0.4 אחוז בלבד, מ־44,871 חברים ומועמדים ב־1985 ל־45,067 ב־1986. יתר על כן, היקף כלל האוכלוסיה בתנועה זו ירד ב־1% בקירוב: מ־86,077 נפש ב־1985 ל־85,329 נפש ב־1986.

בדיווחים המגיעים מן השטח אפשר לזהות את אותן המגמות הקיימות בקבה"א ומספר העוזבים, לפי מקורות שונים, נע בין 1500־2000 חברים. „לא אפול מהכסא אם המספרים הללו נכונים", אומר חבר המקורב לנושא ובקי בו.

מגמה מדאיגה במיוחד מסתמנת בקבוצת הקיבוצים בגיל המכונה „בינוני" (58 קיבוצים). באלה ירד שיעור הגידול השנתי (במספר החברים והמועמדים) מ־4.7 אחוז לשנה בין השנים 85־82' ל־0.4 אחוז ב־1986. הירידה משמעותית יותר באותה קבוצת ותק כשבודקים אותה באוכלוסית הילדים: מגידול של 3.1 אחוז לשנה ב־85־82', ירד שיעור הגידול ל־0.8 אחוז ב־86'.

כאן, לראשונה מזה שנים רבות, יש ירידה במספרים מוחלטים: מ־9,637 ילדים בסוף 85' ל־9,560 ב־86'.

גם בקיבוצים הוותיקים והצעירים בתק"ם המגמות זהות: ב־77 הקיבוצים הוותיקים ירד שיעור הגידול מ־1.8 אחוז לשנה בשנים 85־82' ל־0.3 אחוז ב־86'.

ב־36 הקיבוצים הצעירים, ירד שיעור הגידול מ־3.1 אחוז בין 85־82' ל־0.4 אחוז ב־86'.

בסה"כ מנתה, בדצמבר 86', אוכלוסית התק"ם (כולל „זמניים" ו„תושבים") — 83,542 נפש לעומת 84,344 נפש בסוף 85' לפי החלוקה להלן:

	1986	1985
חברים ומועמדים	45,067	44,871
ילדים	26,476	26,368
חיילים, אחרים, זמניים	11,999	13,138

ב־11 מקיבוצי התק"ם הנמנים על קבוצות הוותק הבינונית והגבוהה מסתמנת ירידה דרסטית במספר החברים (כעשרה אחוז בקירוב) וירידה חדה עוד יותר במספר הילדים. שניים מקיבוצים אלה מצויים במשבר חמור במיוחד.

בקבה"א מדווחים על 8 קיבוצים שסבלו „עזיבות קשות", אך אף אחד מהם לא נתון בסכנה קיומית.

בתק"ם מודים בפה מלא ש„יש בעיה" והיא תוצאה בלתי נמנעת, כך גורסים, מהמשבר הכלכלי המתמשך מאז 85', שאין רואים את סופו ואשר גורם „לתחושת מחנק ואכזבה מאי היכולת לקדם מטרות אישיות וציבוריות במסגרת הקיבוץ".

מפעלי תובלה

ליבוש מרעם (ונחמות), נהג משאית ותיק (עתיר קילומטרז'): „כשהם באים, אני מביא אותם בטנדר. כשהם עוזבים, אני צריך להעלות שלמות על המשאית".

„המשבר", אומרים בתק"ם (ובשתי התנועות לא תמצא גם אחד שיהיה מוכן להיות מצוטט בשמו בנוגע לעזיבות) „פגע בנו קשה יותר מאשר בקבה"א, מתוך שאצלנו קיים פיזור גדול מאד בגודלם של הקיבוצים לעומת אחידות יחסית בקבה"א".

נכון הוא, כי בתק"ם מצויים 7 קיבוצים שאוכלוסייתם מונה יותר מ־700 חברים, אך משמעותית בהרבה, מבחינה דמוגרפית, היא העובדה, שבתק"ם גם 83 קיבוצים, ביניהם ותיקים רבים, שאוכלוסייתם אינה מגיעה ל־300 חברים, שעה שבקבה"א כמחצית מספר הקיבוצים (40) מונים 400 חברים, פלוס־מינוס.

משבר דמוגרפי, יודע כל דמוגרף וסוציולוג, פוגע קשה יותר בקהילות קטנות.

עמירם כהן

גזבר חדש לבורגתא

שאול גובר, 50, נשוי לרחל, אב לשני בנים ובת. התחנך כילד חוץ בבית־אורן, חבר מעגן־מיכאל משנת 66'.

פעמים רבות בעבר, היה זה הוא שדיבר על הלב וניסה לשכנע את המועמדים לעזיבה שיישארו. כאן, היה אומר להם, תוכלו לתרום. גן־העדן, הרי, לא מצפה לכם, שם, בחוץ.

עתה מדובר בו.

משהודיע על החלטתו למזכיר הקיבוץ, החלה נהירה אל ביתו: באו בעלי־התפקידים ובאו חברים „באופן פרטי", ניסו ללחוץ, להכביד על המצפון, להשפיע, ממש באותה הדרך ובאותם הנימוקים, שהשתמש הוא כשאחרים עמדו במקום שבו עומד הוא.

לבסוף, מפאת כבוד הקיבוץ, לא התנגד גובר שיירשם בפרוטוקול („עניין פורמלי") שהוא ורעייתו, רחל, „יוצאים לשנתיים חופש מהקיבוץ".

„... זה גזוק קטן וזה עובר ולא חשוב" — שאול גובר

„מבחינתי, אני עוזב את הקיבוץ, וההחלטה על החופש, היא חד־צדדית של הקיבוץ. לאדם אין אפשרות לקחת חופש מהחיים. אכן, הצהרתי, שבמידה ואגיע למסקנה שעשיתי מהלך מוטעה, אני מקווה שיימצא בי הכוח הנפשי לעשות מהלך חוזר ולשוב לביתי. אז, פורמלית, עניין החזרה יהיה פשוט יותר.

מאז ומתמיד הייתי פעיל ומעורב בקיבוץ ובתנועה. מרכז משק, מנהל המפעל „צוותן", פעיל בוועדת משק של התק"ם, מלווה משקי בגרנות ועוד. נסיתי, בדרכי, לכוון את הדברים כפי שחשבתי שהם צריכים להיות. לדאבוני, בשלב מסוים הגעתי למסקנה שאבד הסיכוי לגרום לשינוי בו דגלתי.

השבר הוא בתחום החברתי־ערכי, אף שגם התחום המשקי קשור ומשפיע. הקיבוץ מצוי היום בתהליך, שהחל לפני מספר שנים ואשר בסופו תתפרק מסגרת האחריות ההדדית הן של הקיבוצים ככלל והן בתוך הקיבוץ עצמו. אז ייהפך הקיבוץ לקהילה כפרית, שתושביה מקבלים תמורה ישירה ע"פ עבודתם, בצורה זו או אחרת. יש כבר סימנים בשטח; תלמידי ביה"ס, שיוצאים לגיוסים כשעל הפרק „פרוייקט" זה או אחר, רשיונות נהיגה, נסיעת בני י"ב לחו"ל, שיפוץ מועדון הנעורים וכד'. בחצר הקיבוץ כבר נשמעים דיבורים על מתן תמורה ישירה לחברים, כדי שיגיעו לגיוסים, אחרת אינם באים, או העסקת בני קיבוצים בשכר ע"י קיבוצים אחרים.

נכון הוא, שהכל נובע מתוך רצון להביא לפתרונן של מצוקות ובעיות אמיתיות, שהמזכירות והאסיפה מנסות להתמודד איתן. אלא שלאורך כל הדרך, אני רואה בבירור את הנטייה לקשור ישירות בין מאמץ החבר לתמורה שיקבל, ושלא תביני אותי שלא כהלכה, אינני פוסק אם התהליך הזה הוא טוב או רע. אני רק אומר, שמבחינתי לזה לא ייקרא קיבוץ, ומכיוון שאני חי בקיבוץ מתוך הזדהות ויש לי ציפיות, הרי שבלתי אפשרי עוד עבורי לחיות בחברה שאינה מגשימה את ציפיותי.

כשניסיתי לשנות את הדברים שיראו כפי הבנתי והשקפתי, ויתכן שאני קצת כפייתי כלפי הסביבה, מצאתי עצמי לא אחת בעימותים ובמתחים עם הסביבה. אבל כל זמן שהיה סיכוי, המשכתי לנסות, גם במחיר העימות. משנואשתי, הגעתי למסקנה שאיני רוצה למצוא את עצמי, בעוד 20 שנה, חי כאדם מנוכר וחסר חברים בחברה, שגם אינה עונה על ציפיותי.

אחד הדברים העיקריים שדחף אותי לעזוב היה החשש שמא, בעוד שנים, אהיה כאחד הוותיקים, בני ה־60־70, שמסתובבים בינינו בתחושה שהחמיצו דבר־מה. תחושה אותה הם מקרינים על השכבה הצעירה, ומעוררים בה דאגות ופחדים."

*

בסוף אוגוסט, תצא את מעגן־מיכאל משאית עמוסה בתכולת ביתם של שאול ורחל גובר, ותפנה דרומה. היא לא תרחיק הרבה. מקץ חצי שעה תחנה בפתח ביתם החדש, במושב בורגתא שבעמק־חפר. שם כבר משמש שאול כגזבר („פתרון נוח וזמין"). בקיבוץ יישארו שלושת הילדים. הבן הגדול, חבר קיבוץ, הבן השני, העומד להתגייס לצה"ל, והבת, תלמידת כיתה י', כילדת חוץ, ע"פ בקשתה.

לוח זמנים עמוס. עול העבודה בבית וההתבססות במקום העבודה החדש, מקלים עליו, על שאול, את תקופת המעבר. „עוד תבוא, ודאי, השעה לערוך את חשבון הנפש עם עצמי ועם המעשה שעשיתי", הוא אומר.

איש עצוב, בן 50, עוזב קיבוץ.

רותי קדוש

✦ המבצע הגדול בארץ! ✦

סטריאו בחלקים ומתצוגה בחצי המחיר

סטריאו בסיטונות

- רסיבר קנווד ....במקום 680 ש"ח ....רק 290 ש"ח
- פטיפון סקוט ....במקום 270 ש"ח ....רק 145 ש"ח
- מגבר סוני ....במקום 485 ש"ח ....רק 199 ש"ח
- טיונר סוני ג'.וי.סי. ....במקום 445 ש"ח ....רק 179 ש"ח
- מערכת משולבת שרפ/סילבר ....במקום 950 ש"ח ....רק 340 ש"ח
- מבצע מיוחד קומפקט דיסק לייזר + מגבר, טייפ, רוטל + זוג רמקולים ....רק 1390 ש"ח

המלאי מצומצם – הקודם זוכה! (לא כולל מע"מ)

סטריאו ויזיה, העליה 62, תל־אביב ● פתוח מ־10.00 עד 13.00, 16.00 עד 19.00

לקיבוץ טירת צבי ביובלו
ולמפעלי טיב טירת צבי בחגו ה־40
שלוחות מיטב הברכות לשגשוג ולהתעצמות

תוויות ומדבקות בגלילים טל': 04-663237,662679

מרכז להעתקות בע"מ טלפון: 04-662956

חיפה, רח' אליהו הנביא 3, ת.ד. 1701

פרסם ב הדף הירוק

מעוניין בעוזב קיבוץ לשותפות במשאית
פול טריילר (השקעה + נהיגה)
חמגורים בדרום ● טל: 02-763793

יצא לאור
ספר לימוד חדשני
„דיגום בשטח"
ללימוד יסודות גזרה
לבגדי נשים
בספר שפע של גיזרות יסוד
של חצאיות, חולצות, שמלות
ומכנסיים

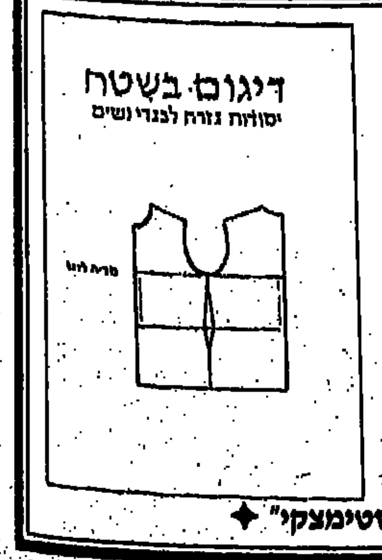

✦ להשיג ברשת חנויות „סטימצקי" ✦

בצבא, במהלך אימונים רוויי מאמץ וזיעה, קרה שחסרו בגדי עבודה. כשהגיע סוף סוף משלוח — היתה התנפלות רבתי על האפסנאות. „לא לרוץ!" צעקו ליצני הפלוגה. „האחרונים בין כה לא יספיקו" נוצרה פאניקה, וכמו בבורסה, או בזמן הצנע, החשש ממחסור גרם לציפיות שיתגשמו: גם חייל שעוד נותרו לו בגדים נקיים להחלפה, דחק וחטף עוד זוג, שיהיה. מי שאיחר — המשיך להצחין במדים נוקשים מבוץ וזיעה, וגם למד לקח: לרוץ יותר מהר בפעם הבאה...

ולאחרונים יספיק?

בתחום הבטחון הסוציאלי בקיבוצים, מקרה מאורון, קשור או לא קשור, בצדק או שלא בצדק, יצר סימני פאניקה ראשונים. ברקע — המשבר הכלכלי העמוק בתנועה הקיבוצית, המתבטא בחריפות בקבוצת קיבוצים חלשים. החשש של חברי קיבוץ, ביחוד בקיבוץ חלש, שזקנתם אינה מובטחת — חריף יותר ככל שגילם של החברים גבוה יותר, קיבוצם במצב כלכלי קשה יותר, וככל שקליטת הצעירים באותו קיבוץ גרועה יותר.

אם פעם נתפס הקיבוץ כגוף שקיומו מובטח, הרי התמוטטות מסגרות שנחשבו בטוחות מחוץ לקיבוץ, כמו תנועת המושבים ו„סולל בונה", עוררה חרדה גם לגבי עתיד הקיבוץ. החרדה גוברת, מפני שהדימוי של הקיבוץ בחוץ ירוד וכוחו הפוליטי, מול משטר עוין, בשפל המדרגה.

בעיתון „קיבוץ" כתב יהודה הראל ממרום גולן: „יתברר שלקיבוצים רבים אין משאבים אנושיים וכלכליים כדי להמשיך ולהתקיים. בניגוד לעבר, למוסדות המרכזיים של התנועה אין כוח ואמצעים שיאפשרו לישובים אלה להחזיק מעמד... יתכן שלנפילת הישובים יהיה אפקט של כדור שלג..." כדור שלג? גם אם נבואות הזעם של הראל מוגזמות, זה מחזיר אותנו לפאניקה של בגדי העבודה בצבא: כרגע — מענקי העזיבה והפנסיה לוותיקים העוזבים בגיל מבוגר מעוגנים בתקנון המוסדיים על־פי החוק, ועדיין אין קיבוץ שלא שילם לחברים שעזבו את המגיע להם, גם אם הדבר קשה. חברים שנתפסו לחרדה, עשויים לחשוב שמא כדאי לעזוב עכשיו, מפני שלאחרונים, אולי, לא יספיק...

העוזבים מובטחים יותר

זכויות העוזבים מובטחות, והסכומים ניכרים, ועולים בקצב מהיר עם הוותק: זוג חברים בגיל פרישה, עם ותק של 45 שנה, זכאי למענקי עזיבה של 104 אלף ש"ח ופנסיה חודשית — המשולמת מקופת קרן התנועה, כך שאינה תלויה ישירות במצב הקיבוץ אותו עזבו — בסך של כ־1000 ש"ח לחודש.

לכאורה, אין קשר בין זכויות העוזבים לבטחון הסוציאלי של חברים ותיקים החיים בקיבוץ. למעשה — הקשר קיים: גל עזיבות של קשישים מקיבוץ חלש, עשוי ליצור עומס כספי ניכר. אם יעזבו 7 זוגות קשישים, הקיבוץ יאלץ לשלם 750 אלף ש"ח מענק עזיבה חד־פעמי, ועוד 80 אלף ש"ח פנסיה מדי שנה. זו מכה קשה, בייחוד לקיבוץ במצוקה.

מכיוון שזכויות הנשארים אינן מעוגנות בשום תקנון — פיצויי העזיבה ישולמו, גם אם יפגע הדבר בהקמת בתי קשישים בקיבוץ, במתן שירותים וטיפולים לחברים ותיקים שלא עזבו, בהשקעת משאבים להשקעות במקומות עבודה מתאימים לאלה שהשקיעו את מיטב שנותיהם בקיבוץ. אם בעבר טענו שהקיבוץ מקפח את העוזבים, היום יש יותר צדק בטענה שהוא מקפח את הנשארים בו.

לקיבוצניק אין פנסיה

חברים ותיקים מאשימים היום גזברים ואנשי משק ותיקים בכך, שלפני מספר שנים, משיקולי כדאיות, משכו את מרבית הכספים שצברו הקיבוצים בקרנות החיסכון התנועתיות. „עת גבורות" של התק"ם ו„עתודות" של הקיבוץ הארצי. בכך, טוענים החברים, גזלו מהם את כספי הפנסיה המגיעים להם בזקנתם.

כדאי לנפץ אשליות: קרנות אלה מעולם לא היו קרנות פנסיה שבהן כל חבר צבר אישית זכויות: החברות בהן היא של כלל הקיבוץ כיחידה אחת. הן הוקמו משיקולי מס, כדי להפוך להוצאה מוכרת על־פי חוק את רווחיהם של קיבוצים עשירים, שממילא עתיד החברים בהם מובטח יותר. קיבוצים עניים — הפקידו פחות. ההפקדה לא היתה אישית, והחשוב ביותר — הסכומים שהופקדו היו מגוחכים, וגם אילו חולקו אישית לחברי הקיבוץ בגיל הפרישה, לא היה בהם כדי לקיימם.

לדוגמא — בקרן „עתודות" בשיא הצבירה, לפני שהקיבוצים משכו מהקרן כל מה שהתיר החוק למשוך — נצברו 110 מיליון דולר. הרבה? לאו דווקא: התשואה השנתית, פירות הקרן, בשיעור הריבית שנקבע באוצר לקרנות אלו, היתה 5־6 מיליון דולר, או, בממוצע, עד — 120 דולר לחודש, לכל אחד מ־4600 חברי הקיבוץ־הארצי בגיל פרישה, סכום שאינו מאפשר אפילו לרעוב בכבוד. המצב בתק"ם — רומה.

כדי להגיע לצבירה שתישא ריבית שנתית שתאפשר לוותיקי הקיבוצים פנסיה מכובדת, נניח בגובה הפנסיה של עוזב קיבוץ, יש להפקיד בקרנות פנסיה ותכניות חיסכון למיניהן מאות מיליוני דולרים. גם לפני המשבר הכלכלי הנוכחי, מעולם לא היו ברשות הקיבוצים סכומים כאלה, וגם אם היו — עדיף היה, במקום להשקיעם בקרן פנסיה ולקבל 5־6% בשנה, לכסות בהם חובות שהריבית עליהם מגיעה לעשרות אחוזים בשנה, להשקיע את הכסף בייצור או, אם המצב הכלכלי בקיבוץ מסוים טוב — להפנות עודפים לאפיקי חיסכון שהתשואה בהם הרבה יותר גבוהה.

מבחינה כלכלית — הפקדה בקרן פנסיה פירושה זריקת הכסף לים: כל שקל שם חסר במקום אחר, גורם ללקיחת הלוואות יקרות ולהוצאות ריבית שתוך שנים ספורות מגיעות לשקל ויותר. גזבר שרוקן את הצבירה בקרן, חסך לקיבוצו כסף רב ונהג כתבונה.

דרוש בטחון סוציאלי

הכלכלן עמירם קופר מניר־עוז, מגדיר בטחון סוציאלי, לאו דווקא בקיבוץ, כהבטחת מקורות כספיים, בוודאות גבוהה, שניתן יהיה לנזל אותם בקלות, כלומר לממשם בכסף ולהשתמש בהם לצרכיו של האדם המתבגר והקשיש, כך שלא ייפגע גם אם יחלה או יפסיק לעבוד.

ההערכה שהיתה פעם, אומר קופר, שההשקעה בנכסי הקיבוץ נותנת ממילא בטחון סוציאלי לחברים החיים בו — הוכחה כלא נכונה. התברר שיש קיבוצים רבים בהם עברו החברים קשה, ההשקעות היו גדולות — וכיום הם שקועים בחובות כבדים ואין ודאות גבוהה, שבעתיד יעניקו הרווחים בטחון סוציאלי לחבריהם.

לדבריו, מחוץ לקיבוץ, הבטחון הסוציאלי מושג על ידי הפקדה נצברת, במשך השנים, בקרנות פנסיה ותכניות חיסכון המועברות למערכת פיננסית נפרדת, כך שאין תלות בין הכסף המופקד למצבו הכלכלי של מקום העבודה בו עובד האזרח שצבר את הפנסיה. גם אם מפעל נסגר, נקלע לקשיים, או שהפועל מפוטר מעבודתו — כספי הבטחון הסוציאלי שלו, זכויותיו הנצברות, אינם נפגעים. בקיבוץ, כאמור, אין לחבר מערכת צבירה נפרדת לבטחון סוציאלי, וגם זכויות העוזבים, על אף החיוב בחוק, מובטחות רק כל עוד הקיבוץ הבודד מסוגל לשלם, או שהתנועה מסוגלת, במסגרת הערבות ההדדית, לשלם מכספה עבורו.

מה הפתרון?

כאמור, בכל טווח נראה לעין, יצירת קרנות פנסיה נפרדות על בסיס אישי, שתבטחנה לחברי קיבוץ קיום בכבוד בזקנתם, היא משימה שאין כל סיכוי לממשה בשל מחסור במשאבים. למעשה גם אין כל סיבה לממשה, כיון שהנזק בהשקעה בקרנות עם תשואה נמוכה, יגרום להגברת הסכנה שקיבוצים חלשים יתמוטטו ויגביר את אי־הבטחון הסוציאלי של חבריהם.

בימים אלה, אחרי שהבעיה עלתה על הפרק, מנסים לחפש פתרונות אחרים: למשל — במקום צבירה — ביטוח. סידור כזה יכול להקל, קודם כל, על פתרון בעיית מענקי העזיבה והפנסיות לעוזבים על־ידי פיזור סיכונים: על־פי נתוני העזיבה מהעבר, ניתן לנסח הסכם ביטוח לעתיד, שבו כל קיבוץ ישלם פרמיה שנתית לחברת ביטוח בבעלות קיבוצית או מחוץ לקיבוץ. חברת הביטוח תהיה אחראית לתשלום מענקי העזיבה והפנסיה לעוזבים. גם כאן, כמו בביטוח אש, יש לקבוע רמת סיכון מקסימלית — מספר העוזבים השנתי שההסכם מחייב את החברה לכסותו. ההסדר ימנע קשיים כלכליים חריגים בשנה בה יש גל עזיבות מקרי.

אם לא תיקבע רמת סיכון מוגבלת, הפרמיה שחברת הביטוח תדרוש תגיע לרמה שאינה לפי יכולת הקיבוץ. לכן, אם, חלילה, מספר העוזבים יהיה גדול יותר מזה שהוגדר בהסכם, ולקיבוץ לא יהיה ממה לשלם, יש להוסיף לביטוח גם הסדר תנועתי לפיו במקרה כזה תופעל ערבות הדדית, כלל תנועתית, בסיוע לקיבוץ.

בדרך דומה אפשר לבטח גם את החברים הנשארים מפני סיכונים כמו מחלה, נכות, ואבדן היכולת לעבוד. גם הפתרון הזה אינו זול. ואם קיבוצים יעמדו בפני הצורך לשלם פרמיה שנתית גבוהה — יהיו בוודאי ויכוחים קשים האם הדבר כדאי או אפשרי. גם כיום יש סעיפי ביטוח יקרים מדי, ולא פעם קיבוצים מעדיפים לקחת על עצמם את הסיכון.

לא כדאי, למשל, לבטח מכונה במפעל, אם סכומי הפרמיה השנתית יעלו, תוך מספר שנים קטן, על שוויה הריאלי. מוטב לקנות במימון עצמי מכונה חדשה אם, חלילה, יתממש הסיכוי הנמוך והישנה תישבר.

„בסופו של דבר", אומר חבר שהתמחה בתחום הבטחון הסוציאלי ואינו רוצה להזדהות בימי מבוכה אלה, „אין תחליף לחוסנו הכלכלי והחברתי של הקיבוץ. איני יודע מה יחליטו מוסדות התנועות וצוותי אד־הוק הדנים בנושא בימים אלה. אם יחליטו, למרות הנתונים הכלכליים, להקים קרנות פנסיה, או אפילו לפתוח חשבונות אישיים לחברי הקיבוצים בתכניות גמל או קרנות פנסיה מחוץ לקיבוץ, זו תהיה אשליה: שיגידו מאיפה יקחו את הכסף".

זו האמת העירומה: כל הסדר פיננסי, בשל מגבלותינו הכלכליות, אינו יכול להבטיח בטחון סוציאלי לחברי קיבוץ, אם לא נפשיל שרוולים כדי לקום ולחזק את התשתית הקיבוצית, ולא רק הכלכלית.

לפני חודשיים־חודשיים היה מסוכן לכתוב כתבה כזו: היא יכלה לעורר נרדמים ולהוציא שדים מהבקבוק, לגרום לפאניקה המגשימה את עצמה, לדחוף מתלבטים ומפוחדים, לעזוב מיד ולקבל מענקים ופנסיה לפני שהקופות מתרוקנות כליל. אחרי פרשת בית־אורן, אחרי שהפחדים כבר נחשפו בכל כלי התקשורת הקיבוצית, ניסינו להציג את הנתונים והמגבלות בסוגיית הבטחון הסוציאלי בקיבוץ. בינתיים אין תשובה לשאלה הקשה: ולאחרונים, יספיק?

נ.ב... אחת הסיבות לחרדה לבטחון הסוציאלי בקרב חברי קיבוצים, היא המשבר הכלכלי והחובות העצומים של התנועה הקיבוצית. מי שרוצה בטחון סוציאלי ואור בקצה המנהרה, שיצטרף למרד בריבית הנשך: אם נמרוד, ולא נשלם לבנקים ולאוצר 40% מחובותינו שנובעים מהנשך — העתיד, כולל זקנתם של קשישי הקיבוץ, ייראה בטוח יותר!

עודד ליפשיץ

חדש ברהיטי מני!

מבצע 25% הנחה
על מזומן (עד גמר המלאי)

כורסא לטלוויזיה
נוחה, קלה ויפה
תוצרת דנמרק
במחיר 350 ש"ח בלבד

אנו מציעים מוצרים
מיוחדים ואקסקלוסיביים
לחברי קיבוצים
במחירים ובתנאים נוחים

מבחר מערכות ישיבה, כורסאות, חדרי שינה

ספה דו־מושבית נפתחת למיטה זוגית

לרכזי קניות!
תצוגה בקיבוץ
עם תיאום מראש

רהיטי מני
ז'בוטינסקי 93, רמת־גן ● טלפונים: 7513914, 03-7519555

קרב תרנגולים

כל מי שישב בצד ימין היה מחברת הנוער, בצד שמאל ישבו בני הקיבוצים, את אלי עמיר זה החזיר שלושים שנה לאחור: באותו מקום בו התרחש הסיפור ההוא, כאילו לא נשתנה דבר

„מעולם לא שמחתי לגלות עד כמה טעיתי", אומר דני גה"ב מקיבוץ הזורע, מחנכה של קבוצת „כחל" בשנתיים האחרונות. „כחל" היא קבוצת נערים שהתחנכה במוסד „שומריה" משך ארבע שנים, במסגרת מה שמכונה בעגה הקיבוצית — חברת־נוער. בכל אותו פרק זמן, מודה דני, לא נוצרו קשרים כל שהם ובעיקר לא של עשייה משותפת, בין הקבוצה הזו לבין הקבוצה המקבילה לה, קבוצת „דרור", המורכבת ברובה מבני משמר־העמק.

ארבע שנים לא היה כל מגע בין שתי הקבוצות וכך, מן הלא־כלום הזה, צץ פתאום רעיון של קיום הצגת סיום משותפת. דני קיבל את הרעיון כזיוף מושלם: „זה נראה היה לי בלוף אחר גדול, מין נסיון של צביעת מציאות כפי שלא היתה מעולם בין שתי הקבוצות. למעשה לא השתכנעתי, אבל קיבלתי עלי שאם יהיה רוב בקבוצה בעד מפעל משותף — אני לא אתנגד."

איך משכנעים את רוב הקבוצה לתמוך ברעיון הזה? איך מגיעים לרוב כזה גם בקבוצה המקבילה של בני הקיבוץ? ומי בכלל העלה רעיון מטורף, לכאורה, שכזה. שעה שבחברת־הנוער (להלן: „כחל") לא נתנו לנסיון הזה שום סיכוי? די היה להם להזכר בנסיון האומלל (מבחינתם) „להרים" את פורים השנה ביחד עם בני הקיבוץ מקבוצת „דרור". שלדבריהם „לקחו פיקוד ואמרו לנו מה לעשות, כאילו שאנחנו הרובוטים שלהם"; ב„דרור" חששו כמקביל „שהחבר'ה מ'כחל' לא יעשו את העבודה, בגלל חוסר הנסיון שלהם, ואז ,אנחנו נעשה את הכל לבד'." איך נחלצים, איפוא, ממצב שהוא נראה, לפחות על פניו, ללא מוצא? דני המחנך חשב, וכמוהו גם האחרים, שיש ללכת בשני מאמצים נפרדים ולמנוע מראש את תיסכולי אי־ההצלחות.

תרנגול כפרות

אורנה ספיר ממשמר־העמק, שחקנית ותיקה בתיאטרון הקיבוץ ובמאית בהתנדבות, חשבה אחרת: „כשישמעתי שהם הולכים לעשות שני סיומים נפרדים, זה 'הקפיץ' אותי. אולי היתה זו תמימות, אבל חשבתי, שלא אוכל לשאת שבקיבוץ יתרחשו דברים כאלה. יתכן שגם המזל שיחק כאן מיום שלא ידעתי בכלל אל מה אני נכנסת. מכל מקום, הגעתי אל ההכרה שצריך לבצע סיום אחד על דרך השלילה, כלומר שלילת המחשבה של ללכת לנפרד".

היו לכך גם שתי סיבות נוספות „אגואיסטיות", מוכנה אורנה להודות. „הראשונה נוגעת למקצוע שלי. שבו אני נמשכת דווקא אל המקום שבו יש יותר קונפליקטים, שם אני מקווה למצוא אפקטים דרמאטיים יותר. הסיבה השניה, שאת סיום י"ב אפשר להפוך לאירוע עבור הקיבוץ כולו, אם הוא עונה על מצב אקטואלי, ובמשמר־העמק עמדו, אכן, בפני הכרעה קשה של קליטת חברת נוער בשנה הבאה. כך שהתחברו כאן כמה דברים חשובים."

היסודות של חברת־נוער מול בני הקיבוץ, הניכור, החשדנות והמתח שהתרחשו במוסד החינוכי במשמר־העמק — נתכנסו אצלה (איך לא?) כרמזתו של נורי מ„תרנגול כפרות" של אלי עמיר. לנושא זה החליטה להקדיש את הצגת הסיום המשותפת ולמן הרגע הזה שוב לא היה מה ומי שיעצרו אותה. היא גייסה את עופרה אכמון, אף היא ממשמר־העמק, והיא שניצחה על התנועה, ובפרק זמן של חצי שנה, תוך שהן מסכלות בסבלנות מרשימה כל מכשול או התנגדות לרעיונן, עמלו שתיהן על הכנת ההצגה. לאט לאט, תוך שהן לומדות להכיר ולהיווכח אל תוך מה הן נקלעו. הן פיצחו את הצופן המיוחד לשתי הקבוצות האלה, הן גילו את הגישה הפרטנית, את הפנייה האישית והישירה מאחר לאחר, עד שהחלה הפתיחות שהקסימה אותן.

בצעדי הפתיחה צפו ועלו התחושות ששררו בין שתי הקבוצות ואשר לא נפתרו משך כל ארבע השנים. רווית מקבוצת „דרור" מגלה, ש„כשהציעו לנו לעבוד עם 'כחל' ממש פחדנו לעבוד איתם. פחדנו שהם לא יעשו את העבודה והם פחדו שאנחנו ניקח מהם את כל האחריות. חששנו שכל הזמן יהיו מריבות, שיהיו משברים ובסופו של דבר לא יצא מזה שום דבר. בחזרות הראשונות חשבנו שככה זה לא ילך. לקח לנו המון זמן להתרגל לרעש שלהם וחששנו שהכל אבוד". לירון מ„דרור" ראתה בהם כאלה „שהביאו אלינו את סיגנון הישיבה על הברזלים מהעיר, כשהבנים שורקים ומעירים כל מיני הערות כלפי הבנות שלנו כשהיו עוברות על ידם. אני פשוט נורא פחדתי מהם, והם פירשו את זה שאני סנובית ולכן אני מתעלמת מהם". מנגד, אלי, מקבוצת „כחל" מתאר את בני „דרור" הקיבוצניקים: „הם נראו לנו סנובים כאלה. אנשים שלא יכולים לקבל אנשים אחרים. הם היו רחוקים כאלה, שאי אפשר יהיה לעשות איתם כלום". ומזל מ„כחל": „פעם ניסיתי לעזור בהכנות לפורים ובת אחת שלהם אמרה לי, שאנחנו לא נהיה מסוגלות לבצע, כי אין לנו מספיק אחריות.

הגענו למצב שכל צד דחה את השני. אני הייתי בעד הצגה משותפת אבל פחדתי נורא".

בשלב הזה, הכינו אורנה ועופרה שכדאי להזמין את הסופר אלי עמיר, שהוא גם המנכ"ל של עליית־הנוער, להפגש עם שתי הקבוצות.

במשך זמן של ארבעים וחמש דקות ניצב אלי עמיר לפני בני שתי הקבוצות, כשהוא מנסה לחלץ מהם ולו שאלה אחת או התייחסות כלשהי. בעיניהם הוא הצטייר וראי, תחילה, כמי שנוטה להאריך בדבריו, אלא שהוא היה המום ונבוך מן הדממה ששררה שם. „אני לא רגיל לזה", הוא יסביר מאוחר יותר. „תמיד כשאני מופיע בפני נוער, אני מוצף בשאלות. הנוער העירוני מכסה אותך בשאלות, וכאן, כשאני בא אל המעוז שלי, אל אותה קבוצת התייחסות, לא היה אחד שרצה לדבר, אפילו שרחקתי בהם.

לבסוף ביקשתי מהם שכל מי ששייך לחברת־הנוער שירים את היד. או ראיתי דבר נורא: כל מי שישב בצד ימין היה מחברת־הנוער, ובצד שמאל היו בני הקיבוץ. בדיוק כמו בימים ההם. ואז קמה בת אחת מחברת־הנוער ואמרה: 'כל מה שכתבת על הימים ההם, נכון גם היום'. אני התיישבתי על הכסא מרוב תדהמה. חשבתי שהנה באותו מקום שבו התרחש הסיפור ההוא — הנה הוא שב וחוזר וכאילו לא השתנה שום דבר".

אלי עמיר – בלילה הופיע אצלו פאריד אל־אטראש

בספרו הוא כותב כך: „גם בכך טירבה פוניה להכיר — שבני התחרות שלנו, שאלידם נשאף להעטיל ולחברתם נרצה להתקבל, הם ה„אזוריים". לא סרגיה, לא דולק ולא סייברש, אלא נחציה, ניצה וחנן. אלה לא יקבלו אותנו לעולם ולעולם נרגיש מנודים בחברתם. את הדברים האלה רציתי לצעוק באסיפה אבל שתקתי".

למחרת צלצלה אורנה אליו והסבירה לו עד כמה לא היו מודעים, בני שתי הקבוצות האלה למצבם. „אני כאילו פתחתי פצע שלא ידעו על קיומו", מסביר אלי עמיר. „רק לאחר מכן החלה הדינמיקה בין שתי הקבוצות, שהובילה לכך שהן התערבבו ביניהן כך שבהצגה כבר לא ניתן היה להבחין מי הוא מי".

ריקוד בטן במשמר־העמק

האורות על הבמה חשפו את התפאורה, שביצעו בני „כחל" ו„דרור" בהדרכתה של אורית רון ממשמר־העמק, וגילו משטח דשא משופע, סמל תנועה ענק ותמונותיהם של לנין וסטלין על שני תרנים גבוהים. המראה הזה עורר אצל אלי עמיר את ההרגשה, שאפשר ומאחורי הדברים הזה עניין לאורנה לעופרה ולאורה להעלות קטע אישי מילדותן, אולי רצו להחיות לשעה גם פרק שלהן מהתקופה ההיא.

ניגנו שם מוזיקה ערבית מקסטה שמנשה סומך, מנהל האגף המדיני בקול־ישראל בערבית, הכין ואלי שלח אותה אליהם. „תאמין לי, אינך יודע מה זה לבוא למשמר־העמק ולשמוע שם את קולו של פאריד אל־אטראש; עוד באותו לילה דיבר אלי פאריד הזה בחלום ואמר לי: תגיד לי, יא אלי, למה לא הבאת אותי למשמר־העמק לפני שלושים שנה? הייתי בורח דרך הגבול ובא לשמוע. מרוע לא קראת לי?"

כשהוא רואה את דגנית, בת הקיבוץ, מבצעת את ריקוד הבטן המרשים שלה, מציין אלי לעצמו: „ואת היא התמורה הבולטת ביותר בהשוואה לימים ההם, ריקוד כזה לא יכול היה להתרחש בשום פנים ואופן, הפתיחות הנהדרת הזאת. אולי זו השלמה [..] הגורל שגזר עלינו להפתח אל המזרח שאנו [..] בתוכו. לא הבעיה העדתית היא המעניינת [..] אלא הפתיחות הזו לתרבות המזרח, שהיא חזו[..] וחיונית לנו — אפילו אם היא באה מתוך הכר[..] לא חייבים לקבל אותה אבל נכון להיות קשוב[..] אליה. אני לא הייתי פתוח למוזיקה של הש[..] אבל נפתחתי אליה. אסור לנו להיות בורים וב[..] ארצות. נקודות ההסכמה תהיינה רחבות יותר [..] נצא מתוך עמדות של ידע".

עוד מוצא הוא שם אירוניה של הזמן. [..] שחלק מהמבוגרים שעלו ושרו במקהלה [..] את ותיקי הקיבוץ, הם הם שהיו חניכי הנוער [..] החינוכי של אז. על פי דרכו הוא מנסח זאת [..]: „נראה היה כאילו העולה החדש של הזמן ה[..] מקבל באיחור של כל־כך הרבה שנים ואחרי כל־[..] הרבה כאב־לב, מין הכרה מצד 'בני האלים' [..] הימים ההם".

ב„תרנגול כפרות" כתב: „ישי לחץ [..] לקשור היכרות עם ה„אזוריים". תלמידי [..] הספר ששמו יצא לתהילה בכל העמק, [..] בעצם, פחדנו. מהם ומעצמנו. הם היו [..] על־פנינו כאילו היינו אוויר. אנחנו היינו [..] מדרכם. שלא ישגיחו בקומתנו. ישי עמד [..] דעתו, וערב אחד מצאנו את עצמנו פוסעים א[..] ארמונם. מלמטה ראינו אותו תמיד מנגד ו[..] לא באנו. והנה אנחנו בשעריו, מבוייש[..] נבוכים, אילמים, כבני כפר שנקלעו אל [..] מעטירה... ולאר אללה (בני אלוהים), לחש מ[..] אבן בני אלים. ומה הפלא, בעלי הבית. כאן נ[..] את נשימתם הראשונה, כאן ינקו את העברית [..] כאן באדמה הזאת, התערו שרשיהם, על [..] דילגו ובמרחבית שעטו."

וכשכבו האורות בסוף ההצגה, סיכם אלי לעצמו שבכל הנראה מתחולל איזה דבר בארץ הזאת, שהוא לא בשליטתנו, שהוא מעמיק והוא יפה ה[..] מין ראשיתה של אינטגרציה. „דבר שאנחנו חלמנו עליו אבל לא הצלחנו להגשימו". ועוד הוא הצטער שמגיבורי העלילה, המייסדים הראשונים של הקיבוץ, רק מעטים מדי היו בקהל וחזו בהצגה.

ומזל מקבוצת „כחל" אמרה: „אני נורא פחדתי מההצגה, אבל היה כיף ושווה לעשות. זה נתן לנו את הטעם הטוב לארבע השנים האלה". לירון מקבוצת „דרור" התריסה באמא שלה, וזוזה אמה, שהיתה מה„אזוריים" ההם: „אמרתי לך, שאתם הייתם צריכים להכריח אותנו מוקדם יותר לעשות דברים ביחד עם 'כחל'. אתם גדולים יותר וחכמים יותר והייתם צריכים לדעת". וזוזה ענתה לה: „אז כבר שכחת איך הייתם בועטים. ואני רק מקווה שבפעם הבאה, כשישוב מקרה כזה, יחשבו על פתרון דומה".

אהוד דור

עד כאן

מה שיותר כחול – יותר שמאל

מאז 59', השנה בה התאחדו התנועה המאוחדת והנוער העובד והיו לנוער העובד והלומד, לא העזה, או סתם לא הצליחה התנועה לקיים אותו סעיף בחוקתה, המצווה על קיום ועידה, אחת לארבע שנים.

— כל כך למה?

חגי מרום (יפעת), מזכ"ל הנוער העובד והלומד: „היתה בעיה בין החטיבות השונות המרכיבות את התנועה וניתוק של הסקטור המושבי ממנה. היו מאבקי כוח בהנהגות והיו גם שאמרו, בשביל מה נחוצה ועידה, הרי לא קרה שום דבר משמעותי שמצדיק אותה, מה גם שהיא תובעת משאבים ואמצעים שמוטב, אולי, שיופנו לעבודה בשטח".

— מה השתנה, איפוא, ומה איפשר את קיומה של הוועידה, היום?

המזכ"ל: „לפני שנתיים חוהל, ולאחרונה הושלם, איחוד החטיבות החינוכיות והמקצועיות ונעלמו רגשות הקיפוח והתסכול. חטיבת בני־המושבים חזרה לתפקד באופן מלא במסגרת התנועה. גובשו המגזר הערבי והשנה גם הדרוזי. נוצר חיבור טוב, הודקו החישוקים, השתפרה האווירה והפדרציה הזאת, ששמה הנוער־העובד־והלומד, חזרה לתפקד כתנועת אחת".

1100 צירים, נציגים של 35 אלף חניכי המגזר החינוכי, 30 אלף הנערים העובדים, 18 אלף בני המושבים, עשרות אלפים הנערים הערביים ואלפים הנערים הדרוזים, מאזינים בשעות אלה ממש, בבנייני האומה בירושלים, במידה כזו או אחרת של דריכות, לברכותיהם של הנשיא, מ"מ רה"מ, מזכ"ל ההסתדרות ומזכירי התנועות הקיבוציות. כשייתמו הברכות, מן הסתם יתעוררו הצירים ויתלהטו הרוחות סביב הצעות ההחלטה.

מרום: „בתשע הוועידות המחוזיות, שקדמו לוועידה היום והקיפו את כל המגזרים בתנועה, הועמדו לדיון ובחינה מחודשת ערכי העבודה, ההגנה והשלום וכן הסיסמה התנועתית: 'עלה והגשם'. המגרש היה פתוח לחלוטין לכל הצעה, בפני כל משתתף, מהצעות ההחלטה שנתקבלו, ניתן ללמוד על המגמה בוועידה: ערך 'ההגנה' לא יוגבל עוד לעניין הבטחוני בלבד, אלא יכלול גם את ההגנה על זכויות האזרח והאופי הדמוקרטי של מדינת ישראל, תוך גינוי האלימות והגזענות. בסעיף השלום תועלה השאלה הטריטוריאלית בשתי הצעות החלטה: האחת תצדד בתוכנית אלון והשניה תקרא לחזרה לגבולות 67'. אי־השלמה, כהצעה, לא הועלתה כלל. ע"פ מה שיוחלט בנושא זה ובשאלה, מיהו הפרטנר למו"מ, תיקבע גם מדיניות התנועה בשאלת ההתנחלויות וספציפית, אם להיענות בחיוב לבקשת אריאל לפחות בו קן של התנועה".

— זה נשמע כמו ועידת מפלגה.

— לא. הדגש בפירוש לא יהיה על פוליטיקה ומעורבות פוליטית, אלא על מעורבות בחברה הישראלית, תוך כוונה ליטול חלק פעיל יותר בהכרעות בתחום החברתי: פער, אי־שוויון, עבודה, עלו והגשימו!

א.ל.

המשביר המרכזי

תל־אביב, רח' יגאל אלון 76, טל. 389333, 389410־03. דרך השלום 12, טל. 335131־03; חיפה, שער פלמר 2, טל. 662161־04;
ירושלים, אזור התעשייה עטרות, טל. 841411־02; באר־שבע, רח' וולפסון טל. 671021־057;
קריית־שמונה, אזור התעשייה טל. 742671־06; אילת, אזור התעשייה טל. 72204־059.

גליון 35

מדריך שימושי לקיבוץ ולמושב

מחלקת חשמל

מבצע קיץ במח' חשמל

לזמן מוגבל

נורת ליבון 1.06 ש"ח

נורת סטריה 1.10 ש"ח

מבצע ענק הכמות מוגבלת
סטריה PHILIPS 75W—100W
במחיר דומה לליבון תוצרת הארץ

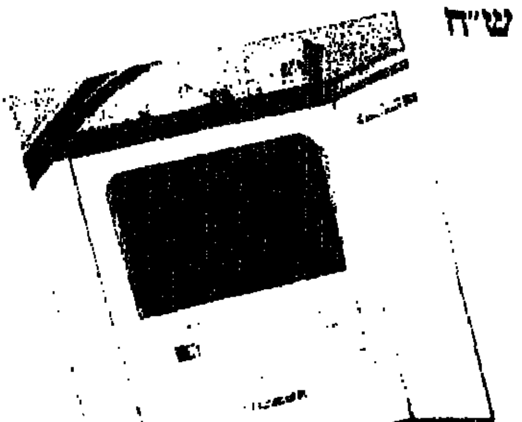

מוצרי צריכה פיליפס במחיר נמוך במיוחד לזמן קצר בלבד

רדיו טייפ קסטה בסולה – 8368	175.60	ש"ח
מגהץ רגיל PHILIPS 1120	16.90	ש"ח
מיקרוגל דגם 650	486.00	ש"ח
מכונת גילוח נטענת 1335	113.62	ש"ח
פרקולטור 5361	75.12	ש"ח

המחירים אינם כוללים מע"מ, להתיישבות העובדת בלבד

מדיח כלים קטן וקומפקטי PONY אמקור מבצע מיוחד

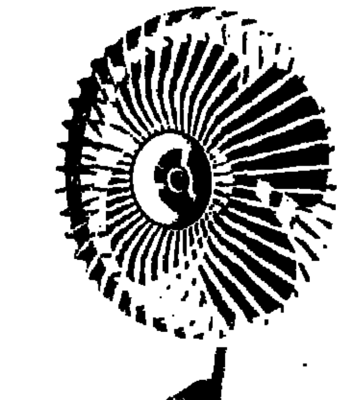

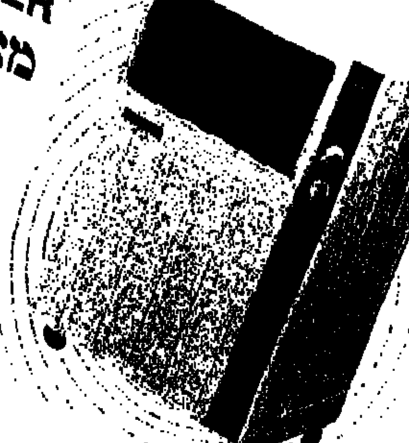

COOLER מצנן אויר „אברסט"

הלהיט החדש מהמלאי שיצנן לך את הקיץ

מאווררי „בלו סטאר" ו„גלאון"

סוללות, קלטות ומוצרי תאורה PHILIPS במחירים מיוחדים

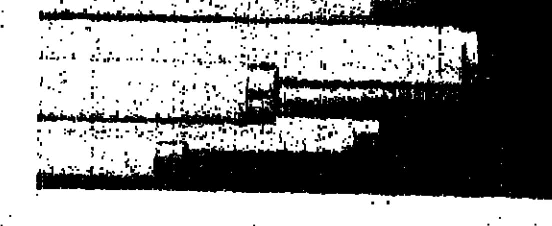

נשמח לראותכם בין לקוחותינו

מחלקת מכשירי כתיבה

לקראת פתיחת שנת הלימודים,
מגוון גדול של מכשירי כתיבה.

לוחות שרטוט ורפידוגרף מתוצרת "רוטרינג".
סטים של משולשים, מחוגות, מחברות, קלמרים,
עטים במגוון גדול מתוצרת solid ועוד...

מדור אמנות

מגוון רחב של צבעים – שמן, גואש, אקריל, מים, מכחולים מתוצרת Goya וצבעי KREUL

מתוצרת CANSON בלוקים לציור ניירות צבעוניים

עפרונות פחם, גירים ופסטלים, חימר וחומרי קרמיקה.
כל צורכי אמנות לבתי ספר, גני ילדים וקייטנות, צורכי גרפיקה ושרטוט.

מלאכת מחשבת

מגוון רחב של חומרי מלאכה חדשים לקייטנות, גנים ולבתי ספר.
הספקה מהירה לכל חלקי הארץ.
הדרכה מקצועית מלאה.
מתקבלות הזמנות טלפוניות.

מדור וילונות ושטיחים

מבחר עשיר של בדי ריפוד שטיחים, כריות" נוי, וילונות. יעוץ לתפירה ולדקורציית" פנים. שטיחים מודרניים וקלסיים ושטיחים מקיר לקיר. תצוגה מקומית עם מבחר גדול של דוגמאות. אפשרות לקיים תערוכות בקיבוצים ובמשקים. ללא התחייבות.

הפעילות הנ"ל בתל אביב
מופעלת במסגרת מדור הריהוט

מדור ריהוט משרדי

חדש חדש ריהוט וציוד
לבתי ספר, שולחנות
ובסאות למשרד

מחלקת כלי בית

מבצע יצרן „כתר פלסטיק"
10% הנחה
על כל המוצרים
(לא כולל רברמיד יבוא)

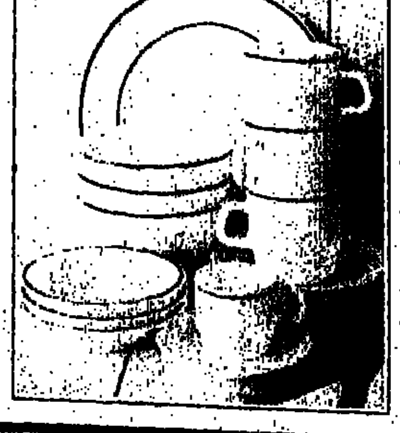

מבצע יצרן „תמה"
20% הנחה
על כלי שולחן דמוי חרסינה

מחלקת רהי[ט]

עמיגב פלוס

מבצע 15% הנחה
רוחב – 70, 80, 90, 100, 120, 130, 140, 150, 160 ס"מ
אורך – 190 או 200 ס"מ
אפשרי עם פינות עגולות

עמינוח

מזרן סופר – אורטופדי עם המרכז הבריאותי,
בעל שכבות ריפוד ובידוד מעולות עם
תמיכות ספוג מיוחדות לחיזוק מרכז המזרן.
ותמוכות „אל שקע" בצידי המזרן.
מומלץ ע"י אגודת הכירופרקטורים.

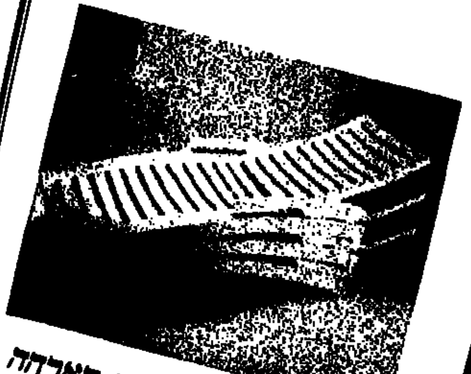

מיטות שיזוף, לבתי הארחה
במחירים מיוחדים

כסא וסמוי,
... עם זרועות

מוצרי כתר 12% הנחה לחודש יולי
(לא כולל מזרנים, כריות, מסות ושמשיות)

כסא מיה,
ניתן להערמה
כסא יצוק מפלסטיק

כסא שרון,
כסא יצוק מפלסטיק
ניתן להערמה, מושב ...

המשביר המרכזי בע"מ

תל-אביב, רח' יגאל אלון 67 טל' ...; 03-335131, דרך השלום 12, טל' 03-335131;
חיפה, שער פלמר 2, טל' ...32161;
אילת, אזור התעשיה, טל' ...72204; אזור התעשיה עטרות, טל' 02-841411;

מחלקת טקסטיל

הבטחנו קיימנו!!

מדור סדקית מתפרות המורחב בסניף תל-אביב
מעתה תוכלו למצוא מגוון ביותר של
הדברים הדרושים למתפרות הקיבוצים ולתופרות הבודדות

חוטים
סרטים
סרטי אלכסון
סרטי קיפר
סרטי סטן

חוטי רקמה
רוכסנים
כפתורים
אפליקציות
קישוטים

...ארונים
...טנטים מוכנים
...מי בכל הסוגים והרחבים
...רנים
...שסים, לחצניות

מסרגות, חוטי סריגה ... קרושה
כל סוגי המחטים ל... ומכונה
עפרונות סימון, גירי ... מספרים מכל הסוגים
מדור סדק...ות

המחלקה למיכון וציוד מטבחים

כל השירות בסיר אחד

500 מ"ר תצוגה מתמדת של ציוד מגוון למטבח המוסדי, מטובי היצרנים בארץ ובעולם, והעיקר - שירות וייעוץ מקצועיים לכל אורך הדרך. וזוהי "שיטת המטבח השלמה", הפועלת במחלקה לציוד ולמיכון מטבחים של המשביר המרכזי, ובאולם התצוגה המשוכלל שלה.

לכן, כאשר אתה מתכנן לשפר ולשפץ מטבח קיים, או להקים מטבח חדש - בוא אלינו. המומחים שלנו ינתחו יחד עמך את הצרכים האמיתיים שלך ויסייעו לך לבחור את הציוד המתאים לך ביותר.

הפתרונות המוצגים במחלקה מקיפים למעשה, את כל תחום המטבח המוסדי: אחסנה ושינוע, קירור, בישול ואפיה, הגשה, שטיפה וכו'.

הוסף לכל היתרונות גם את העוצמה הכלכלית של המשביר המרכזי והרי לך "שיטת המטבח השלמה".

לשירותך תמיד... בסיר אחד.

ועוד שירות מיוחד של המחלקה:
שיפוץ, חידוש ואחזקה של כל הציוד והמיכון המטבחי, כגון: מכונות לעיבוד מזון, סירים ומחבתות, תנורי בישול ואפיה ועוד.
אחריות לאורך זמן. ביצוע מעולה, ע"י מצנר, חיפה.

מאזני שולחן
דיגיטליים, משוכללים ביותר
של SOEHNLE

ניתן להשיג בדגמים מ-5 ק"ג
ועד ל-100 ק"ג שקילה

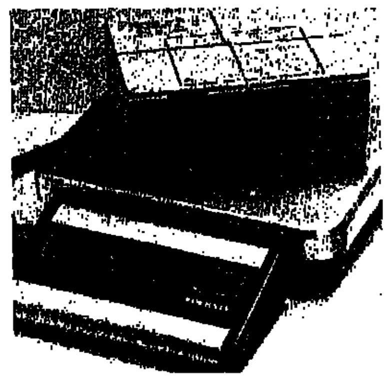

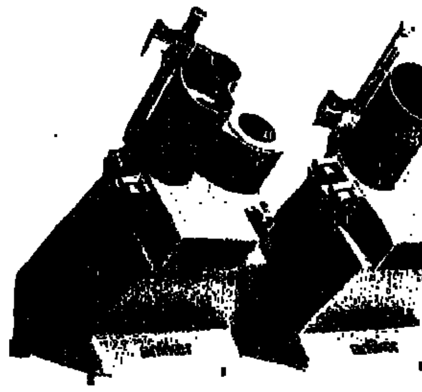

מכונה לקיצוץ ירקות
anliker

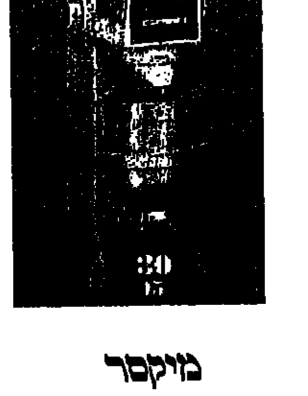

מיקסר
BEAR
VARIMIXER

מדיחי כלים
winterhalter

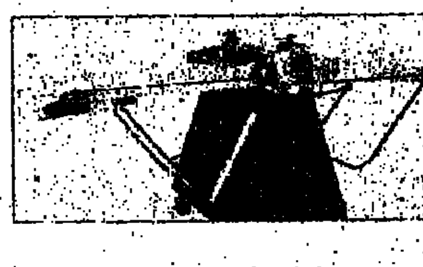

מרדדות בצק
RONDO

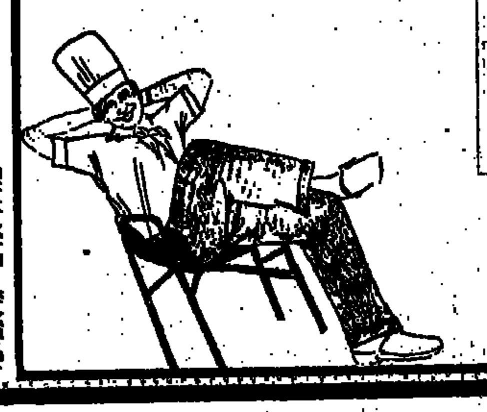

צוות אדום - גראפיס

בני גלייטמן

כי בנפשנו

אלכס ליבן

חלומות לא שווא ידברו

ברשימות הקודמות נגענו במונחים כמו: עולם פנימי, השלכה, מרחב ביניים וכו'.

כל המונחים הללו ודומיהם סבים סביב הציר של הבלתי מודע. כשפרויד טבע את המונח הזה, הוא עשה זאת במסגרת נסיונו למפות את נפש האדם ולהגדיר את מרכיביה. לאחר שהתאוריה התבססה, נוספו מונחים והורחבו והועמקו הקודמים ואלה שנזכרו לעיל הם, במידה מסויימת, פועל יוצא והסתעפות מאותו מונח פרוידיאני — הבלתי מודע.

הפעם אנו רוצים להמחיש כיצד נבנה הבלתי מודע בתהליך השתלבות האדם בסביבתו ואיך האדם ניזון ממנו כמבוגר.

ברשימתנו הקודמת ציינו, כי בכל פעם שאנו חשים במשהו, שאיננו יכולים לבטאו במלים, אנו נוגעים בבלתי מודע. יש, כאילו, חיץ בתוכנו, שאינו עביר למלים ואינו נגיש לתודעתנו. תהליך היווצרות החיץ הזה מתרחש בחודשים הראשונים לחיינו.

בראשית החיים חווה התינוק, שאין לו מלים, את העולם באופן ישיר, ראשוני ואישי מאד. במשך הזמן, התינוק נאלץ להתאים עצמו לדרישות הסביבה (להיגמל, לקבל גבולות) ואז נבנה חיץ בין החוויה הסובייקטיבית על מרכיביה (עולם פנימי) לבין המציאות החיצונית. על חוקיה הברורים והאובייקטיביים. תהליך ההסתגלות הזה ישפיע על איכות החיץ שנוצר בתוכנו (גמישותו, נוקשותו וכו') ויקבע לא מעט את מידת נגישותו למודעותנו.

כך, למשל, כאשר תינוק פורץ בבכי מר, כאשר אמו משאירה אותו בבית הילדים והולכת לעבודה, הוא מבטא בבכיו חרדה גדולה. הפרידה מן האם נחווית כעזיבה טוטאלית. המלווה בתחושה של חרדה עצומה ושל הרס פנימי, שהבכי הוא ביטוי חיצוני לו. עם הזמן, התינוק רוכש נסיון ולומד שאמו חוזרת אליו ואז חרדתו שוככת מעט והוא מתפנה למצוא תחליפים, המרככים את האקט של העזיבה והוא מסתפק בסימבול ובמחווה — הוא „עושה שלום". „השלום", אם כן, הוא ביטוי לתחושה מסויימת של חרדה הקשורה בפרידה, אבל באופן ממותן, נסבל וללא חוויית ההרס שהיתה קודם.

את תפקיד ה„לעשות שלום" בחיים, ממלאת בעיקר השפה. כך מובנת יותר ההרגשה שמלווה רבים מאתנו, כאשר אנו חשים, שלא הצלחנו, בעצם, לבטא בדיוק את מה שהרגשנו. על רקע זה אפשר להבין מדוע אמנים כה רבים נותרים בלתי מרוצים משנשלמה יצירתם. הם מבטאים בתסכולם החלקי איזו תחושה, שמשהו לא מוצה עד תום וכי לא הצליחו לומר בשלמות מה שרצו.

אצל האדם הבריא, נוצר חיץ ברור בין עולמו הפנימי (והבלתי מודע) לבין העולם הריאלי בעל החוקיות האובייקטיבית. למרות החיץ הזה, יש נגישות מסויימת לעולם הפנימי וזו מעשירה את החיים האובייקטיביים.

לא פעם אנו נתקלים באדם מאד רציונאלי ואינטליגנטי, שהשהייה במחיצתו מעוררת בנו שעמום. אנו אומרים עליו שהוא „יבש" והיובש הזה הוא, בעצם, פרי פחדיו מהאינטואיציה שלו. החיץ שבתוכו בלתי חדיר וכך הוא מגונן עליו מפני הבלתי מודע, שתכניו, כנראה, עלולים לעורר בו חרדה רבה.

אצל חולה הנפש, החיץ פרוץ והוא כופה על העולם את חוקיות עולמו הפנימי. כך, למשל, סטודנט צעיר, שנתגלו אצלו סימנים של מחלת נפש, נכנס לחדר-האוכל של קיבוצו וגילה, להפתעתו, שכל המודעות שהיו על לוח המודעות כוונו כלפיו ולניצבים סביבו פרש את הרמזים הסמויים שבמודעות כרשת מתוחכמת, שמוסדות הקיבוץ טוו כדי ללכדו בה.

> **גם המעשה הפוליטי הגדול, הקובע גורלות, מונע ע"י כוחות בלתי מודעים ולמרות הסכנה הטמונה בכך לקיום האנושי, נותר המסד הזה של הפעילות האנושית בלי התייחסות מתאימה**

בתהליך ההתפתחות נוצר עולם פנימי מורכב ומפורט, שמהווה העתק פנימי ופרטי (סובייקטיבי), שכולו הד רגשי לסביבה האובייקטיבית (החיצונית). למעשה אין דבר שאנו עושים או אומרים, שאינו קשור, כך או אחרת, לעולמנו הפנימי.

כדי להדגים זאת נשתמש בדוגמת החלום.

שני חברים שוחחו ביניהם על אורחות נהיגה. הראשון תאר כמה קלה עליו הנהיגה במכונית בעלת מנגנון הילוכים אוטומטי ואילו חברו טען בלהט כי הוא מעדיף מכונית רגילה משום שהוא אוהב ל„התעסק עם המהלכים".

בלילה, אחרי השיחה, חלם האחרון, חלום ובו הוא רואה עצמו נוהג במכונית, כשידו על מוט ההילוכים ובחלום חש הנאה רבה מכך. תוך כדי החלום הבין החולם, כי תיבת ההילוכים היא, בעצם, אבר מין נשי וכי ההנאה שהוא מפיק מהנהיגה במכונית לא אוטומטית, מקורה הסמוי מפורש בחלום.

הבלתי מודע מגלה עצמו, לא פעם, בפליטות פה וכאילו בהיסח הדעת חושף את מאווייו הכמוסים של האדם.

למשל: השר דוד לוי מנסה לבנות לעצמו תדמית של מי שראוי להיות ראש ממשלה. בערב ההתמודדות עם שמיר על תפקיד ראש המפלגה ולאחר שהחליט לא להתמודד מול שמיר, סיפר לעיתונאי כי זו היתה ההחלטה הקשה ביותר בחייו. באמירה זו הסגיר היכן מצוי מרכז הכובד האמיתי והמניע היותר עמוק של פעילותו. כאשר החלטות כבדות, בעלות מימד ציבורי, שהיה צריך לקבל כשר בכיר בממשלה, נדמו בעיניו כקלות יותר.

אריק שרון הכביר מלים כדי לתאר את כמיהתו לשלום, אולם כאשר נתקעה ספינה ישראלית בחוף סוריה והסורים איפשרו את חילוצה ללא הפרעה, לא יכול היה להתאפק והתגובה היחידה שלו לאירוע היתה, כי הם איפשרו זאת מתוך פחד. אמירה כזו, ללא ספק, אינה מקדמת יצירת אווירה המתאימה לתהליכי שלום, ואולי מבטאת באופן מובהק יותר את תפיסתו הכוחנית של הדובר.

לכאורה אלה דוגמאות שוליות בקלחת הפוליטית, אבל גם המעשה הפוליטי הגדול, הקובע גורלות, מונע על-ידי כוחות בלתי מודעים ולמרות הסכנה הטמונה בכך לקיום האנושי, נותר כל המימד הזה של הפעילות האנושית בלי התייחסות מתאימה.

כמעט מיותר לומר שחיי המשפחה: בחירת בן הזוג, חינוך הילדים וציפיותינו מהם, מונעים אף הם על-ידי כוחות בלתי מודעים.

למשל, כשבחורה מפנטזת או בוחרת לה בפועל בן-זוג, היא כבר נושאת בתוכה דמות גבר, כאילו אב-טיפוס של הגבר הרצוי והדמות הגברית הקיימת בפנימיותה, מושפעת מדמות אביה, כפי שחוותה אותו במהלך חייה, והיפוכו, כמובן, זהו תסריטו של הגבר.

בדוגמא הבאה ננסה להמחיש, כיצד היכולת של האדם להתקשר לבלתי מודע שלו, יכולה לשפר את הבנתו ויחסו אל הזולת, וכי יש לכך ערך רב במעשה החינוכי.

לעיתים פונה מטפלת אל הפסיכולוג ומספרת לו, עד כמה ילד מסוים בקבוצה, מתנהג באופן בלתי נסבל, ומבקשת את עצתו כיצד להגיב כלפיו. לעיתים צריך הפסיכולוג לגלות סבלנות רבה ולהגיב בעדינות ואורך רוח, כדי לאפשר לאותה המטפלת לראות את מה שהילד הזה מעורר בתוכה. זה יכול להיות רגע של חסד, שיגדיר את כל האירוע מזווית חדשה, לרווחתם של שני הצדדים: הילד והמטפלת שלו. אנו מניחים שטיפולה בו היה נשכר, לו היתה מרשה לעצמה לחוש כיצד התובענות שלו נפגשת עם תחושת אי היכולת שיש בה לספק אותו וכי המפגש הזה מרגיז ופוגע בה. הגילוי של ההתרחשות הפנימית הזאת בתוכה יכול להבהיר לה באופן עמוק וחווייתי, למה הילד הזה באמת זקוק והבנה זו, יתכן, היתה ממתנת את רצונה להיפטר ממנו. אולי, במחשבה שניה, היתה יכולה לחפש בעצמה תגובה יותר הולמת לדרשנותו, ואיננו טוענים שהתגובה ההולמת היא להיענות לתובענותו.

בהקשר זה אנו רוצים להוסיף: כפסיכולוגים, אנו מופתעים לא פעם נוכח ריבוי הגישות הטיפוליות המתעלמות מקיומו של הבלתי מודע. יש והסיבות קשורות לכך במצבו הנפשי של המטופל: חרדה רבה מדי, לעיתים בגלל חוסר זמן מספיק להיכנס לתהליך טיפולי ארוך, ולפעמים בגלל רצונו המפורש של המטופל להתמקד בסימפטום המשקף את חייו ותו לא. כל אלה סיבות ש„מצדיקות" את ההתעלמות מהבלתי מודע, אבל לעיתים הסיבות להתעלמות נעוצות בתפיסה הטיפולית עצמה.

התעלמות כזו מונעת, בסופו של דבר, את

> **אצל חולה נפש, החיץ פרוץ והוא כופה על העולם את חוקיות עולמו הפנימי. למשל, סטודנט קיבוצניק שנתגלו אצלו סימני מחלת-נפש, נכנס לחדר-האוכל וגילה, להפתעתו, שכל המודעות על הלוח כוונו כלפיו, ולניצבים סביבו פירש את הרמזים במודעות כרשת מתוחכמת שמוסדות הקיבוץ טוו כדי ללכדו בה.**

המטופל מלהיפגש עם עצמו ולהפעיל את הפוטנציאל שבו לשינוי וגדילה.

הערה זו נכונה גם לגבי הקיבוץ, שבגלל מצוקה כלכלית לוחץ לקיצור התהליך הטיפולי. בכך לוקח על עצמו הקיבוץ אחריות רבה, כי הוא מתערב באופן מאסיבי בחייו האינטימיים ביותר של החבר, מבלי שיש לו את היכולת להעריך את המחיר האישי והחברתי שהפרט וחברתו עלולים לשלם על-כך בטווח הארוך.

הסכנה הצפויה לפעילותה התקינה של החברה, אינה נובעת מהתכנים הגלויים והמודעים של חבריה, אלא דווקא מאלה הסמויים מהעין — הבלתי מודעים. ■

מדפסת הליזר הנמכרת ביותר באירופה – בישראל

KYOCERA — YASHICA

חברת „יזמקו", הפועלת זה 25 שנה בתחום המיכון המשרדי, מציעה מדפסת ליזר איכותית, שקטה, מהירה ואמינה יותר.

לבחירתך עשרות סוגי כתב בעברית ובאנגלית (הכל RESIDENT), גרפיקה מלאה (זכרון פנימי 1 MB) ו־39 סוגי ברקוד.

אפשרות חיבור טורית ומקבילה וגם חיבור למחשבים גדולים (COAX/TWINAX)

הזמן הדגמה במשרדך — ללא כל התחייבות!

יזמקו | יזמקו בע"מ, גאולה 12, ת"א, טל: 03-664701/2

אסמור בע"מ

מערכות סטריאו

טלוויזיות וידיאו ורמקולים

טלוויזיות צבעוניות ......מ-890 ש"ח
וידאו טייפים מ-990
פטיפונים מ-150
רסיברים מ-250
טייפים – דק מ-250
מערכות סטריאו משולבות מ-445
מערכות בחלקים מ-695
רמקולים HIFI + תיבות מ-20W — 120W מ-79
רדיו טייפים ניידים מ-180

המחירים הזולים ביותר מכל מרכזי הקניות בארץ
בוא אלינו והשווה מחירים

אסמור
העליה 25, תל-אביב
זבוטינסקי 72, רמת-גן
אסמור-ועדים, דרך פ"ת 4, ת"א

מחלקת מזון

הוזלות על מוצרי „בית האריזה" של „המשביר המרכזי" לחודש יולי 1987.

א. קפה המשביר
קפה המשביר מיוחד 1 ק"ג 7.60 ש"ח נטו.
קפה המשביר טחון פרקולטור 1 ק"ג 7.60 ש"ח נטו.
קפה המשביר טחון 100 ו-200 גרם 7.65 ש"ח נטו ל-1 ק"ג.
קפה טורקי בצלופן 100 גרם 7.65 ש"ח נטו ל-1 ק"ג.
קפה המשביר גרעינים 40.95 ש"ח נטו ל-5 ק"ג.

ב. תה המשביר
תה 1 גרם 100 יח' 0.86 ש"ח נטו.
תה 1 גרם 25 יח' 0.28 ש"ח נטו
תה 1 גרם 500 יח' 3.00 ש"ח נטו.
תה 1 גרם 2000 יח' 11.80 ש"ח נטו.
תה 2 ק"ג 12.08 ש"ח נטו.
תה מובחר 100 גרם 6.60

ג. תמציות בריכוז גבוה 1 ליטר – מוצר חדש
בית אריזה החל לייצר תמציות בטעמים שונים בריכוז גבוה ולארוז בבקבוקים של 1 ליטר (יתרון גדול במחיר ובאחסנה).

ד. קטניות באריזות 10 ק"ג
בימים אלה החליף בית אריזה את האריזות לקטניות במשקל 10 ק"ג באריזות החדשות. עמידות ביותר והן נראות אטרקטיביות.

על כל מוצרי „כרמל מזרחי" תינתנה הנחות בין 5% ל-15%.

מחלקת נעליים

מבצעי הנחה לחודש יולי 1987

★ סנדלי ילדים אורטופדיים, קנגורו, המגפר, אמרוד 5% הנחה
★ סנדלי נשים עור, אלכסנדרס, מ.ש.מ 5% הנחה
★ סניקרס נשים בה בה, ברקל, מ.ש.מ 5% הנחה
★ קבקבי נשים וגברים, מגון, רודאו 8% הנחה
★ סנדלי גברים אורטופדיים, נאות 5% הנחה
★ נעלי בית קיץ נשים, קלפר 8% הנחה
★ נעלי בית חורף חולתה, המגפר 15% הנחה
★ נעליים שלמות עור, בן ישי 15% הנחה

המחלקה הטכנית

מבצע ענק בחודש יולי בלבד!

גנרטורים YAMAHA

הגנרטור הנייד המסוגל לטפל בכל משימה.
מלא דלק, משוך בידית והמנוע מתעורר לחיים, ברמת רעש בלתי משמעותית שלא תטריד אותך לחלוטין.

גנרטור YAMAHA הכל קל בו,
קל במשקל, קל להפעלה וקל לטיפול ואחזקה.

אופני "קלקהוף"

KALKHOFF

לקטנים ולגדולים לגברים ולנשים

אופניים מודליקים

כל הקודם זוכה

עשה כייף חיים
אופני "קלקהוף"
פאר תוצרת גרמניה

המשביר המרכזי בע"מ

תל-אביב, רח' יגאל אלון 76 טל'. 389333, 03-389410. דרך השלום 12, טל'. 03-335131;
חיפה, שער פלמר 2, טל'. 04-662161; ירושלים, אזור התעשיה עטרות, טל'. 02-841411;
אילת, אזור התעשיה טל'. 059-72204.

הדסה

פרק מתוך ספר חדש מאת רוביק רוזנטל

הדסה היתה אשה נאה ובהירה. בגיל חמישים וחמש לא היה על פניה קמט. היא כינסה את הסבל פנימה ולא השאירה קצה חבל להצלה. לערן היא היתה אם קדושה, עשויה מקשה אחת, והוא ידע ששום דבר רע לא יוכל לקרות לו לצרה.

יובל אומר. מצד אחד אני כועס עליה שהיא מקבלת ומקבלת הכול, מאותו צד בדיוק אני לא מצליח להבין. הדסה נראית לי תופעת טבע. לא אלוהית, אבל גדולה יותר ממני.

הדסה גדלה בבית דתי אדוק בחיפה, בעוני רב. בגיל ארבע־עשרה הכירה את אורי, נטשה את האמונה הדתית. והלכה ל"השומר הצעיר". אחר־כך הלכו יחד לקיבוץ, ושם עסקה כל השנים בהוראה ובחינוך ילדים. את הגעגועים לבית הדתי היא שומרת בין הצלקות שהגלידו, אבל השפה שלה ספוגה מלים משם, והיא מביאה משם אשמה שאין עליה כפרה.

שבוע אחרי שנפטר ערן, אומרת הדסה, נתנו לי פקדון ולא שמרתי עליו. כל היום הלכתי ובכיתי. זה לא ערן שנפרד ממני. זה הפקדון. היא אומרת. כשערן היה ילד, ונודע לי שהוא חולה בניוון שרירים חשבתי, מובן מאליו שזה צריך היה לקרות לי, כי אני זו שצריכה להתמודד עם הדברים האלה. אני לא יודעת אם זה בדיוק עונש. מה שקרה לערן הוא מוטציה, גורל עיוור, ובכל זאת גורל מיוחד. גורל עם ריח של שליחות. אולי אמרתי את זה לערן. לא כל אחד מסוגל לסבול. מי שנבחר לסבול, נבחר מפני שהוא יכול לסבול. אפשר להתווכח אתי על הדברים האלה, אבל בעיני הם אמיתיים מאוד.

הדסה מדברת לאט, הברה אחר הברה, במשפטים קצרים, מבוררים. היא אומרת, זו תחושה. הדברים שקורים הם בדיוק אלה שצריכים לקרות. לא בטוח שניתן לשנות משהו.

אלוהים של הדסה הוא שאלה לא פתורה. דיברתי אליו דברים בוטים. קיללתי אותו. אמרתי, אם יש אלוהים הוא מנוול, כי הוא נותן לאנשים סבל כזה. היה טוב מאוד לאמר את זה, אבל בעצם לא ידעתי על מי לכעוס. קודם הייתי נתונה במקום מסוים, בעולם של אמונה, ועכשיו אני בעולם של חוסר אמונה. אני באמצע הדרך. חלק מהדברים לקחתי מעולם אחד, וחלק מן המקום האחר. הכעס שייך לעולם החילוני, אבל אם אתה לא מאמין, על מי אתה כועס? על המדף מונחת תמונה גדולה של ערן, פקוח עיניים, מחייך. היא אומרת. בהתחלה בכיתי, כשהיה ילד, הבכי היה "למה". למה צריך לקרות דבר כזה. למה הוא. ערן. צריך לסבול. זה היה קורה ברגעי שפל. כשהייתי לבד, יורדת מבית־הילדים ופתאום הראש מתרוקן. הרבה שנים הייתי יורדת מבית־הילדים ובוכה. אבל כל השנים האלה זה היה גם מובן מאליו. אלה החיים שלי. זה התפקיד שלי. אף פעם לא זרקתי אותו. אף פעם לא עייפתי ממנו. אני חושבת שערן הרגיש בזה. כשהמטפל הראשון שלו לאחר המוסד החינוכי, קובי, התעלל בו ואנחנו לא ידענו. ערן רצה למות. הוא אמר לי, "תיפטרי ממני. יהיה לך יותר קל". אמרתי לו אז. והוא שמע ממני, שאף פעם לא קשה לי מדי, ואף פעם הוא לא מכביד עלי. וגם קיבלתי ממנו כוח. קיבלתי כוח מן העובדה שהוא עומד בחיים האלה. עומד בהם בכבוד. חי אותם בלי תלונות נוראות. הרגשתי אז שהרגעים הקשים שלי קטנים לעומת מה שקורה לו. לי היה קשה לקום בלילה, אבל כשהוא היה קורא אלי מפני שקשה לו להתהפך וכואב לו והוא לא יכול לעשות שום דבר בעצמו, מה משקל הסבל הקטן שלי לעומת כל אלה.

ערן היה אהבתה הגדולה של הדסה, והדסה היתה אהבתו הגדולה של ערן. הדסה אומרת. זה התחיל בבית־הילדים. עבדתי לידו, באתי אליו הרבה, הרבה ראיתי, הייתי צמודה אליו כל הזמן. הוא מאוד אהב אותי. מאוד, מאוד, מאוד. הוא אמר את זה בכל הזדמנות. הוא דאג לי. הוא חש אותי כל־כך. הוא ידע כל מה שקורה לי. כל שינוי במצב הרוח. הוא היה יכול לדעת שקרה משהו לא טוב בבית־הספר, בכיתה. הרבה דברים קרו לנו יחד. נניח, שערן היה צריך לקום מהמיטה ולא יכולתי להקים אותו לבד. חיכיתי. חיפשתי בסביבה אנשים שיבואו לעזור. לא היו. באתי ואמרתי לו, לא מצאתי אף אחד, אנחנו נשארים במיטה, ושוב מתחיל סיבוב שני. אם, מצאתי מישהו שמחנו שנינו. וערן לא שוכח לומר תודה רבה מהר מאוד.

הדסה נושאת בתוכה רגשי אשם לגבי שני ילדיה הבוגרים מערן, יפתח ואיילת. יפתח, הבן הבכור, בתווי פניו דומה מאוד לערן, נשוי, אב לשניים. הדסה אומרת, השתתפנו בפועל בגידולו של יפתח רק כשהיה ילד קטן, בן יחיד. אחר־כך סמכנו עליו, ונתנו לו עצמאות רבה. היום אני בטוחה שצמח בחסך כלשהו, למרות שלא הרגשתי את זה אז. הוא גם אמר את הדברים, למרות שהוא אדם סגור מאוד. פעם ביקשתי ממנו נשיקה, חיבוק, והוא אמר, מה את רוצה, ככה חינכתם אותי כל השנים.

איילת, האחות, סבלה בילדותה ובנערותה סבל רב כתוצאה משיתוק המוחין שלקתה בו. הדסה אומרת, היו לאיילת תקופות קשות, תקופות קשות מאוד, בעיקר כאשר עברה מכאן לבית־הספר המיוחד בגבעת־חיים. בשנה הראשונה שם רציתי מאוד שתחזור הביתה כל יום, לא הסכמתי למסור אותה למשפחה אומנת. הרי יש לה משפחה. זו היתה שנה נוראה. היא היתה קמה כל בוקר בשעה מוקדמת ונוסעת לבית־הספר. בסוף הלימודים חיכתה להסעה בתחנת האוטובוס. לפעמים היו שוכחים לבוא ולקחת אותה. והיא היתה צריכה לרוץ ולחפש טלפון היכן שהוא, במקום זר, כדי להזכיר למישהו לקחת אותה. לפעמים היתה מגיעה במונית. אחרי השנה הזו הסכמתי שתהיה במשפחה אומנת. מצאו לה משפחה טובה, ולפי התכנית הייתי צריכה לבקר אותה פעם אחת, באמצע השבוע. באתי, וכל פעם נפרדה ממני בבכי ובצעקות. נסעתי פעמיים ושלוש וויתרתי על הנסיעות של אמצע השבוע. כל מה שאיילת זוכרת זה ששלחנו אותה מהבית. אני חושבת שעד היום היא לא סולחת לנו. היא אשה מבוגרת, יש לה משפחה, והיא כועסת, מאוד כועסת.

איילת אומרת, הדסה מרגישה שהיא נטשה אותי ואת יפתח מהילדות, כדי לטפל בערן. אני הייתי צריכה לקבל הרבה תשומת־לב כשנולדתי, ולכן יפתח קיבל לדעתה פחות מדי מיד מן ההתחלה. כשערן נולד היו צריכים להתעסק בעיקר בו. גם ערן הרגיש כך. כאילו אנחנו לא מקבלים מספיק כי ההורים יותר אתו. אבל הוא אף פעם לא אמר את זה, לפחות לי. אני עצמי לא זוכרת שזה פגע בי. אלה הרגשות של הדסה בתור אמא.לא נראה לי שהיא פגעה בי או נטשה אותי, למרות שהרגשתי באיזשהו מקום ניתוק.

...הדסה נכנסת לחדרו של ערן. המיטה במרכז החדר, מנוף הרחצה מונח ליד הקיר. היא מוציאה תקליט מן הארון. היא אומרת, ערן מאוד אהב את השיר הזה, "עצוב למות באמצע תמוז".

הדסה וערן שחם. מותו לא בא לו לפתע

אני לא מרגישה או זוכרת תחושות שהיו לי. אני לא יודעת. אף פעם לא דיברנו על זה, אמא ואני. נכון, לא היו לי חיים קלים. אבל הסתדרתי עם זה.

יפתח אומר. אמא היתה אשה נהדרת. היא נתנה את הכול. לא היה דבר שהיית צריך ממנה ולא קיבלת. להפך. אני תמיד הרגשתי, שהנה, יש לאבא ואמא בעיה קשה עם ערן, והם נותנים לי יותר מדי. אמא היתה בשבילי תמיד הפסגה, אדם שאתה מעריץ. היתה בעיה בדפוסים של הקשר הפיזי. כאן הרגשתי חסר גדול. בשנים האחרונות אמא היתה רק עם ערן, אבל אז כבר לא הייתי זקוק לה.

המחלה קשרה את ערן להדסה ואורי בעבותות חזקים. בשנים האחרונות ניסה לפתח עצמאות, ולהשתחרר מן העבותות האלה. הדסה לא נלחמה בכך, אולי מפני שידעה שהנסיונות האלה מוגבלים מאוד. הוא המשיך לחיות בבית, לידה וליד אורי, ונזקק לתמיכה הרגשית שלה עד יומו האחרון. הקשר הכמעט־סימביוטי הזה תבע מחיר גם מהדסה. היא התקשתה לעתים לעמוד ברגעים קריטיים וסירבה לקבל באופן בהיר וחד את העובדה שערן נדון לחיים קצרים. היא התחברה עם ערן החי ואחר־כך, בדרכה, עם ערן המת. בחרה אותו יחד אתה לסבל. בתנאי גידול רגילים יכול להיות לסוג כזה של יחסים מחיר של תלות או הרגשת מחנק, אבל עבור

בית המדרש על שם נחום גולדמן

הקיבוץ — זרם ביהדות?

יום עיון בשיתוף עם "החבורה", החוג ליהדות בקיבוץ לרגל הופעת הספר "כזה ראה וחדש", בעריכת יהושע רש

בתכנית:
16.00 — ביקור בתערוכת "דוד בן־גוריון והעם היהודי"
17.00 — הרצאת פתיחה על הספר "כזה ראה וחדש": יהושע רש ופרופ' ישעיהו ליבוביץ
18.00 — קבוצות דיון בהנחיית חברים מן "החבורה": יוסל'ה בר־ציון, אברהם אדרת, מאיר איילי, בוגת, חנה קציר, זכריה גורן, שניאור קופילביץ
20.00 — סימפוזיון מסכם בהנחיית ד"ר אלי בן־גל

יום ראשון, 5 ביולי 1987, בבית התפוצות

כל סוגי הרהיטים והמזרונים
פרדייז ועמינח
באספקה מיידית
תנאים מיוחדים ונוחים מאוד לקיבוצים
מקבלים ויזה
משה לב, הרצל 64, ת"א, טלפון: 03-823591

מכנסי "רפי"
להיט לכל גיל

המבחר הגדול ביותר בארץ של מכנסיים וחולצות

מכנסי ג'ינס • כותנה • טרלין פוליסטר • סטיין גולד, ג'ינס • צבעוני • מכנסיים קצרים וברמודות. במידות עד 54

לגברים נשים וילדים

חניה חינם!
שעת חניה חינם על כל מכנס בחניון בית רומנו יהודה הלוי 14 ובחניון פינס עם הצגת כרטיס החניה בעת הקניה

מ. ברבר ובנו
בית חרושת למכנסיים "רפי"
לגברים, נשים וילדים
ת"א, דרך יפו 9 בית רומנו טל. 656458 — 03-658539

אלקטרו־שחריה

חדש במיוחד לקיבוצניקים
כיריים בישול 2 להבות גז לתוך השיש.
מידה חיצונית — 25.5x55.5 ס"מ
מידת חיתוך שיש — 23.5x53 ס"מ
עובי — 5 ס"מ. בצבעים: חום, קרם, ירוק, לבן

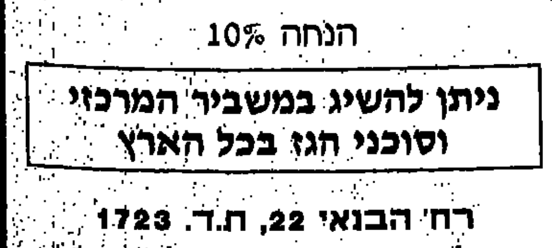

הנחה 10%

ניתן להשיג במשביר המרכזי וסוכני הגז בכל הארץ

רח' הבנאי 22, ת.ד. 1723
טלפון 03-808869, תל־אביב

צעקה שקטה

בן 24 היה ערן שחם (נחשונים), כשנפטר מניוון־שרירים־מתקדם, מסוג "דושן".

מותו, ביולי 85', לא בא לו לפתע. הוא ארב לו מיום שנולד וערן, הגם שידע, התאמץ לחיות חיים מלאים ככל שאיפשרו המגבלות והמכאובים. הוא אהב לקרוא, אהב נופים ובעלי־חיים. אהב לכתוב ואהב אשה.

רוביק רוזנטל (נחשון), עיתונאי ב"על המשמר", לא הכיר את ערן שחם, אבל התוודע לבני משפחתו באמצעות רעייתו, עדנה, חברת נחשונים בעבר.

לאחר שנפטר ערן ולאחר התלבטות־מה, נאותו ההורים, אורי והדסה, לדבר בכן ובכאב.

השיחות האלה, שנמתחו על פני כמה חודשים, היו לדידם תראפיה. לרוביק ולעדנה הן סיפקו חומר למחשבה ("מהו גבול טעם־החיים? האם כדאיים חיים כאלה?") וחומר לכתבה בעיתון.

אלא משנתרחב מעגל המשוחחים, מקורביו של הנפטר, שניחנו בכושר ביטוי ותובנה ברמה גבוהה, התרחב גם המצע, והכתבה היתה לספר ("צעקה שקטה", ספרית פועלים, יולי, 1987).

חצי שנה לאחר שנפטר ערן מניוון שרירים, נפטרה האם, הדסה, מסרטן.

רוביק: "הסיפור הוא בעצם דרמה גזורה מראש: אדם נולד לתוך מחלה קשה ונפטר ע"פ תוכנית שנגזרה מלכתחילה. ערן כמעט לא נוכח בספר. אלא בעיניהם ובזכרונם של מי שהקיפו אותו. מכאן נבעה בעיה ספרותית ומכאן גם צמח הרעיון המבני: שילוב של שני סיפורים. זה של הדרמה־הקבועה־מראש, המתוועדת לתקופותיה מפי קרובים ומכרים, וזה של ההודע בו היה מאושפז ערן בכיה"ח "הדסה" בגין דום־נשימתי. הרופאים לא האמינו שיתאושש מן הסיבוך הזה. אבל הוא, בדרך בלתי מובנת, נחלץ ממנו".

"צעקה שקטה" הוא, איפוא, סיפור־תעודי עם דרמה כפולה: זו של הטבע המתיש ומכלה וזו של האדם שנותר בחיים. מכאן גם המתח שבין שתי הדרמות, ובמקביל בין הסגנונות הספרותיים המשמשים בספר.

רוביק איננו יודע לומר אם הספר הוא אופטימי או שמא פסימי.

"מחד, אכן היו לערן חיים שלמים, למרות המגבלות. הוא מיצה את טעם החיים טוב מכפי שניתן לשער, הן בזכות יכולתו להרגיש, לאהוב ואפילו ליצור, הן מכוח יחסיו המיוחדים עם אנשים שונים, יחסים שתרמו להם, אגב, לא פחות משתרמו לו. זהו, אולי הפן האופטימי.

מצד שני, יש בספר עצב רב. העצב שנובע מגבולות היכולת להתגבר, וכנראה גם משהו מהעצב האישי שלי".

ערן זה היה מקור כוח חיוני. על כן צמח בלי [illegible] נפשיות, ופיתח כושר לעבד את מחלתו ולחיות אתה.

הדסה השקיעה בערן את תמצית קיומה. באותה מידה של התקדשות עסקה בהוראה, ועבודתה בבית־הספר היתה שם דבר. היא לא העלתה על דעתה לעזוב את העבודה כדי לפנות את כל הכוחות לערן, אלא בנתה מערך שלם שבו ההתמסרות להוראה וההתמסרות לערן הזינו והשלימו זו את זו. מותו של ערן תבע ממנה את מלוא המחיר. חייה התרוקנו, והיא לא היתה מסוגלת לחזור לעבודה. לאלה נוספו רגשי אשם נוספים. איילת אומרת, אמא אמרה לי כמה פעמים שהיא חושבת שאולי לא שמרה מספיק על ערן. מטרידה אותה הצורה בה נפטר. העובדה שהוא מת בעצם מוות אבסורדי, מוות שהיה יכול להימנע. בהתחלה היא אמרה, "למה לא לקחנו אותו הביתה". אז מה. אם היו לוקחים אותו הביתה והוא היה מת שעה אחר־כך. היא היתה מאשימה את עצמה שמנענו ממנו את הטיפול. היא לא השלימה עם המוות. עכשיו היא כבר יותר מאוששת, פחות בוכה, בנוכחותנו. בלילה, אני לא יודעת.

הדסה נכנסת לחדרו של ערן. המיטה במרכז החדר, מנוף הרחצה מונח ליד הקיר. היא מוציאה תקליט מן הארון. היא אומרת. ערן מאוד אהב את השיר הזה, "עצוב למות באמצע תמוז". גם רוית היתה שרה לו אותו. הוא מת בתמוז. אני נכנסת הנה ומקשיבה לפעמים. הדסה שותקת. נורית גלרון שרה. הדסה חוזרת לחדר־האורחים ומתכנסת בכורסא. היא אומרת. יש לי חסר גדול מאוד. אני מרגישה שאני ניצבת בפני שוקת שבורה. היתה לי משימת חיים, כל־כך הרבה שנים, ופתאום נגמרה. אני לא נגמרתי, אבל בעצם, זה היה צריך להיגמר יחד. החלטתי שאני צריכה לחזור השנה לעבודה בבית־הספר. אבל לא ידעתי שאשאר בלי ערן. עכשיו, אני לא יודעת מהיכן יהיו לי כוחות להמשיך. ביקשתי מאורי להיות לא רק אורי בשבילי, אלא גם קצת ערן, בזמן, בהתעניינות. בעצמה של הקשרים. אני לא יודעת אם זה ניתן בכלל, אבל מוכרחים למלא חללים. אחרת אני אתפוצץ. עברו כבר עשרות ימים מאז, ואני עדיין עוסקת הרבה בבכי. אני מבינה שהזמן הזה צריך להצטמצם. אבל הוא לא כל־כך מצטמצם. יכול להיות שאם אחזור לעבודה זה יהיה כך, אבל אני לא יודעת אם יהיה לי כוח לעבוד, אני לא יודעת אם ארגיש שאני עושה את זה מספיק טוב.

כחודש לאחר השיחות עם הדסה אובחנו אצלה גידולים סרטניים במקומות שונים בגוף. כבר שנה קודם לכן התלוננה על כאבים, אבל המחלה נחבאה, ועכשיו פרצה במלוא עצמתה. היא איברה את קולה, והחלה לרזות ולהזקין. ההקרנות כילו את כוחה. ד"ר סימון, מטפל אנגלי בשיטות המקורבות לאנטרופוסופיה. סייע לה יחד עם בני המשפחה לעמוד מול המחלה ולנסות להתגבר עליה. אחרי שנסע המשיכה המחלה לפרוץ ולכלות את הגוף.

יפתח אומר. מאוד קיוויתי שאחרי שערן נפטר. תוכל אמא להנות מהחיים. היא שרפה את חייה בין ערן לבית־הספר. אחרי שמת, אחרי ההלם, היה בה כעס גדול למה זה היה צריך להיגמר ככה. אבל חשבתי שבכל זאת, סוף סוף אמא תוכל להנות מחייה. להקדיש יותר זמן לנכדים שלה. ואז באה המחלה והכול נגמר. אני זוכר שאמרתי לה, אל תזניחי את עצמך. את צריכה לטפל בזה. יש לך עוד הרבה מה להנות. אבל מן ההתחלה לא האמנתי שזה עניין סתמי. חשבתי מיד על הגרוע ביותר.

ד"ר סימון, הרופא שבא לטפל בהדסה, טען שהתפתחות המחלה נובעת מדברים המצטברים בפנים, שאם אנחנו לא נותנים להם ביטוי הם מתפרצים דרך הסרטן. כשאתה שומע את זה אתה אומר. שלהדסה היו כל הסיבות בעולם לפתח את המחלה. היא הקדישה את עצמה לערן, וקיבלה מהקשר אתו כל מה שאפשר. אבל בתוכה כאבו הרבה דברים, הציקו לה, והיא לא היתה מודעת להם ולא נתנה להם ביטוי. אולי, אם היינו מבינים את זה שלוש שנים קודם, וד"ר סימון היה מגיע אל אמא בזמן, היא היתה מצליחה לחיות עם מותו של ערן באופן יותר בריא, ולא היתה הולכת. בסופו של דבר, בעקבותיו.

הדסה נפטרה שישה חודשים אחרי ערן. הם חוזרו לשכון זה ליד זו, בבית־העלמין של נחשונים. על מצבתה נחרת רישום עץ ברוש, זקוף, נטול הסתעפויות, ולידו נכתב, על־פי נוסחו של אורי: הדסה שחם, אהבתה חזקה ממנה.

ארקל מגישה: קיץ ישראלי

הנה בא הקייץ הגורם לכולנו לרצות רק דבר אחד: לצאת מהבית. אנחנו נוהרים לחופי הים ולבריכות השחיה, נוסעים עם המשפחה לפיקניק בחיק הטבע, יוצאים לשאוף אוויר לפנות ערב בפארק או בגן הסמוך ומקבלים אורחים על הדשא בחצר הבית.

מופעי הפארק שאמורים להציף אותנו בחודשים הקרובים (ריי צ'ארלס, ניב ריילן, טינה טרנר ועוד רבים וטובים), יוציאו אותנו גם בלילה לפארק הירקון, לבריכת השולטן ולקיסריה. ים, אוויר, מוסיקה טובה, משקה צונן. מה עוד צריך הבן אדם? צריך ועוד איך צריך, משהו לשבת עליו בכיף ולתפוס ראש־טוב. משהו נוח ויציב, נייד וקל־משקל.

כאן נכנס לתמונה ארקל — מפעל הריהוט הוותיק מקיבוץ בית־זרע. המן של ארקל לקייץ 87 מתבסס על שני מוצרים מובילים: מושבי פלסטיק וספסלי־גן.

המושבים (ללא רגליות) מעוצבים בקו מודרני וניתנים להשגה בשלל צבעים מטרפים. הם עשויים מחומרים פלסטיים משובחים המבטיחים עמידות לאורך זמן. קלים כנוצה ואידאליים לחוף הים, לפיקניק למופעי פארק, ולמגרשי הספורט.

ספסלי הגן הדקורטיביים מטרתם אחת: לאפשר לך ישיבה נוחה וממושכת. הם מתאימים להצבה בכל מקום בו נדרש ספסל נוח ומרשים: בגן ובשדירה, ברחבי הפארק, בחצר, לאורך הטיילת ליד בריכת השחיה בשולי מגרש הספורט ובכניסה לבית. הספסלים מיוצרים בדגמים שונים ובמגוון צבעים, ועמידים בכל תנאי מזג אוויר. המרווחים בין שלבי המשענת מתוכננים בצורה המאפשרת לאוויר זורם לחדור מבעדם להנאת היושבים. הספסלים ניתנים להרכבה עצמית פשוטה ומהירה תוך אפשרות לניידם ממקום למקום.

ארקל מציע גם ספסל מלתחה ללא משענת בעל יציבות מירבית המאפשר לעמוד עליו בביטחה. ספסל זה מתאים למלתחות, מקלחות ציבוריות למועדוני ספורט וכושר.

בארקל מייצרים גם כסאות ומושבים לבתי־קפה ומסעדות, למוסדות ציבור ולמגרשי ספורט (אצטדיון רמת־גן, אצטדיון קרית אליעזר בחיפה ועוד). מוצרי ארקל מיוצרים בשיטות ייצור מתקדמות ומדוייקות בעזרת רובוטים ממוחשבים ועומדים בבקרת איכות גבוהה ללא פשרות. חלק נכבד מהמושבים, הספסלים והכסאות של ארקל מיוצא כבר מס' שנים לחו"ל, והלקוחות המרוצים מכל רחבי העולם מהווים את "כרטיס הביקור" של המפעל. לקראת פתיחת עונת הקייץ נפתח בארקל מבצע מכירות מיוחד לתקופה קצרה. במסגרתו תוכלו לנצל את מחירי ההנחה המפתיעים ולרכוש מושבים וספסלי־גן שינעימו לכם את השהיה מחוץ לבית. לקניות מרוכזות יוענקו תנאים מיוחדים. את מוצרי ארקל תוכלו להשיג בחנות המפעל המרכזית בתל־אביב, ברח' הארבעה 6 טל' 263267־03, ובחנויות המפעל בירושלים, בחיפה ובבאר־שבע. הצטרפו גם אתם לאלה היושבים קבע על ארקל ותעברו את הקייץ בכיף.

פרסם ב"הזרע"

"נגיל"
קונה מקררים, במיוחד
תדיראן + אמקור 5
+ הובלות ותיקונים
03-705201 במשרד
03-794421 בערב.

קיבוץ הזורע
מחפש מורה להתעמלות לכיתות יסוד
נא להתקשר בין השעות 7.00–14.30 לטל' 04-899311
ובשעות הערב מ־21.00 — לחגית, טל' 04-899753
או ליהודית, טל' 04-899450

מרכז הלבשה בינקיבוצי
מודיע
החל מ־1.7.87 ועד 15.9.87
שעות הפתיחה:
מ־07.00 עד 14.00
המחסן פתוח גם ליחידים

מזכירים, רכזי ועדות תרבות וחגים, חתונות וכל מי שאיכפת לו:
שימו לב!
חתונה ריבונית מול חתונה רבנית
יממת עיון באפעל בנושא כלולות בימים ב'-ג' 6-7/7
בהשתתפות:
אלעזר שטרום, שי זרחי, ירמי מילגרום, שולמית אלוני, רותי אשל
הרשמו מיד בוועדת החגים:
דובנוב 10, טלפון: 03-250231

דרושה בחורה לטיפול בתאומים, בשעות הלילה — בחדרה
טל': 06-333664

מתארגנת קבוצה לטיול גיאוגרפי יהודי
ארה"ב בסגנון אחר
34 ימי חוויה בסתיו האמריקאי בטיול מקיף לשמורות הטבע וערים יהודיות במערב ארה"ב וקנדה
● חבורת מטיילים קטנה ● סיורים רגליים בחיק הטבע
● סגנון של טיול פרטי ● הטיול ב־VAN אמריקאי — 8 ברכב
● הדרכה גיאוגרפית מקצועית ● קורס הכנה לימודי לפני הטיול
יעוץ ותכנון: מנהל מכון אבשלום / החברה הגיאוגרפית
לפרטים: משה רעות, 03-281339 / 03-292818

למכירה קלנועית חדשה
(תוצרת אפיקים).
פרטים בשעות אחה"צ והערב
בטל' 08-259838
(קיבוץ נחשון)

סימה באר

אספקה קטנה

670/ספיישל

אם אתה חובב שירה, אוהב לטייל בנופים תנ"כיים, הבעיה הערבית קרובה ללבך, וגם המוסיקה של אלבינוני, מתי כספי ושירים רוסיים, אם אתה יודע להקשיב ולדבר גם בעיניים, לא מתכנן ילדים נוספים וניחן בהופעה נעימה — אז אולי יש מקום שתיפגשו. היא בת 2+39 (גדולים) ואוהבת את כל הנ"ל ובנוסף יש לה גם שמחת חיים וחוש הומור.

נ.ב. היא מעדיפה את בחורי ההתיישבות העובדת ואם אפשר ממרכז הארץ.

671/הגלילה, הגליל

בת קיבוץ (58) אלמנה, נכה, מבקשת להכיר בן זוג מתאים, להפיג את הבדידות. מהצפון.

672/אפילו קיבוצניק

לא איכפת לה שיהיה קיבוצניק, ואם יהיה מתאים תהיה מוכנה גם לעבור לקיבוץ. היא מורה בת 39, גובהה 1.69, היא רווקה ומעידה על עצמה שהיא „נאה מאוד, אוהבת ספרים, אוכל טוב, מרחב וטבע והרבה עוגות טובות". מתגוררת בסמוך לעיר הגדולה. פרטים אינטימיים יותר תמסור בעצמה למי שימצא ראוי.

673/פרגונית

כמו כולן, גם היא מורה, או, לפחות „רמות מחנכת" בבי"ס. היא בת 48, (1.75) עם תחביבים רגילים: צפייה בסרט טוב ובהצגה, האזנה לקונצרט וגם ישיבה בבית, עם או בלי טלוויזיה, לצורך שיחה טובה. כל מה שחסר לה זה „קצת חום אנושי", יש כך? אגב, היא מקיבוץ בצפון.

674/לא למעשנים

הפעם דווקא סטודנטית צעירה (27) מקיבוץ בצפון, שאוהבת טבע וללכת לאיבוד במרחבי הארץ. „קצת קשה לי לכתוב על עצמי, תכונות, קווי אופי וכו'. אך, כמו הרבה אחרות אני זקוקה לחום ואהבה, ויודעת גם לתת".

מכריה ומוקיריה מעידים שהיא בחורה נהדרת וזקוקה לאדם חושב ואינטליגנטי והכי חשוב — שאינו מעשן!

מתאים לך?

675/חוזרת למקורות

קיבוצניקית לשעבר, שחיה היום בעיר הקודש, מוכנה לשינויים גם, אפילו, אם מדובר בחזרה למקורות. עד כדי כך — למען הבחור המתאים, הנבון, בעל ההומור, עד גיל 38.

היא בת 31, לומדת, עובדת ועוסקת בספורט, מוסיקה וטיולים.

אם יש לך מימייה, נעלי ספורט ושק שינה, למה תהסס?

676/חוואי

ברשותו משק חקלאי אי שם בעמק יזרעאל. הוא עסק שנים רבות בפעילות ציבורית, מבנה גופו בינוני, גובהו 172, גילו 58, אבל נראה, מתפקד ואוהב כמו צעיר.

את רוב היום הוא עושה בעבודה במשק ובערבים הוא אוהב לרקוד. הוא מכיר את כל ריקודי העם הקלאסיים ומתענג מאד על ריקודי שנות ה־60.

ומה רוצה הבן־אדם? „הייתי ואני עדיין, איש משפחה, קשור אל ילדי והם קשורים אלי. אני מעוניין להכיר אשה עם ילדים (רצוי גדולים) ולהקים איתה משהו חדש. אני מצפה שתהיה נאה וחטובה וכמובן, שתוכל להיות חברה לחיים משותפים". כיוון שהוא עצמו אלמן, יעדיף להכיר אלמנה, ורצוי שתהיה מישוב בסביבתו.

677/מציאה

הוא גרוש ואב לשניים מאיזור המרכז, בן 33, 180, קצת רחב, נאה, ממוצא אירופי, נעים, נחמד, סימפטי, „בעל הומור מחד ורצינות ואחריות מאידך". בנוסף, הוא רופא שיניים שאוהב לטפל בילדים קטנים וגם בפחדנים מבוגרים. בנוסף, הוא מוכן לעבור מן העיר אל הקיבוץ (אותו הוא מכיר מעבודתו כרופא).

אבל, אבל גדול, יש לו גם דרישות: שתהיי נאה ומשכילה, עד גיל 30 והעיקר, שתהיי בוגרת בנפשך, טובת לב, חברית ואוהבת ילדים. מקיבוץ במרכז.

678/מאושר מינוס

הוא יליד ארה"ב, פנוי ואב לשלושה. מעל 20 שנה בארץ ובקיבוץ, אקדמאי, עובד בחקלאות, רחב אופקים, שנראה ומתנהג כצעיר בהרבה מגילו (57). הוא גם אדם מאושר, אלא שחסרה לו שותפה לחיים. אחת, שתהיה צעירה ממנו ב־15 שנים לפחות, עם אופי חזק ושטחי התעניינות משלה, שלא תפתח בו תלות. הוא לא מעוניין במלכת יופי דווקא, אלא באשה אסתטית ולא שמנה (ה„לא" מודגש בשני קווים).

679/מהלך בקטנות

הוא עלה ארצה ב־83' מדרא"פ, שירת בצבא, לומד הנהלת חשבונות, משתתף בחוגים (דרמטיים, בעיקר) ונהנה מבילוי, על שפת הים. ודרישותיו צנועות: „אני מעוניין ליצור קשר עם בחורה שלא מעשנת". הוא בן 25, גובהו 171, חי בעיר באיזור המרכז ולפי תמונת הדרכון, הוא נראה יופי.

680/הדון השקט

אלמן (63) גבוה, שקט, שאינו מרבה לדבר, מקיבוץ בעמק בית־שאן, מעוניין באשה, שתהיה מוכנה לקשור עמו קשר.

לפרטים, נא לפנות לסימה באר, הדף הירוק „על המשמר" — חומה ומגדל 2, ת"א.

היא זקוקה לאדם חושב ואינטליגנטי והכי חשוב, שלא מעשן סיגריות.

עצת השבוע – תור הגברים

הפעם אני מתגייסת לעזרתכם, הגברים העומדים בפני פגישה עיוורת.

אני שמחה לציין שנשים, שאימצו בדייקנות את המלצותי מלפני חודש, ראו ברכה במפגשיהן העיוורים ואחרות אפילו דיווחו על הצלחות דראמטיות.

אין שום סיבה שהנס הזה לא יקרה לכם, הגברים, וזאת כמובן רק בתנאי שתיישמו את ההמלצות כולן וכלשונן:

א. שנה ממנהגך ואל תקבל אותה בדלת בסנדלים וגרביים לרגליך. סנדלים וגרביים הם שעטנז. אם סנדלים — אנא, בלי גרביים, אם נעליים — אנא עם גרביים שהוחלפו בו ביום.

ב. אם אתה מתעקש על מכנסיים קצרים — למה לא, ובתנאי שלא תקפל בהם ותקפל עד מבואות המפשעה. אותו הדין לגבי שרוולי החולצה. הפלמ"ח חוסל מזמן. אתה לא דודו או יורקה. כשם שהיא לא רותי או ציפי. שרירים נפוחים אולי עושים רושם על בנות טיפש־עשרה אך לא על בחורות שכבר עברו משהו בחייהן.

ג. אם אתה, ואני מקווה שלא, עדיין נוהג לישון בפיג'מה, המנע מכך ולו רק הפעם.

הפיג'מה יאה לגברים שתחתונת־הזהב כבר מאחוריהם והם חייבים להגן על עצמם מפני מתקפת פתע של האשה.

את הפיג'מה אל תסתיר מתחת לכר משום שזה המקום הראשון שאשה סקרנית תחטט בו ברגע שאתה תיגש לשירותים.

ד. העובדה שאתה עובד פלחה, אינה טעונה איזכור או הרגשה. נקה וטול את צפורניך!

ה. נקה את אוניך! תתפלא עד כמה חדה עינה של אשה.

ו. השתמש, ולו אך הפעם בדיאודורנט (ראה הסבר בסעיף ב).

ז. גם אם התקציב שלך במינוס, הצטייד בקצת כסף מקופת־הבית לקראת הפגישה. כשהיא תאמר: בוא נצא לבית־קפה, אל תקפוץ ותציע לה קפה בביתך. לא הקפה חשוב לה.

ח. וכשאתם כבר יושבים בבית־הקפה, אנא, המנע מלהריץ עיניך, הלוך ושוב, על כל היפות שסביבך. התרכז בזו שאתך. עוד אף גבר לא מת מכך שעיניו שבתו למשך שעתיים מסקירת כל השמלות שבסביבתו.

ט. לבסוף, אם כבר אמרתם הכל והשעה מאוחרת ואתה, הלא, צריך להשכים מוקדם בבוקר — תן פיהוק גדול (והסתר אותו בידך, כפי שמחייב הנימוס) ואמור לה: „אני הולך לישון, תצטרפי אלי, או תעדיפי לישון בסלון?"

בכך העברת באלגנטיות את הכדור למגרש שלה, ומה שלא תחליט היא — אתה תיראה כמו קצין וג'נטלמן.

אוניברסיטת חיפה
בית הספר לחינוך של התנועה קיבוצית
אורנים
החטיבה האוניברסיטאית

חדש! בחטיבה האוניברסיטאית
חטיבה לתורה שבע"פ
במסגרת החוג למחשבת ישראל נפתחת חטיבה לתושב"ע.
בוגרי החוג והחטיבה יהיו זכאים לתעודת בוגר במחשבת ישראל ותושב"ע ובתעודת הוראה למקצועות אלו.
פרטים: מזכירות מדעי הרוח טל. 04-930832

חדש! בחטיבה האוניברסיטאית
חטיבה לדרמה
במסגרת הלימודים לתאר בוגר במחלקה למדעי הרוח נפתחת חטיבה לדרמה. בחטיבה ניתן היה ללמוד: הוראת המחזה; בימוי בבית הספר; קולנוע; טלויזיה ועוד...
בוגרי החטיבה יהיו זכאים לקבל תעודת הוראה בדרמה ותיאטרון.
פרטים: מזכירות המחלקה לחינוך טל. 04-930823

סטריאו בכר אלקטרוניקה
יבוא ★ שיווק ★ הפצה
למערכות אלקטרוניקה ותקשורת מהמתקדמות בעולם
SOUNDESIGN
★ רדיו טייפ עם אקולייזר רמקולים מתפרקים וקומפקט דיסק
★ טייפים מונו, סטיריאו, טרנזיסטורים
★ רדיו שעונים, מנתצים, מייבשי שיער
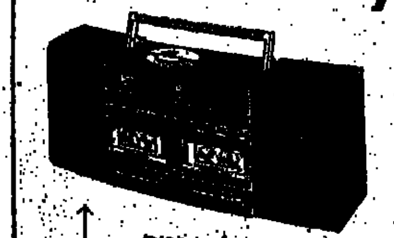
★ דבל קסטה + קומפקט דיסק 450x3 ש"ח
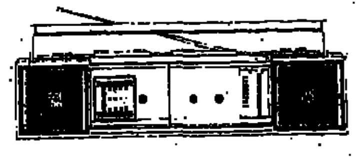
★ דבל קסטה אקולייזר 75x3 ש"ח
הנחות מיוחדות לחברי קיבוצים
בכר
ת"א, אלנבי 140, כיכר המושבות, טל' 613232 – 03-613834
ת"א, דרך פ"ת 9 (מול אמפא), טל' 03-612143

אהוד דור

מבחוץ

אין לול בלי רבייה

לפני ארבעים ואחת שנים, חייתי בשני קי־בוצים כפלמ"חניק (גב־עת־השלושה ומשמרות). זו היתה נקודת החיבור שלי למושג הזה שנקרא קיבוץ. אחר כך בתקופת השירות, היו הקשרים שלי אליו דרך בני הקיבוצים שאיתם שירתתי ואיתם שמרתי על קשר. זה איפשר לי, פחות או יותר, לעקוב אחר הצורה המיוחדת הזו של התיישבות.

אינני רוצה לתת עצות, אבל אתה שאלת ואני עונה. הבעיה של הקיבוצים היא, שלמרות שכל הסימנים ידועים, ולמרות שכבר כל הכתובות מוטות על הקיר, הם לא מצליחים להעביר את האידיאולוגיה שלהם לדורות הבאים. בוודאי לא בשלמותה. לכאורה נדמה שאולי השגנו את המטרה ויותר לא צריך אידיאולוגיה, אבל במדינה שנמצאת עדיין בתהליך בנייה והתבססות, אסור לשום סקטור שבה להכריז שהוא סיים את תפקידו.

> „אם ההתיישבות העובדת מתייצבת כנגד ההתיישבות, היא מכניסה עצמה לתהליך של הרס עצמי."

אם ההתיישבות העובדת, מתייצבת כנגד ההתיישבות, היא מכניסה עצמה לתהליך של הרס עצמי. היא בולמת בעצמה את תהליך ביסוסה. השאלה תמיד היתה: אנחנו קיבוץ גדול? שני קיבוצים גדולים? נקים אחד נוסף! זהו האתגר הגדול ביותר של הנוער היום. כשאין אידיאולוגיה כזו, הנוער מוצא אותה בלוס־אנג'לס או בעיר, ולכן קיימת תופעת הנטישה מהקיבוצים, שמבחינה כמותית היא מהווה כבר בעיה.

אם יימשך תהליך ההרס העצמי הזה, הקיבוצים יגיעו, בצורה זו או אחרת, לבתי־אבות, וכל התופעה הזו שנקראת קיבוץ תהיה חלום שהציונות הצליחה למשוך אותו שישים־שבעים שנה בלי יכולת להתמיד בו באותה רמה אידיאולוגית. ובהיעדר חזון — תכתוב את זה למרות שזה לא שלי — ייפרע עם.

עד לקום המדינה היו לגלגל הציוני הרבה מאוד מנועים, ומאותו רגע הוא החל לאבד תנופה. האשמה היא במנהיגות הלאומית שלא הצליחה לשמר את ההתלהבות שהיתה עד לקום המדינה. לדעתי ההתיישבות העובדת על כל חלקיה, צריכה לקחת חלק מכריע בחידוש התנופה הלאומית הזו. זה עניין מורכב מאד, של מנהיגות שחייבת להיות בעלת שיעור קומה ורוח כזו, שתוכל לקחת את העם הזה עם הפוטנציאל שבו ולהתחיל „לכאורה" מהתחלה, או להמשיך החל מאותו שלב שאותו כבר עברנו, על כל הנסיון שרכשנו: בכלכלה, בצבא, בחברה ובחינוך.

מעשה ההתחדשות הוא בעל חשיבות ראשונה במעלה. בתוך המעשה הזה, להתיישבות על הקרקע תפקיד ייחודי, כי הוא הביטוי היחידי למימוש זכותו של העם היהודי על המדינה. כזה שהשומר־הצעיר עלה לרבדים הוא קבע בכך את הגבול שם. ההבדל היחידי הוא שהיום כבר לא קיים הגורם הבריטי. אם לא נפעל כך, אנחנו מעמידים בספק את אחיזתנו בארץ־ישראל ולא רק בשטחים. על כך היו כל המאבקים עד היום.

התפקיד של עירור ההתחדשות ההתיישבותית, מוטל קודם כל על הממשלה. יש לה לצורך זה הרבה מאד דרכים, החל בחינוך ועד לדוגמה האישית כלפי העם, כיצד עליו לנהוג ואיך להפיח בו את הרוח הזאת מחדש. כשאני אומר התיישבות, אני מתכוון על כל צורותיה ובכל ארץ־ישראל.

באורח החיים הקיבוצי יש משהו שהוא חיוני כדי שהציונות לא תאבד מתנופתה. העובדה שזו תופעה יחידה בעולם, ככר בה ישנו החיוב הראשון, אבל בנוסף לכך הוא חיוני מבחינה מעשית, כלכלית ובטחונית. הקיבוץ מהווה לגבי חלק מהאוכלוסיה כוח משיכה ואותו יש לטפח. אבל אם מסיבות פוליטיות מצליחים לדכא את הצורך הזה של התחדשות ואתגר, אם קמה התנועה ואומרת — אנחנו לא מקימים קיבוצים, אם אתה „מחרים" בהתנגדות חבלי ארץ, שהם מיד עומדים בנלל זה למכירה — אז מה מתפלאים אחר כך: למה נוטשים?

התשובה היא בתנועה הקיבוצית בתוכה. היא חייבת להתחדש למרות השינויים ברמת החיים. והתחדשות היא רבייה. אתה לא יכול להחזיק לול בלי רבייה. אותו הדבר בכל מערכת, גם בממלכתית. הולך זקן, באים כמה צעירים. לא צריך לתת תשובה, עוד כמה קיבוצים נחוצים למדינה, כמו שלא מוכרחים לתת תשובה עוד כמה כבישים נחוצים. הצורך הזה קיים, ולפעמים חברה אנושית זקוקה לתהליך מסוים על מנת לשמר דברים בתוכה. אם התנועה הק־יבוצית רוצה לשמר את עצמה, היא צריכה להק־ים, נניח, חמישה קיבוצ־ים כל שנה. זו הרבייה של אורח החיים הזה.

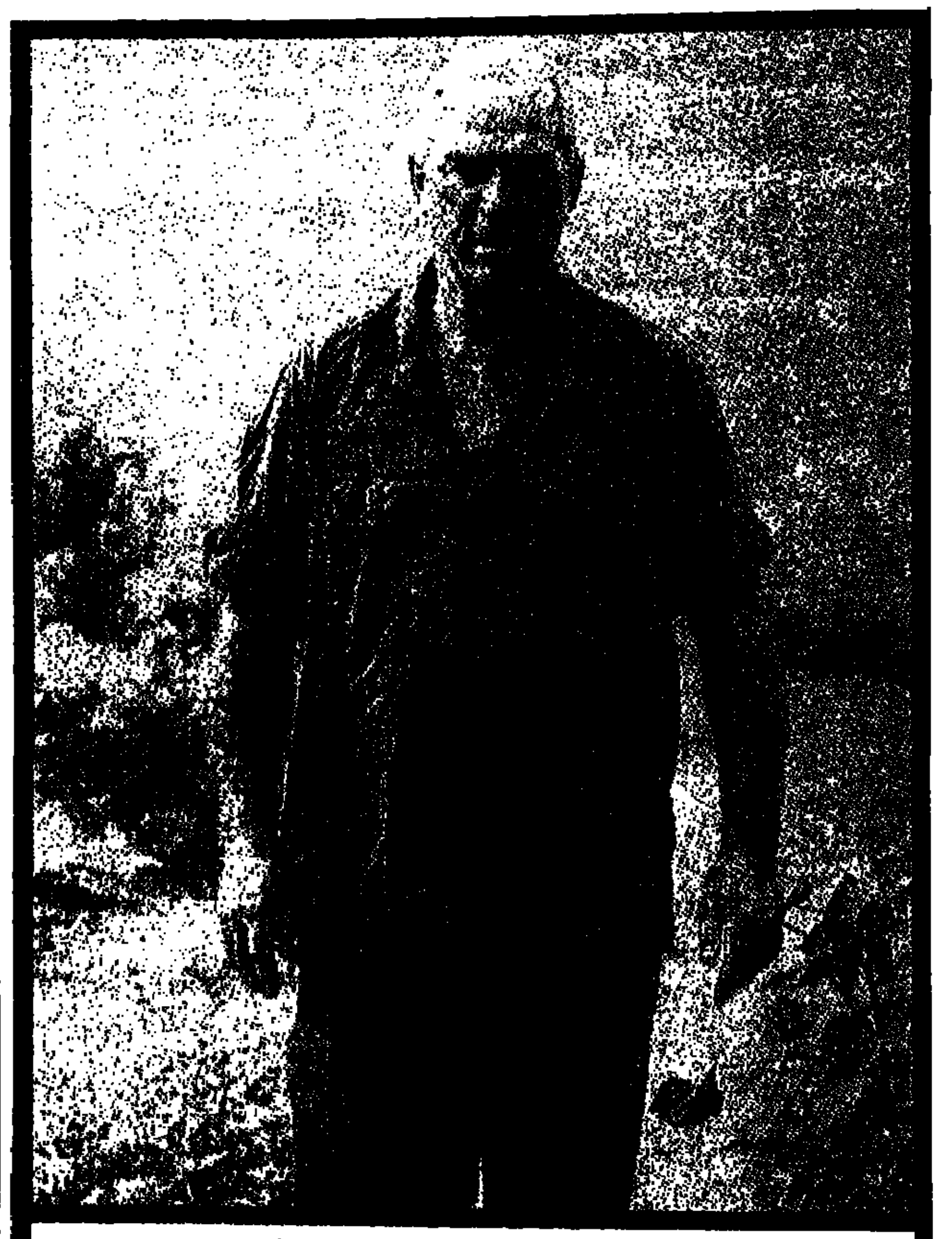

רפאל איתן, רמטכ"ל לשעבר, ח"כ התחיה, חבר תל־עדשים

יש חוק!

עו"ד חיים בלנק

קרחים מכאן ומכאן

קיבוץ במרכז הארץ פרסם מודעה בעיתון שהוא מעמיד רכב שבבעלותו למכירה. ש׳, סוחר מכוניות, נענה למודעה ובא לחצר המשק כדי לבקשה. לאחר משא ומתן בדבר המחיר, שבמהלכו ציין ש׳ כי הוא סוחר מכוניות ובכוונתו למכור את המכונית לאדם אחר, יחיאל שמו, הסכימו סוחר המכוניות ומאיר, חבר הקיבוץ, על המחיר. ש׳ הוציא פנקס שיקים, רשם שיק לזכות הקיבוץ ומאיר מסר לו את המכונית על ניירותיה.

בו ביום נפגש ש׳ עם יחיאל ומכר לו את המכונית. בינתיים התברר לקיבוץ כי אין כיסוי לשיק שניתן על ידי ש׳. נסיון שערכו מספר חברי המשק לאתר את הסוחר לא הצליח. ואז איתרו את יחיאל, אשר שמו הוזכר בעת המשא ומתן עם ש׳. לאחר שהמכונית נראתה ליד ביתו של המשיב, ביקרו שישה מחברי הקיבוץ בשעות הערב, כשבוע לאחר שהרכב נמכר, בביתו של יחיאל, נטלו את המכונית בכוח ואף היכו את יחיאל ואת אשתו.

יחיאל פנה לבית־המשפט המחוזי, וזה פסק כי הרכב שייך ליחיאל. בית־המשפט העליון דחה את ערעור הקיבוץ, ואישר שהרכב אינו שייך לקיבוץ אלא ליחיאל. הקיבוץ נשאר עם שיק ללא כיסוי וללא רכב. פסיקת שני בתי־המשפט התבססה על סעיף 34 לחוק המכר — הנקרא בלשון עממית „תקנת השוק", לפיה אדם שרכש נכס ממי שעוסק במכירת נכסים מסוגו של הממכר, והמכירה היתה במהלך הרגיל של עסקיו — עוברת הבעלות לקונה, אפילו לא היה המוכר הבעלים של הממכר.

במלים אחרות, גם אם המוכר מוכר רכוש שאינו שלו — הנכס שייך לקונה. לנגזל, במקרה שלנו הקיבוץ, אין תרופה כנגד הקונה. לאור זאת ציווה בית־המשפט כי המכונית תועבר ליחיאל — והקיבוץ אף חייב לשלם ליחיאל הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בשתי הערכאות.

המסקנה שאנו מגיעים אליה לאור האירוע הנ"ל היא, שאל לקיבוץ להיות תמים. לפני שהוא מוציא את הרכב מרשותו ומעבירו לרשות הקונה, עליו לוודא שקיבל את התמורה המלאה לכך — בכסף מזומן, או שיעביר את המכונית לידי הקונה לאחר שהשיק נפרע. האמירה שהפראיירים אינם כתים לעולם, אלא מתחלפים — הוכחה שנית, וראוי לצמצמה בחצר הקיבוצית.

כתר פלסטיק בע"מ
ת.ד. 550 כרמיאל
עם הרחבת מפעלנו דרושים לנו
● חשמלאי תעשיה
● מכונאי לאחזקת מכונות
● אלקטרונאי
● חרט
בפרטים נא לפנות: דרור ינון, טלפון: 04-989760

דרושים קיבוצניקים
בשנת חופש
לעבודה בלול
להתקשר במשך היום, טל' 04-898200
או אחה"צ – לאלון, טל' 04-898525

דרושים
בני משק בשנת חופש
לעבודה בשכר
במפעל „נח"
נעלי חולתה
✦
להתקשר לטלפון המפעל במשך היום
06-933921/0
לבקש את דוד פרידמן או דוב'לה

משלוח לחו"ל או לארץ
זה אמבסדור
AMBASSADOR
העברות דירה בארץ מכל מקום לכל מקוםשרות
העברת מטענים מדלת לדלת לכל יעד בעולם
אויזה ● עמילות מכס ● ביטוח
DOOR TO DOOR SERVICES
PACKING • INSURANCE • DOCUMENATION
טל' 03/5102014
בית גיבור 116, תל־אביב

ברית ללא מילה

למרות שהתקציבים קוצצו באופן ניכר והקו האדום קרוב מעשהיה אי־פעם, משוכנעים מזכירי התנועות הקיבוציות כי על הברית להמשיך ולהתקיים. בתחום שיתוף הפעולה הבינקיבוצי — זה מה שיש

כמה גורמים בלתי תלויים ביניהם, חברו יחד בשנים האחרונות וטילטלו טלטלה עזה את ברית התנועה הקיבוצית:

★ המצוקה הכלכלית — הביאה לקיצוץ חריף של 25% ממיכסת הפעילים בברית ו־40% מתקציבה. הכל משבחים את הברית, ואת המזכיר היוצא שלה „חרשה", מרדכי חרש מיראון, על שסדרי הניהול והבקרה הכספית שלה הם, כנראה, היעילים ביותר בתנועה הקיבוצית כולה.

בשטח — הקיצוץ היה ניתוח מכאיב, שאותותיו ניכרים עדיין, והשאלה היא היכן הגבול בין קיצוץ השומן ופגיעה בבשר החי, בין ייעול רצוי ופגיעה, שאחריה פעילי הברית ופעולותיה נפגעים אנושות.

ופעולותיה. לקיבוץ הארצי נטייה לקיצוץ יותר מתון. יש גם מחלוקת על דרכי הקיצוץ: התק"ם נוטה יותר להעביר את העומס הכספי לתשלום ישיר של המשתמש בשירותים הבינתנועתיים שבפיקוח הברית, או בניהולה הישיר, כמו שירותי העובדים הסוציאליים, בריאות הנפש והמשפחה, קורסים ופעילויות תרבותיות.

הקיבוץ הארצי מוכן יותר לשמור על חלקו של המימון התנועתי בפעילויות כגון אלו. אם תרצו — דגם מוקטן לוויכוח לאומי רחב יותר: סובסידיה למצרך — או לנצרך?

ברקע לכל פעילות הברית, עומדת שאלת איחוד התנועה הקיבוצית: יש הרואים אותה כשלב בדרך לאיחוד, והם מעטים. מקובל לראות בה תחליף לאיחוד, שנוצר דווקא משום שהסיכוי לאיחוד כולל של התנועה הקיבוצית בטווח הנראה לעין — קלוש ביותר.

בקוטב השני עומדים, שוב מעטים, הרואים בברית מכשול בפני כל אפשרות של איחוד התנועות. אם לא היתה ברית — יתכן שהלחץ לאיחוד היה גדול יותר.

בפועל — הברית היא בעיקר מבנה ארגוני שנועד לבצע פעילויות, שמוסכם על התנועות שניתן לבצען במשותף ורק במסגרת הברית, גוף לתיאום פעילויות הנעשות בנפרד בכל תנועה, וגוף ייצוגי כלפי חוץ בנושאים שלתנועות יש בהן עמדה אחידה.

בשנים האחרונות היו לברית הישגים, בחינוך אזוריים. במפעלים האזוריים — מבחנה של הברית יהיה בנסיון להיפטר ממפעלים עתירי עבודה ולא חיוניים, כמו המשחטות, מול התנגדות של חלק מפעילי המפעלים האזוריים למהלך כזה.

עם חילופי הגברי בצמרת, מראיין „הדף הירוק" את שמואל אייל, את אהרון ידלין, מזכיר התק"ם ו„ג'ומס", חיים אורון, מזכיר הקיבוץ הארצי.

מהפישפשוק לברית...

המזכיר הנכנס של הברית, שמואל אייל, הוא טיפוס חייכן, חברותי, נחמד, קשה למצוא בין רכלני התנועות מישהו שיגיד עליו מלה רעה.

אייל הוא איש חינוך: היה פעיל בנוער העובד והלומד, למד מינהל חינוכי ופילוסופיה בבר־אילן, היה ראש הצוות שהקים את בית הספר האיזורי בשפיים, גאה בכך שהצליח לשלב, בחטיבה העליונה של בית הספר הזה, 50% מבני חברות הנוער.

לפני שבא לברית, היה מזכיר בקיבוצו, ונקלע לסערת הפישפשוק. „לא יצא מזה כלום", הוא אמר, „הרב פרץ התערב, הסתבכנו בהוצאות ומשפטים. עשינו זאת כדי להרוויח כשלא הלך — הפסקנו". אייל מאמין גדול בשיתוף בינתנועתי בכלל, ושיתוף חכוה באיזורים בפרט: „יש פרובלמטיקה בקיום הברית, אבל ממתי צריך להירתע מראש מנושאים פרובלמטיים? הייתי רכז חוג המזכירים באיזור „גרנות" המקיף כ־40 קיבוצים. ראיתי צמאון אדיר להידברות בין חברים מגילאים אלה באיזורים, בנוער, בגילאי הצבא, על הכיוון שבו הולכת החברה הישראלית. מצפים מהתנועה הקיבוצית שתחזור לעסוק במצוקות החברה אחרי שהיינו עסוקים בהישרדות כלכלית.

קודמך אמר שהתק"ם מתעלמת מהברית ואינה נוטה לשיתוף פעולה בינתנועתי...

אני מאמין שעמדתו התובענית כלפי התק"ם נובעת מזה שלדעתו הגוף הגדול חייב באחריות רגישות ופתיחות כלפי הקטנים.

זה שהתק"ם גדולה — זו עובדה. אני מתרשם מהגישה העניינית והחברית בפורומים של הברית, כשמכנסים למצות את המשותף בדרך חברית ולא פורמאלית, לא בהצבעה. בין הפגישות מרימים טלפונים, מסכמים מיכלול נושאים שיש בהם שפה משותפת.

בנושא המפעלים האיזוריים הוקמו ועדות, הדיונים נמשכו שנים, יש הצעות ואין מעשים...

התחום הזה הוצג בצורה לא נכונה: העמידו את אנשי המפעלים האיזוריים הנושאים באחריות כוללת מול חברים הרוצים תוצאות מיידיות.

אני מאמין שהסמכות התנועתית חלה על כולם, גם על מפעלים איזוריים בתנאי שלא יהוו הנחתות. תבעו בדיקה כלכלית יסודית של עניין המשחטות. הצעתי ל„תנובה" ולמפעלים האיזוריים לממן בדיקה כזו שתיערך תוך כמה חודשים. אני אופטימיסט כפייתי, מאמין שהבדיקה תוליך להחלטה.

ג'ומס:
יש מחלוקת בינינו לבין חלקים בתק"מ על משמעות שיתוף הפעולה הבינקיבוצי. בתק"מ רווחת גישה שאם מחלקה בברית אינה מחליפה מחלקה תנועתית הפועלת באותו תחום — זו כפילות מיותרת.

אייל:
הגענו לקו האדום. האילוצים בולמים, אבל אם השאלה היא האם יש מדורים שהגענו בהם להתקפלות ונכות – התשובה שלילית.

מבזבזים אנרגיה במאבקים על תקציב, ימי עבודה ורכב, מאבדים את חדוות היצירה ורצון העשייה.

דוגמא אחת מני רבות היא תזמורת בני־הקיבוצים, מוסד מפואר שקיצוץ מופרז הביא כמעט לסגירתו, עד שנמצאה פשרה שאפשר לחיות אתה.

★ הפרת האיזון: הקמת התק"ם הביאה למעבר משלושה כוחות שווים — האיחוד, המאוחד והקיבוץ הארצי, למצב שבו תנועה אחת כפולה בגודלה מהשניה. הקיבוץ הדתי, בלי לפגוע כמלוא הנימה בייחודו ומשקלו האיכותי, היה מאז ומתמיד תנועה זעירה. חרשה, בראיון ל„קיבוץ", הביע את תיסכולו ממקרים בהם התק"ם ניצלה לרעה את הרוב האוטומטי שלה:

„התק"ם נהגה, בהרבה מקרים, כתנועה שאיננה מעוררת שיתוף פעולה, וקיבלה לעתים החלטות שמתעלמות מהשותפים האחרים, כך שהקיבוץ הארצי והקיבוץ הדתי מצאו עצמם לא אחת עומדים בפני עובדות מוגמרות... מצאתי נטייה להתעלם מכך שקיימת הברית... כמזכיר הברית ראיתי עצמי, ובדין, אחראי כלפי כל התנועות, ניסיתי למנוע מצבים מביכים, שנוצרו עקב העובדות שהתק"ם קבעה".

בתק"ם דוחים את הביקורת החריפה של חרשה, אבל המתח בין רוב מוחץ לרוב נבון, המתחשב בזכויות המיעוט, קיים בברית. בקיבוץ הארצי יש רבים ששמחים על כך שתפקיד המזכיר החדש בברית התנועה הקיבוצית ניתן שוב לאיש תק"ם: אילו נבחר מזכיר מהקיבוץ הארצי, יתכן שהנטייה בתק"ם להתעלם מהברית היתה גוברת...

★ הבדלי עמדות: קיימים בין התנועות: התק"ם, כתנועה גדולה, נוטה יותר להעביר פעילויות וסמכויות מהמרכז לפריפריה, לאזורים. הקיבוץ הארצי מגמה לרכז פונקציות ופעילויות במחלקות ובגופים המרכזיים של התנועה.

לתק"ם נטייה לקצץ יותר בתקציב התנועה ופעילויותיה — כולל בהקצבות לברית

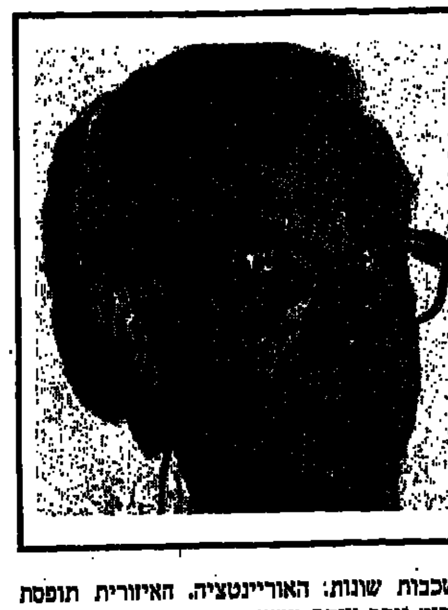

ידלין:
הברית היא אלטרנטיבה לאיחוד התנועה הקיבוצית ולא שלב בדרך אליו. כולנו זקוקים לאתנחתא ולא בשלים למהלכים לקראת איחוד כולל.

טכנולוגי, בפריצה לתחום הטיפול במפעלים האזוריים. חרשה יכול להסתכל אחורה בסיפוק, לא רק בזעם.

מכל ההסברים שהבאנו, יוצא שהברית אינה גוף־על של התנועה הקיבוצית, והעומד בראשה אינו מזכיר־על, או מזכיר המזכירים של התנועות. הבכירים בהיררכיה הקיבוצית הם מזכירי התנועות, כשמזכיר הברית הוא יותר מתאם ממנהיג, יותר כפוף להם מאשר ממונה עליהם. מזכיר ברית שיראה עצמו אפילו כשווה־ערך־ ומעמד למזכירי התנועות ימצא עצמו שרוי בתיסכול.

אין זה אומר שלמזכיר הברית הנכנס, שמואל אייל, 52, מגיר־אליהו, חסרים אתגרים. מספיק שנזכיר שניים: משרד החינוך לוחץ לקצץ בתקציב כיתות היסוד, ועל הברית להנהיג מהלך מכאיב של איחוד בתי־ספר קיבוציים נפרדים לבתי־ספר

ושכבות שונות: האוריינטציה האיזורית תופסת מקום יותר ויותר משמעותי בתנועה הקיבוצית.

אני עדיין בתהליך למידה. קיימתי חפיפה עם חרשה, נברתי בפרוטוקולים של הברית מ־22 שנות קיומה, מימי חיים גבתי ואברהם ברום. אני בסבב פגישות, בן־אהרון, חזן, יעקב גביש — אנשי חזון, אנשי כלכלה. אני מקווה להגיע מהספירות העליונות לשטח, לפגוש חברים ונוער בקיבוצים".

האם יש מקום להעמקת השיתוף הרעיוני והפוליטי?

אני רואה את הבעיות של התנועה הקיבוצית, את הקרנבל המפוקפק והאופוריה שהשאירה לנו מלחמת ששת הימים, את הנחלה שהמלחמה הזו השאירה לנו, את השטחים שמתחילים מהשרה שלנו כבית, מול קלקיליה. מציאות זו צריכה להכתיב הליכה משותפת גם במישור החינוכי, הרעיוני והפוליטי. יש מקום להידברות בתחומים

לברית עשו ברית נוספת, קיצוצים במספריים חדות. איפה הגבול בין צנוע לעלוב?

הגענו לקו האדום. במדורי הברית יש רצון להמריא, לעשייה יותר משוחררת. האילוצים בולמים, אבל בשום מדור לא אמרו „אם קיצצתם כך — מתקפלים והולכים". אם השאלה היא האם יש מדורים שהגענו בהם עד להתקפלות ונכות — התשובה שלילית. קודמי עשה עבודה גדולה בייעול והסכון, והכנסת המערכת לחישוקים כל משמעת חמורה ברכב, ימי עבודה ותקציב.

היה עכשיו דיון על משלחת ספורטאים לחילופי נוער בחו"ל. יש החלטה שלא נוסעים לחו"ל — אז לא נסעו.

האם התזמורת היא לבני הקיבוצים, בגלל חיוב ישיר של הקיבוצים השולחים נגנים. תזמורת לבני קיבוצים עשירים?

השאלה היא סדרי עדיפויות: השתתפות תנועתית של שליש או שני שליש מהתקציב. התשובה לשוויון בין עשירים לעניים בתנועה הקיבוצית היא בערבות התנועתית הכוללת.

— מה בדבר הוויכוח על מימון שירותי הרווחה, כשהתק"ם בעד חיוב המשתמשים והקיבוץ הארצי בעד מימון תנועתי?

— לחיוב המשתמשים יש אלמנט כלכלי חינוכי: כשהשירות ניתן ללא חיוב כספי, אין אילוץ של סדרי עדיפויות, ויש חשש לשימוש לא מחושב ולא מתוכנן בשירותים אלה. כשיש אילוץ כלכלי, ישקלו בקיבוצים אם להרחיב חדר אוכל או לתת שירותי רווחה.

יש צוות בינתנועתי בראשות יוסי עמיר מהקיבוץ הארצי שמחפש נוסחה מוסכמת להקצאת שירותי רווחה, על הרצף שבין עמדות התנועות. נוסחה שתבטא רגישות גם לצרכי חברים וקיבוצים במצוקה הזקוקים לשירות.

— כיצד מטופלת תביעת משרד החינוך לאיחוד בתי־ספר קטנים?

— יש מערכה מתואמת בין התנועות. להסברה היחודיות שלנו. האילוץ התקציבי, כולל אי תיקצוב לבנייה והיסעים, הסכנה של פיטורי מאות מורים, הלחץ של פיטורי מאות מורים, הלחץ לוויתור על בתי־ספר מקומיים בקיבוצים שראו בבית־הספר המקומי בבת־עין ומוקד לפעילות חינוכית, — יוצרים תחושה קשה במערכת החינוך הקיבוצית.

אנו מחפשים קריטריונים לאיחוד הדרגתי של בתי־ספר, שיוסכמו עם משרד החינוך. ביקשנו משר הבטחון שלא יפגעו בבתי־ספר של קיבוצים במשחקי עימות.

— אם תתפנה ליוזמות חדשות, לאן הכיוון?

— לבדוק, בחשיבה מתחדשת, מודלים חדשים בתחום הקיבוץ: קיבוץ עירוני, ענפים כמו חקלאות ימית, מחוחכמת, הידרופוני, קיבוצים תעשייתיים, קשר בין הקיבוץ לחברה בחוץ. לבדוק אם עושים נכון או צריך לעשות אחרת בניסוי הצנוע שלנו במעבדה שנקראת קיבוץ.

הברית – עוצמה בלי ריבונות

„הבעיה" אומר ג'ומס, מזכיר הקיבוץ הארצי, היא האם התנועות הקיבוציות מסוגלות להעביר לגורם משותף כמו הברית עוצמה ממשית — בלי לוותר על הריבונות הנפרדת של כל תנועה על עצמה".

— מה הם לדעתך, הבדלי ההשקפות הבסיסיים בין התנועות בעניין הברית?

— לא תמיד המדובר בעמדות תנועתיות כוללות. יש מחלוקת בינינו לחלקים בתק"ם על משמעות שיתוף הפעולה הבינקיבוצי באיזורים. בעקרון, הקיבוץ הארצי, וגם הקיבוץ הדתי, רואים בברית מסגרת לשיתוף פעולה. גם במערכות הקיימות רק בברית ולא בתנועות, שהן מיעוט, וגם מסגרת לתיאום בין רוב המערכות האחרות, הקיימות בנפרד בכל תנועה. מערכות המכסות את רוב תחומי הפעולה התנועתיים, מכלכלה ועד חינוך בריאות וחברה.

בתק"ם רווחת הגישה, שאם מחלקה בברית אינה מחליפה את המחלקות התנועתיות הנפרדות הפועלות בתחום מסויים — המחלקה בברית היא כפילות מיותרת. זה נראה כוויכוח אירגוני. אך למעשה זהו ויכוח עקרוני.

— מה הבעיה עם שירותי הרווחה? עם תזמורת בני הקיבוצים?

— יש תחומים שבהם, לדעת הקיבוץ הארצי, התנועה חייבת לשלם עבור הגרעין של הפעולה המשותפת. אנו רואים בעובדים הסוציאליים חלק מהשירות התנועתי לקיבוצים. בתק"ם חותרים למתכונת של שירות קנוי על ידי כל קיבוץ נפרד.

בתרבות מדובר לא רק בכלים כמו תזמורת בני הקיבוצים, אלא גם, למשל, בקורסים לתרבות. את ההוצאות למרצים בקורס הזה, למנצחי התזמורת וכו' יש לדעתנו לראות כהוצאה תנועתית שמשתתפים בה גם קיבוצים שאין להם בנים בתזמורת או חברים בקורס תרבות מסויים. לדעתנו אין להטיל את כל עומס ההוצאות האלו על הקיבוץ הבודד, לעתים קיבוץ במצוקה. שאנו מעוניינים שישלח בן לתזמורת או פעיל־תרבות לקורס. ימי השהייה במפגשים ובקורסים היו בין כה וכה. מאז ומתמיד, על חשבון הקיבוץ השולח.

— נוכח הדיונים האינטנסיביים בנושא המפעלים האיזוריים, נראה שמדובר בצוותים להרגעת המצפון ולא בצוותים לניהול מהלכים אופרטיביים...

— לוועדה של הברית העוסקת במפעלים האיזוריים, החלטה חד משמעית לגלגל את הנושא ולא להרפות ממנו, להעלות בפורומים תנועתיים וחכים הצעות החלטה שיאושרו ויבוצעו.

בנושא המשחטות עלתה דרישה לבדיקה כלכלית נוספת, וזה מעורר חששות, מפני שזה יוצר רושם שמדובר בהצעות של יפי־נפש. כשלמעשה בין החברים המובילים בצוות שבדק והציע להיפטר מהבעלות הקיבוצית על המשחטות, היו אנשים כמו יצחק לנדסמן מאיילת השחר, מנכ"ל תנובה, דני גני מפלמחים ואלי זמיר ממעגן־מיכאל.

ברית בין בלתי שווים

כלכלנים ומומחים בתחום זה, שלזכותם ייאמר שפעלו גם משיקולים ערכיים. נרמה לי שהדרישה לבדיקה כלכלית היא טיעון ענייני למחצה, שמעכב את ההחלטה: יציגו חלופות...

— מה עם חילוקי הדעות בין הקיבוץ הארצי והתק"ם על עומק הקיצוץ?

— זהו קושי נוסף בקיום ותיפעול המערכת הכוללת של הברית. אני מרוצה מכך ששום תחום פעולה של הברית לא בוטל, והגופים התרבותיים לא צימצמו את פעולתם.

ברית – כי לא בשלים לאיחוד

„ברל" אומר ידלין, „במאמרו, ערעורים על המצב הקיים", תבע לאחד, לפחות, את חבר הקבוצות והקיבוץ המאוחד. הוא לא נענה על ידי הרוב בקיבוץ המאוחד בהנהגת טבנקין. הקיבוץ הארצי מעולם לא גרס איחוד בתנועה הקיבוצית.

„הברית", אומר ידלין בצער אמיתי, „היא אלטרנטיבה לאיחוד התנועה הקיבוצית ולא שלב בדרך אליו. ומלבד זה — בתק"ם בצענו מהלך כבר של איחוד שהיה כרוך במאמץ של שנים. עדיין לומדים איך לקיים תנועה גדולה של 170 קיבוצים.

בקיבוץ הארצי יש מספיק ויכוחים פנימיים. כך שכולנו זקוקים לאתנחתא ולא בשלים למהלכים לקראת איחוד כולל. איחוד כולל זה גם הקיבוץ הדתי, וגם זה לא אקטואלי. אם מזכירים קיבוצים דתיים — בתק"ם יש שני קיבוצים רפורמיים וקיבוץ קונסרבטיבי „ליד" התק"ם — קשורים ומקבלים סיוע משקי, חינוכי, שירותי רווחה — נמצאים חפץ־חיים ושעלבים של פועלי אגודת־ישראל. חבר שעלבים, מרדכי אינגרם, פעיל בתק"ם, עמוד תווך במחלקה המשפטית. הם קיבוצניקים טובים.

— מה יקרה אם יבטלו את הברית, וימשיכו את התיאום בלי מנגנון ותקציבים, במגעים ישירים בין התנועות?

— היה אצלנו „עליהום" ללא הצדקה, על הברית. היא פועלת בתקציב צנוע, ומצליחה לגייס ממקורות חוץ, מימון שלא היה קודם, לסמינרים, להקות, לחינוך טכנולוגי הנעה בשנים האחרונות במסגרות בינתנועתיות משותפות. אם היו כפילויות בברית — הן חוסלו בקיצוצים שבמהלך השנה וחצי האחרונות.

כלפי פנים — יש צורות שונות של שיתוף פעולה: יש נושאים שבהם רק הברית עוסקת: בימת הקיבוץ, תזמורות, גלריות לאמנות. יש יחידות שקיימות רק בברית: טיפול ביחידים, בקשישים, יחידה לשיקום והכוונה.

יש נושאים המתבצעים במשותף ע"י הברית ובתיאום עם המחלקות בתנועות, כמו השתלמויות חינוכיות לגיל הרך.

כלפי חוץ — יש מאבקים מוסכמים שאפשר לנהל דרך הברית. התייצבנו יחד נגד הגזירות של משרד החינוך בנושא בתי־הספר בקיבוצים. מזכירי התנועות נתנו את הגיבוי, אבל העבודה המעשית, המאומצת, נעשתה על ידי מזכיר הברית. היה לזה משקל אדיר — וזה היה טוב. לעומת זאת — במגעים עם האוצר על פרישת חובות, הסדרים והנפקות — לא היתה עמדה מוסכמת. מזכירי התנועות טיפלו בזה בנפרד ומזכיר הברית היה מחוץ לתמונה.

— מה תגובתך על דברי חרשה, שטען שבמקרים מסויימים, התק"ם לא רצתה בשיתוף פעולה, קבעה עובדות בשטח והכתיבה אותן לשותפים הזוטרים בברית?

— אני דוחה את הטענה על חוסר רגישות. גם בעניין חיוב המשתמשים בתשלום עבור שירותי רווחה לא היה תכתיב. כל הזמן היה דיווח לקיבוץ הארצי. נכון שלקיבוץ הארצי ההחלטה שלנו לא נראתה, אבל בסופו של דבר, בגלל הקיבוץ הארצי, שינינו את החלטה המקורית שלנו בכיון שלהם.

בעניין הקיצוצים — נכון שבתק"ם היו הצעות מרחיקות לכת, לקיצוץ תקציב התנועה בכ־50%, וכך גם בתקציב הברית. נלחמתי כארי למען קיצוץ סביר בתקציב הברית, ובאמת הלכנו רק לייעול חסכון, חיסול פעילויות בעדיפות נמוכה וגיוס אמצעים מבחוץ. אולי לחצנו מדי בתזמורת — ובסופו של דבר הקיצוץ בוטל.

אני מקנא בקיבוץ הארצי שגם כיום יש לו תקציבים לפעולה תנועתית בהיקף רחב: בפוליטיקה, בעתונות...

— מה אפשר עוד לאחד במסגרת הברית?

— את שירותי הרווחה. בתחום בריאות הנפש, הילד והמשפחה. לתק"ם יש „תחנת אמי הורוביץ" ירושה מהאיחוד, ותחנות מרדכי קאופמן, משותפות למאוחד ולקיבוץ הארצי. זו אנומליה שנובעת גם מגישות פסיכולוגיות ואישיות שונות בתחנות האלה. יש לאחד את התחנות, את העובדים סוציאליים, את שירותי השיקום לנכים ושירותי הייעוץ וההכוונה המקצועית. למערכת שתנוהל ביד אחת ותמנע כפילויות. תצמח מזה רק ברכה.

תחום נוסף — המפעלים האיזוריים. הברית מטפלת בזה, אבל חייבים להגיע ליתר תיאום. לחשיבה בין־תנועתית משותפת כי המפעלים משותפים. בבית־שאן למשל, מנהל את המפעלים איש הקיבוץ הדתי. זה לא רק תק"ם והקיבוץ הארצי. כדי לייעל את הטיפול — חייבים לתאם את תהליכי קבלת ההחלטות. כדי שלא כל תנועה תדון בנפרד ובעיתוי שונה בנושאים הקשורים למפעלים האיזוריים.

משחטות? בדיקה נוספת של הנושא חשובה. יש חרדה שעסיסית ההשתהות לגורם אחר תפגע בענף הלול. יש לנו פרטנר בענף הזה — תנועת המושבים. אנשי הכלכלה בתק"ם הם אנשי ערכים. אם ישכנעו — יהיה לתנועות כוח לבצע את הרפורמות הדרושות.

עודד ליפשיץ ■

Lapidot

לפידות ציוד יעודי בע"מ
תרמילי LOWE, שקי שינה NORTH FACE, נעלי הליכה וציוד טיולים מגוון, ציוד לטיפוס וגלישת מצוקים (סנפלינג).
רחוב פרץ 34 ת"א (ליד התחנה המרכזית) טל' 371016, 383266

פרסם בהזדמנות

המזרח הרחוק
עם מדריכי נאות הככר
לקיבוצניקים שאוהבים לטייל
מתארגנת חבורה לטיול של 30–37 יום במזרח הרחוק: להודו, נפאל, תאילנד, פיליפינים, הונג־קונג ויפן. בחודשים אוקטובר – נובמבר 1987
★ שייט ★ ג'יפים ★ מסלולים מיוחדים ★
במחירים מוזלים
למידע נוסף – יורם לוין, קיבוץ נגבה 051-21703

דרושים בנים
בשנת חופש
למפעל תעשייתי קיבוצי
להתקשר לטלפונים
06-947524
או 06-947528
לבקש את
עזריאל או יהודה

קיבוץ שובל
מחפש
בחור לעבודה
עם ילד חריג בגיל 7
למשך שנה.
לפנות לטלפונים
057-916476
ליעל זיו
או
057-916329
לברברה.
או למזכירות 057-916111

מסמך

עכשיו הוא העת

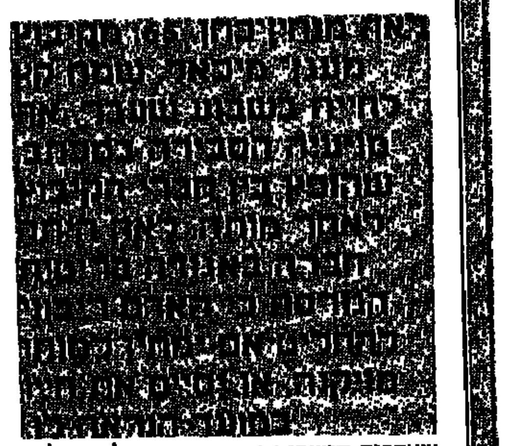

לחברותי ולחברי הרבים,
אני מחפשת דרך להפרד מכולכם ואיך להסביר לכם את מעשי. אני משתדלת לא להיות ביקורתית ולשפוט איש, אלא רק לנסות ולהסביר את דרכי שלי.

אינני חושבת שיש רבים שיחלקו עלי כשאומר, שבחברה מתוקנת צריך לתת לאדם להחליט מתי הוא בוחר במוות. כמובן, לא בחופזה, מתוך שיקול דעת, ומתוך לקיחה בחשבון תלות של אחרים בו. אבל כאשר החליט, לאחר זאת, צריך היה להמצא דרך לעזור לו בהומניות מירבית. לצערי, החברה עוד אינה מתוקנת ולכן האדם — או שממתין למותו מזיקנה, מחלה וכו', או שלוקח את גורלו בידיו — לפי מיטב יכלתו. לי הזיקנה אינה קוסמת. אני מודעת לכך שאחרים חושבים אחרת. ומותר לאדם לשקול יתרונות לעומת חסרונות. יש הרבה יתרונות לחיים — החל מקשרי המשפחה ואהבת הילדים, הנכדים, בן הזוג, אחות, וידידות שהן כאחיות לי. דרך הנוף הנשקף מחלון מקום עבודתי, ההנאה שבקריאת ספר טוב, ראיית צמח נאה בגינה. יש גם אהבת הבית במובן הרחב — הקיבוץ, החברים, הנוף — וכל מה שיש בו טוב ויפה. לעומת זאת, השאלה היא איך אתה חי את כל אלה בתנאים של זיקנה על מגבלותיה, הפיזיות והנפשיות. ובשלבים הולכים ומתקדמים — העומס שאתה חש עתה מתחיל להיות על הקרובים לך — וגם על החברה כולה.

אני אדם בריא סך הכל. אין כלל להשוות מיחושי זיקנה פה ושם, עם סבל הנושאים אנשים חולים באמת — צעירים וזקנים. גם אין לי משברים נפשיים, גם אין לי יאוש מהדרך החברה שבה אני חיה. אינני מצטערת על החיים שבחרתי ומה שהשתתפתי ביצירתו. לכן, לא הייתי רוצה שישתמשו במותי הפרטי שלי, כאיזה שהוא חלק מהאורגיה הכללית של ציבורנו, שנדמה לו שהוא אפוף משברים, שבעיני אינם משברים כלל — אלא חלק נורמלי בהתפתחות החברה.

אז, אם גמלה בלבי החלטה, כבר זמן רב מאוד, לא להגיע לזיקנה, כמובן עולה השאלה: מתי? איך מחליטים שאתה זקן? מאחר שזהו תהליך ממושך ואיטי — קשה ביותר לאדם לאבחן את עצמו בכך סופית. אני מסתכלת סביבי, רואה את בני גילי — ובטוחה בלבי, שבעצם אני בדיוק כזאת. וזה לא לטעמי. אפילו שאני מתפקדת פחות או יותר כהלכה — אין חוש מחושי שהוא מחודד כפי שהיה. אפשר להמשיך זמן רב גם בעזרת כדורים, או בקהות הולכת וגוברת של חושים ומחשבה. מה שקשה לשאת, אלה דווקא פרצי הזעם הפנימיים, שלא תמיד אני מצליחה לכבוש אותם, שהם ללא פרופורציה הגיונית לאובייקט שלהם. וקשה לחשוב על כך שאתה הופך ממשען של בני משפחה וחברה למעמסה.

אני מפחדת לדחות את מותי יותר מדי. היום זהו מעשה שלא מעורר בי פחד או סלידה ולא נראה לי קשה (הקושי היחידי, או הפחד היחיד — הוא שלא אצליח). מי יודע אם כך ארגיש גם בעוד שנה, שנתיים או יותר? אני רואה וראיתי זקנים רבים שבעצם היו בוחרים למות, לו לא פחדו מעצם המיתה. הכאבים שקשורים בה, הפחד להכשל וכו'. מנין לי שלא אהיה כזאת גם אני?

ומכיוון שכפות המאזניים כבר כיום אינן מוטות בבטחון לזכות החיים, להיפך, יש הרבה קסם במחשבה של חדלון — הגיעה השעה.

אני קוראת במודעות אבל — "מותו הטרגי", "מותו בטרם עת". ובכן, לא זה ולא זה. לגמרי לא טרגי עבורי, ומאוד הייתי רוצה שלא יהיה כזה עבורכם. ואשר לטרם עת. מי קובע את העת? לפי בחירתי — עכשיו הוא העת. אינני עושה מעשה בחופזה וחוסר שיקול דעת, או בדכאון, עלבון או כעס. חיי היו טובים מאד אבל לכל דבר טוב יש גם סוף.

היו שלום, ואל תצטערו עלי.
לאה מנחין־כהן

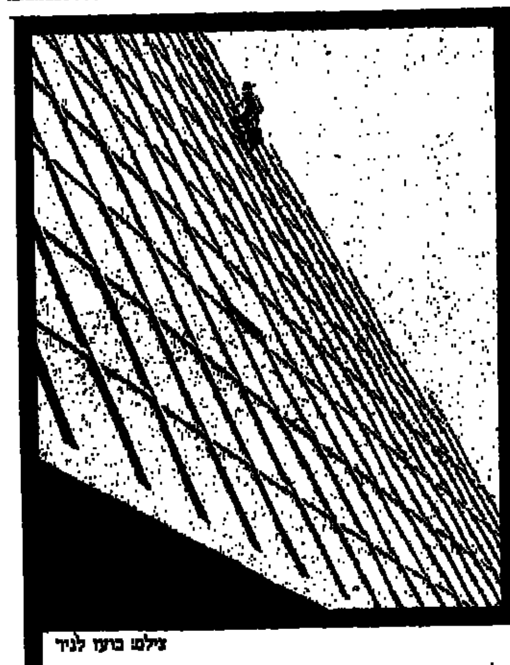

צילם: בועז לניר

עסקי אוויר וקרקע

שתי וריאציות בנושא: "במף־לים לבן־קיבוץ בשנת תשמ"ז".

1. גירסה מקומית:
ארנון מניר־עוז, משתלשל לצד הפירמידה התל־אביבית של עזר וייצמן ומנקה את חלונותיה. על כאלה כבר אמר הורוביץ בשעתו: "משוגעים רדו מהגג" התמורה — הולמת!

2. גירסת־חו"ל:
אלי מנירים (מימין, עם התחבושת על היד), ניצב בסרט אמריקאי המצולם בתאילנד. כאן בסרט "סיגנון" על מלחמת וייטנאם, בחברת לוחמים כמוהו: מותשים, פצועים, אבל שבעי רצון מהשכר המשולם — 80 דולר ליום צילום, בערך דמי שבוע־שהייה בבית־מלון מקומי.

הייתה שם

עמליה של החוליה

ארבעים שנה חלפו מאז טיילו עמליה הקשרית ומוטוס, מפקד "החוליה" בפלי־מ"ח, שלובי זרוע לעיניהם המשו־עשעות של ה־בריטים, בדרכי הגליל.

בהלכם במשעולים האלה, בואכה מרג'־עיון וקליעה, היו משרטטים בהסתר שבילי הבריחה למעפילים ודרכי נסיגה לשעת חירום, לאנשי "החוליה".

40 שנה אחרי, (21.6) שבה ונפגשה "החוליה" על מרשאות בית־ההארחה באילת־השחר, ושיחזרה את מבצעיה והישגיה בהברחת הגבול והבאת אלפי עולים שהגיעו ארצה רגלי, בדרך לא דרך, בשנים 1943־1946, מלבנון, סוריה, עיראק ותורכיה. כל זה — מתחת לאפם של הבריטים וחילות הספר של לבנון וסוריה.

בסיסה של "החוליה", שפעלה בשנים 1942־1946, היה באילת־השחר, באוהלים שהוקמו בפאתי המשק. מספר חבריה היה 40. "מוטוס", מרדכי קפלנסקי מרמת־השופט, היה מפקד "החוליה". לא מכבר מלאו לו 73 שנה. כמפקד, בחר לטיול האוהבים ההוא דווקא את עמליה הקשרית. "עמליה היתה משהו", יאמר בנוסטלגיה, "אבל דווקא או, חטפה קדחת".

עמליה בן־אריה, היום שמאלי, ילידת וחברת עין־חרוד, הצטרפה לבית־הערבה בהיותה בת 18 והיתה בו חברה עד שניטש. עוד טרם חולק הפלמ"ח בין הקיבוצים, גויסה עמליה לפלוגה הירושלמית. עם הפלוגה עלתה לגליל והשתתפה בקורס מ"כים באילת־השחר. אז גם הוצע לה להצטרף ל"חוליה" כאלחוטאית.

"נחשבתי, כנראה, לבחורה שיכולה לעשות מאמץ וללכת ברגל. עסקתי בכל הפעולות המבצעיות. הלכתי מאילת־השחר עד מרג' עיון וגבול סוריה".

שתי גומות חן שוקעות בלחייה של עמליה כשהיא מחייכת. עיניה מצטעפות ופניה מסמיקות משהו כשהיא נזכרת בטיול ההוא עם מוטוס.

עם עמליה שכזו, עם אוהלי פלמ"ח שכאלה, לילות ירח־בין־גלי־הזהב וגניבת גבולות בלילות, יובן מדוע היתה "החוליה" מן היעדים המבוקשים ביותר ע"י הפלמחאים, מה גם שמלחמת השחרור טרם פרצה, ומחלקות הפלמ"ח בקיבוצים הועסקו בקטיף עגבניות, בתרגילי דמה ובהתחמקות מכלבים נובחים בכפרים ערביים.

"העבודה בחוליה היתה העבודה שנתנה את הכבוד הכי־הכי לחבריה. להבריח 4500, עולים בדרכי הגליל, אינו דבר של מה בכך" נזכר מוטוס.

ונזכרת עמליה: "באחת הגיחות הובלתי ממרג'־עיון קבוצת נערים שהגיעו מעיראק. חצי ק"מ לפני הלך הגשש. לפתע, בסמוך למשטרת ראש־פינה, התעלף אחד הנערים. נשכב ולא זז יותר. צעקותיו, אמא, אמא, היו עלולות להסגירנו. נשארתי לבד. חושך. ערבית כמעט לא ידעתי, הגשש התרחק, הבריטים היו קרובים. אינסטינקטיבית נתתי לו סטירת לחי הגונה. הבחור התעורר, חזר למקומו וכך המשכנו בדרכנו".

עמליה אומרת שלא פחדה. לא בפעם הזו ולא בפעמים אחרות וגם אם היתה נפתחת עליה אש לא היתה נרתעת.

שמה של עמליה כקשרית מצויינת, הלך לפניה בפלמ"ח. יום אחד בא אליה יגאל אלון ואמר. עמליה, אני רוצה אותך כאלחוטאית במיפקדת הפלמ"ח במזרע. אמרה לו עמליה: אני לא הולכת. לא אעזוב את החוליה.

זה לא עזה לה, לעמליה. פלמ"ח זה פלמ"ח, פקודה זו פקודה, בעיקר כשהיא יוצאת מיגאל אלון, והיא עברה למטה הפלמ"ח במזרע. "התגעגעתי לחוליה, ממש הרגשתי כמו בבית־סוהר, הכל אפוף סודיות וניתוק מהסביבה, כעסתי על יגאל מאד".

יגאל אלון כבר איננו. גם הפלמ"ח כידוע, פורק. אך "החוליה", מסתבר, עודה קיימת ומי שהיה בפגישה באילת־השחר יודע ויאשר.

רונית יהל

הייתה שם

האשמה תמיד

דרך מורה אך נועזת, בחר לו קיבוץ עברון לחגוג את חג יובלו, לפני שבועיים.

כיוון שמאר־גני אירועי־יובל, ונמרוד וידנבסקי בראשם, החליטו שלא להסתפק רק במפגן הישגים וגם לא, להבדיל, באירועי זכרון. וראו לנחוץ לספק, בנוסף, את הצרכים האינטלקטואליים־הרוחניים־הערכיים של החברים ביום חגם, בחרו לקיים משפט־ציבורי.

התנועה הקיבוצית נבחרה למלא את התפקיד שהתרגלה למלא בשנים האחרונות: תפקיד הנאשם.

גם את תפקיד הקטגוריה במשפט נבחרו למלא מי שמוכרים מכבר כמקטרגיה של החברה הקיבוצית: משהלה שגר (לוחמי־הגיטאות), מוטקה יחזקאלי (ראש־הנקרה) ואיריס שביט (יחיעם), תותחים אחד־אחד.

את משימתה הקשה של הסנגוריה נטלו על עצמם אברהם רוזנקיר (יחיעם), עליזה עמיר (ברעם), ערן גלעדי ועמוס שלו (עברון).

כשופטים בדין שימשו אדם ראנר (רכז מח' הביקורת בקבה"א), מיכל אלמוג (מחנכת) ונמרוד אפורי (מהנדס אלק־טרוניקה), כולם מעברון.

לאחר פתיחה חגיגית הוגש כתב התביעה, ממנו עלה כי הנאשמת מואשמת בכך, שהיא מדכאת את הביטוי היצירתי של הפרט בתוכה ומחנכת לבינוניות; כי חבריה נעדרי מוטיבאציה ומתחמקים מנשיאה בתפקידים; כי מעמדה של השיחה, או האסיפה, הגיע בה לשפל חמור וכי היא מסתגרת בתוך עצמה ואינה מעורבת בחברה הישראלית.

בהמשך התלוננו התובעים כי הקיבוץ משדר מסר כפול, וכי התנהגות חבריו עומדת בסתירה להצהרותיו ולעמדותיו הרשמיות; כי החברה הקיבוצית אינה אלא אוסף של אנשים רדודים מבחינה רגשית וכי הם "זמרי מקהלה, שייחודם וכשרונותיהם נבלעים בתוך שירת היחד". מכל אלה, טענו, נובעת התוצאה הבלתי נמנעת: עזיבת הבנים.

מול ההאשמות המוכרות האלה התייצבו עדי הסנגוריה. לאחר שהטיחו במקטרגים כי ריעותיהם נובעות ממבנה אישיותם המיוחד, ניפנפו במסמך המגלה כי ניכרת עלייה במספר המתגייסים לקצונה בין בני הקיבוצים וקבעו כי הקיבוץ דווקא מעורב בחברה הסובבת, אם לא באופן מאסיבי, הרי ודאי באופן איכותי.

עליזה עמיר, מזכירת הקיבוץ הארצי לשעבר, העירה על אזלת ידו של הקיבוץ בהחדרת אמונה כלפי חוץ ופנים והתגוללה על העיתונות הקיבוצית, המרגישה את הצללים במקום את האור (בית־המשפט נמנע מלדחות טיעונים לא־רלוונטיים אלה ודומיהם).

ערן גלעד, חניך במוסד ועמוס שלו, רכז מפעל, ביקשו לייצג את מחנה "הרא־שים הגדולים" בקיבוץ, אלה הפעילים והמפעילים, שבניגוד לטענת הקטגוריה אינם דווקא היוצאים מן הכלל.

צוות השופטים, הקפיד על קלה כחמו־רה. במשפט כמו במשפט, לבשו הקטיגור והסנגור גלימות שחורות, הישיבות, לאו־רך כל חמשת ימי המשפט, נפתחו במועדון וחרף המתח הרב, נמנעו גילויים של זילות וביזוי בית־הדין. לעומת זאת, חטאו השופ־טים לתפקידים כשהגיע תור פסק־הדין.

תחת שישלחו את המושבעים, חברי הקיבוץ, להתדיין ולהגיע להסכמה בדבר אשמתה או חפותה של הנאשמת, העבירו ביניהם שאלונים מודפסים. אחרי שאלה מולאו, נאספו וסוכמו, אמר אב בית־הדין בכובד ראש: "אכן, דברי הקטגוריה היו ברובם נכונים והנאשמת ראויה לביקורת. עם זאת, חשוב שזו תיעשה לא מתוך תסכול ולא בטון הרסני, כי אם בצורה קונסטרוקטיבית ואחראית".

וכך נחלצה האשמה־תמיד פעם נוספת מעונש.

סימה פלמון

דירה להשכיר / לזר ג'גו

ירוקת

לזר

צוקער פושקעס

...סגור או לא סגור, חוב גדול או חוב בינוני, ...רשימת ה־36 או רשימת ה־19. יש דרך להמתיק ...ת הגלולה. שני סטודנטים, קיבוצניקים לשעבר (...לא מהו) מוכנים להיחלץ לעזרתכם. ברשותם ...מכונת צמר־גפן מתוק" והם ישכירו לכם אותה ...תמורת 200 שקל לשימוש של יומיים.

...ל שדרוש לצורך המבצע הן ערימות סוכר ...ולת (ו־6 אגורות המקל) ומובטח לכם, לפחות ...ה, מותק של קיבוץ. מה זה מותק, ללקק את ...אצבעות ממש.
...י ואשים את בני הקיבוץ בחוסר מחשבה ...קריות!

קיבוץ נווה־זיו
מחפש
מורה לכיתות יסוד
בוגרת "אורנים"
עם בעל מהנדס אלקטרוניקה
בן מנהל חשבונות
ובת פיזיותרפיסטית
ו/או קוסמטיקאית
(אין הקיבוץ מתחייב לקבל את ההצעה המתירה ביותר או כל הצעה אחרת)

קיבוץ מדליק
עם אווירה מקסימה
מחפש
קיבוץ עם מצב כלכלי טוב
לחילופי קייטנות
(נא לשלוח תמונה של הבריכה)

קיבוץ עין צורף
מודיע
שאין לו צורך באחות
לשנת הלימודים הקרובה
עדיפות תינתן לרווקה צעירה ונאה בעלת כוונות קליטה ונישואין
לרציניות בלבד!

סינדולי אביב

לפתרון בעיית כאבי דגב בתום גיוסי הבותנה. סיתה עלי כהן מנירים. את סנדל הבריזל החוסך הטיות גוו מיותרות. בנוסף לעבודת הניכוש הזוספת בעזרתו נעימה וקלה, מחזק הסנדל באופן ניכר את שרירי הרגל. ודוא יעיל מאין כמותו לצורך בעיטות בעיתות מצוקה. להשיג במידות 36–45 אצל היוצרן.

מציל בן־קיבוץ
יוצא יחידה קרבית
מחפש עבודה לחודשי הקיץ בקיבוץ שכן
רצוי עם יחידת מתנדבות פעילה
(לפנות בטלפון, לא בשעות המנוחה)

פרסם ב הדף הירוק

לכל המעוניינים
ברשותנו למכירה:
* מחשב דגם S/1 I.B.M. 4956/30 D
עם 8 יציאות ודיסק 30 M.B.
* מדפסת L.A. 36
על המעוניינים להתקשר למתמור, טלפון 055־51311, לנפתלי או יוני ברקת.

דרושה מטפלת
דוברת אנגלית
עם נסיון בטיפול בתינוק
באזור ניו־יורק
לתקופה של שנה
החל מספטמבר 1987
פרטים: בערב, טלפון 02־633817, אצל שרי

קיבוץ סמר
בדרום הערבה
רוצה לקלוט
רווקים/ות ומשפחות
עד גיל 35
עם או בלי ילדים
בבקשות לפנות:
לג'ו או דוויד
טל' 059־72127־8

טרוטנר איתן
* דודי קיטור
* מבערי סולר ומזוט
* שרות מבערי ויסחוף
קרית טבעון
רח' העמק 2/ב'
טל. 04־933543

קיבוץ משמר הנגב
מחפש
מורה מחנכת
לכיתה ה'
עם נסיון
לשנת הלימודים תשמ"ח
טל' במשך היום
057־674207
בשעות הערב
057־674266

מבצע מזרונים!!!
ברהיטי "צבר" — שאולי
* מזרוני סילי פוסטורפדי
* 140/190 – 450 ש"ח
* מזרון פרדיין חדש על הלב האנטומי – 180 ש"ח
* מזרוני עמינח • קינג קויל בהנחות גדולות
* מזרוני טמפלדייר בהנחות גדולות
* מבחר ספות נוער קינג צבר 30% הנחה
* מבחר ספות נוער עמינח בהנחות גדולות

טיוחד לחברי קיבוצים
30%
הנחה
למזרוני "צבר"
15 שנות אחריות

אספקה מיידית
רהיטי "צבר" – ת"א, רח' הרצל 44, טל. 03־839711

מפעל
מעוניין למסור קו ייצור של רהיטי מתכת וריפוד במגוון גדול של דגמים בלעדיים כולל מבלטים, שבלונות דגמים וציוד
★
תינתן הדרכה מלאה
★
תשלום בתנאי שכר מכר
★
טלפונים בשעות עבודה 08־240540
בשעות הערב 03־349415

קונים זהב
ויהלומים גדולים
יהודה הלוי 143 ת"א
טלפון: 03־235924
ZAMLER